

107. og 108. Alþjóðavinnnumálaþingið

í Genf 2018–2019

Skýrsla félags- og barnamálaráðherra

Ásmundar Einars Daðasonar

til Alþingis

**Félagsmálaráðuneytið
janúar 2020**

EFNISYFIRLIT

1. INNGANGUR	4
2. 107. ALÞJÓÐAVINNUMÁLALAÞINGIÐ 2018	7
2.1 SKIPULAG OG ÞÁTTTAKA	7
2.2 KJÖRBRÉFANEFND	8
2.3 FJÁRMÁL	9
2.4 FRAMKVÆMD ALÞJÓÐASAMÞYKKTA OG TILMÆLA	10
2.5 ÞRÓUNARAÐSTOÐ ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR	13
2.6 AÐGERÐIR GEGN ÁREITNI OG OFBELDI Á VINNUSTÖÐUM	14
2.7 FRAMKVÆMD YFIRLÝSINGAR UM GRUNÐVALLARRÉTTINDI Í ATVINNULÍFINU	14
3. 108. ALÞJÓÐAVINNUMÁLALAÞINGIÐ 2019	15
3.1 SKIPULAG OG ÞÁTTTAKA	15
3.2 HÁTÍÐARFUNDIR Í TILFNI AF ALDARAFMÆLI ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR	16
3.3 KJÖRBRÉFANEFND	18
3.4 FJÁRMÁL	19
3.5 FRAMKVÆMD ALÞJÓÐASAMÞYKKTA OG TILMÆLA	20
3.6 AÐGERÐIR GEGN ÁREITNI OG OFBELDI	21
3.7 YFIRLÝSING Í TILFNI AF ALDARAFMÆLI ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR	22
3.8 PALLBORÐSUMRÆÐUR UM AFMÖRKUÐ SVIÐ FÉLAGS- OG VINNUMÁLA	24
4. Ráðstefna sem haldin var í Hörpu 4. og 5. apríl 2019 í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar	24
Undirbúningur	24
Fylgiskjal I	27
BREYTINGAR FRÁ 2018 Á SAMÞYKKT NR. 186, UM VINNUSKILYRÐI FARMANNA, 2006 (MLC)	27
Fylgiskjal II	29
Samþykkt um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni	29
Fylgiskjal III	37
Tilmæli um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni	37
Fylgiskjal IV	43
Yfirlýsing 108. Alþjóðavinnumálaþingsins í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar	43

Alþjóðavinnumálaþingið, sem kom saman í Genf á 108. þingi sínu í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO),.....	43
Fylgiskjal V.....	51
Ávarp Ásmundar Einars Daðasonar, félags- og jafnréttismálaráðherra, á 107. þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar í Genf 1. júní 2018	51
Fylgiskjal VI.....	53
Ræða félags- og barnamálaráðherra, Ásmundar Einars Daðasonar, við opnun ráðstefnu um framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði sem haldin var í Hörpu 4. og 5. apríl 2019.....	53
Fylgiskjal VII.....	56
Ræða fulltrúa ríkisstjórnar Íslands á 108. Alþjóðavinnumálaþinginu 2019	56
Fylgiskjal VIII.....	58
Skýrsla um starf samstarfsnefndar um málefni Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO) á árunum 2018 og 2019	58
Fylgiskjal IX	65
Fulltrúar Íslands á Alþjóðavinnumálaþingunum 1945-2019	65
Fylgiskjal X.....	74
Samþykktir Alþjóðavinnumálaþingsins 1919-2019	74
Fylgiskjal XI.....	81
Dagskrá ráðstefnu í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði haldin í Hörpu dagana 4. og 5. apríl 2019	81

Skýrsla
félags- og barnamálaráðherra, Ásmundar Einars Daðasonar, til Alþingis
um þing Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar (ILO)
sem haldin voru á árunum 2018 og 2019.

(Lögð fyrir Alþingi á 150. löggjafarþingi 2020.)

I. INNGANGUR

Frá stofnun íslenska Lýðveldisins hefur erlent samstarf stjórnvalda á sviði félags- og vinnumála vaxið mikið að umfangi. Þar vegur þýngst þátttaka í samstarfi Norðurlandanna og samvinna við aðildarríki Evrópuráðsins sem hófst á sjötta áratug síðustu aldar. Aðild að alþjóðlegu félagsmálasamstarfi hófst áratug fyrr eða árið 1945 þegar umsókn Íslands að Alþjóðavinnuálagstofnuninni var samþykkt á Alþjóðavinnuálagþinginu sem haldið var í París. Í öllum fastastofnunum Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar eiga sæti fulltrúar atvinnurekenda, launafólks og ríkisstjórna. Samstarf þessara þriggja aðila er einstætt fyrir stofnun á vegum Sameinuðu þjóðanna og eitt af grundvallaratriðum í starfsemi.

Saga Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar er orðin bæði löng og merk. Til hennar var stofnað þegar Evrópa var í sárum eftir þá helför sem fyrri heimsstyrjöldin leiddi af sér. Milljónir manna féllu og borgir voru meira og minna múrsteinshrúgur, einkum þar sem blóðugustu og hörðustu átökin höfðu átt sér stað. „Aldrei aftur“ bergmálaði úr öllum heimshornum. Fulltrúar stríðsaðila settust niður í Versalahöll fyrir utan París til að mæta þessu ákalli. Innan ramma friðarsamninganna var sett á laggirnar nefnd sem falið var að fjalla um alþjóðlegt samstarf á sviði félags- og vinnumála. Að loknu tíu vikna starfi afgreiddi þessi nefnd skjal er byggt var á breskum drögum, sem 11. apríl 1919 varð að XIII. kafla Versalasáttmálans en hann var undirritaður 28. júní 1919. Í kaflanum er kveðið á um það að komið skuli á fót sérstakri stofnun er hafi það hlutverk að reyna að ráða bót á þeim félagslegu vandamálum sem öll ríki eigi við að stríða og aðeins verði sigruð með sameiginlegu félagslegu átaki þjóðanna. Sérstaklega er tekið fram að varanlegur friður verði ekki tryggður nema félagslegu réttlæti sé fyrst komið á innan þjóðfélaganna. Óréttlæti valdi árekstrum sem leiði til styrjalda þjóða í milli. Í því skyni að koma á félagslegu réttlæti við stofnunin að sér upplýsingum um atvinnuálag og ástand í félagsmálum, ákveði lágmarkskröfur og samræmi þær í hverju landi. Þessi kafli Versalasamningsins er kjarninn í stofnskrá Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar (International Labour Organization – ILO). Síðan er liðin ein öld.

Á afmælisári Alþjóðvinnuálagstofnunarinnar, árið 2019, var þess minnst með margvíslegum hætti að stofnunin varð aldargömul. Litið var til hinna 190 samþykktu og rúmlega 200 tilmæla sem Alþjóðavinnuálagþingið hefur afgreitt á aldarlögum starfsferli stofnunarinnar og kannað hvort og hver áhrifin hafa orðið. Ekki fer á milli mála að sumt hefur gengið miður en margt hefur áunnist. Langflest ríki hafa ákvæði í lögum sem tryggja réttinn til að stofna félög til að berjast fyrir sameiginlegum hagsmunum. Sama gildir um réttinn til að semja um kaup og kjör. Bylting hefur orðið varðandi skilning á því að starfsmenn verði ekki fyrir heilsutjóni við vinnu sína og að starfsumhverfið sé öruggt. Mikill árangur hefur náðst í því að jafna kjör karla og kvenna þótt víða sé enn pottur brotinn á því sviði. Hugarfarsbreyting hefur átt sér stað að því er varðar vinnu barna. Fjöldi fullgildinga aðildarríkjana á samþykkt Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar um afnám barnavinnu í sinni verstu mynd er til vitnis um þetta. Þörf fyrir lágmarks almannatryggingar er viðurkennd.

Til að undirbúa aldarafmælið var því beint til ríkisstjórna aðildarríkjanna að efna til umræðna um eftirfarandi þætti sem gætu orðið innlegg í stefnumótun fyrir starfsemi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar í nánustu framtíð: Þróun atvinnulífsins og samfélagsins, atvinnusköpun – einnig í þágu þeirra sem standa höllum fæti á vinnumarkaði, breytingar á skipulagi vinnunnar vegna nýrrar tækni, samskipti atvinnurekenda og launafólks o.fl. Ríkisstjórnir Norðurlandanna, í samvinnu við skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Alþjóðavinnuálastofnunarinnar og samtök aðila vinnumarkaðarins, stofnuðu til samstarfsverkefnis af þessu tilefni. Haustið 2017 hófst rannsóknarverkefni sem beinist að breytingum á skipulagi vinnunnar og áhrifum þeirra á norræna vinnumarkaðslíkanið. Enn fremur er sjónum beint að því með hvaða hætti hægt væri að hafa áhrif á framvinduna þannig að sá samfélagslegi árangur sem Norðurlöndin hafa náð á sviði félags- og vinnuálagatist ekki. Frá árinu 2016 hafa árlega verið haldnar ráðstefnur um framtíð vinnunnar sem fylgt hafa formennsku í norrænu ráðherranefndinni þar sem tekin hafa verið fyrir afmörkuð verkefni á framangreindum málefnaviðum. Fyrsta ráðstefnan var haldin í Finnlandi árið 2016, önnur í Noregi árið 2017 og sú þriðja í Svíþjóð vorið 2018. Lokaráðstefnan var haldin í Hörpu 4. og 5. apríl 2019. Gerð er sérstök grein fyrir þeirri ráðstefnu í þeirri skýrslu sem hér liggur fyrir.

Samkvæmt 19. gr. stofnskrár Alþjóðavinnuálastofnunarinnar ber stjórnvöldum aðildarríkjanna að leggja fyrir löggjafarsamkomuna samþykktir og tilmæli sem Alþjóðavinnuálagið hefur afgreitt. Á Íslandi hefur þessu ákvæði verið framfylgt með því að félagsmálaráðherra hefur lagt fyrir Alþingi skýrslu um vinnuálagið. Á því tímabili sem skýrslan tekur til hafa verið samþykktar verklagsreglur af samstarfsnefnd félagsmálaráðuneytisins og helstu samtaka aðila vinnumarkaðarins um málefni Alþjóðavinnuálastofnunarinnar um það hvernig haga beri undirbúningi fyrir fullgildingu samþykktar. Samþykktirnar og tilmælin hafa verið fylgiskjöl með skýrslum ráðherra til Alþingis um Alþjóðavinnuálagið. Samkvæmt verklagsreglunum skal fylgja tillaga ráðherra um það hvort samþykkt skuli fullgilt, ekki fullgilt eða fullgildingu frestað. Í þeirri skýrslu sem hér er lögð fyrir Alþingi er gerð grein fyrir helstu niðurstöðum 107. og 108. Alþjóðavinnuálaganna, sem haldin voru á árunum 2018 og 2019.

Auk reglubundinnar umfjöllunar um framkvæmd aðildarríkjanna á samþykktum og tilmælum á sviði félags- og vinnuálagatist helsta viðfangsefni 107. Alþjóðavinnuálagingsins fyrri umræða um tillögu að nýrri alþjóðasamþykkt og tilmælum um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni. Á þinginu kom í ljós djúpstæður ágreiningur á milli aðildarríkjanna til málsins. Að hluta til endurspeglar hann ólík viðhorf til stöðu kynjanna í samfélaginu en ekki síður til kynferðisvitundar. Af þessu leiddi að ekki tókst að ná samstöðu um orðalag á fyrstu greinum væntanlegrar samþykktar um gildissviðið þrátt fyrir tímafrekar umræður. Það féll því í hlut 108. þingsins að leysa þann vanda eins og síðar verður komið að.

107. Alþjóðavinnuálagið afgreiddi tillögur um tiltekna breytingar á samþykkt Alþjóðavinnuálastofnunarinnar nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna. Þær fela í sér réttarbætur til handa farmönnum sem haldið eru fongnum um borð í skipi eða utan skips í tengslum við sjórán eða vopnuð sjórán sem beinast gegn skipum. Með breytingunni er lagt fyrir aðildarríkin að tryggja að farmaður haldi launum og öðrum sammingsbundnum réttindum á því tímabili sem frelsissviptingin varir. Í þessu sambandi skal þess getið að félags- og barnamálaráðherra afhenti forstjóra Alþjóðavinnuálastofnunarinnar skjal til staðfestingar á fullgildingu Íslands á alþjóðasamþykkt nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, frá árinu 2006. Afhendingin fór fram við hátiðlega athöfn í tengslum við ráðstefnu í Hörpu dagana 4. og 5. apríl 2019.

Um er að ræða umfangsmestu samþykkt Alþjóðavinnuálastofnunarinnar sem hefur að geyma ákvæði um lágmarksréttindi að því er varðar aldur farmanna, vinnutíma, hvíldartíma, aðbúnað, fæði, vistarverur og hollustuhætti um boð í skipum, öðrum en fiskiskipum. Ítarleg ákvæði eru um skyldur fánaríkja og hafnarríkja hvað varðar skoðun og eftirlit með starfsskilyrðum og lífskjörum farmanna um borð. Samþykktin leysti af hólmi 68 eldri alþjóðasamþykktir um málefni farmanna sem höfðu verið afgreiddar á Alþjóðavinnuálaðingum, en sú elsta var frá árinu 1920.

Á 108. þingi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar árið 2019 fór fram síðari umræða um tillögu að alþjóðasamþykkt og tilmælum um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni. Eftir mjög tímafrekar umræður tókst góð samstaða í þingnefndinni sem hélt til loka þingsins. Tillaga að samþykkt og tilmælum naut víðtæks stuðning þingfulltrúa. Gildi þessara gerða felst í því að með þeim er lagður grunnur að aðgerðum til að skapa vinnuumhverfi sem byggist á virðingu fyrir mannlegri reisn og er laust við hvers konar ofbeldi og einelti. Samráðsnefnd ráðuneytisins og samtaka aðila vinnuarkaðarins um málefni Alþjóðavinnuálastofnunarinnar var falið að fjalla um fullgildingu Íslands á samþykkt ILO nr. 190. Ákveðið var að setja tillögu um fullgildingu í Samráðsgátt stjórnvalda. Allir aðilar sem hafa tjáð sig um tillöguna hafa mælt með fullgildingu samþykktarinnar. Samráðsnefndin hefur vakið á því athygli að fullgilding samþykktarinnar gæti kallað á laga- og/eða reglugerðarbreytingar á gildandi regluverki. Hún leggur til að lögð verði fyrir Alþingi tillaga til þingsályktunar um heimild fyrir ríkisstjórnina að fullgilda samþykkt nr. 190. Tillaga um þetta efni verður lögð fyrir Alþingi.

Í þingnefnd um framkvæmd aðildarríkjanna á fullgiltum samþykktum var fjallað um 24 mál sem meðal annars sérfræðinganefnd stofnunar hafði mælt með að yrðu tekin til umfjöllunar. Eitt þessara mála vakti sérstaka athygli. Það snerti framkvæmd Tyrklands á samþykkt nr. 87, um félagafrelsi. Það mál varð tilefni til harðra umræðna í nefndinni. Fulltrúar launafólks voru mjög gagnrýnir á ástandið í landinu og röktu mörg dæmi um það hvernig stjórnvöld kæmu í veg fyrir starfsemi stéttarféлага sem væru þeim ekki að skapi. Einnig var rakið hvernig tugir þúsunda höfðu verið hneppt í varðhald vegna upplogna fullyrðinga um stuðning við misheppnað valdarán fyrir nokkrum árum síðan.

108. þingið afgreiddi yfirlýsingu í tilefni af 100 ára afmæli Alþjóðavinnuálastofnunarinnar. Í aðfaraorðum er vísað til þess að afmæliþingið sé haldið á tímum þar sem vinnuumhverfið dregur dóm af tækninýjungum, breytingum á lýðfræðilegri þróun sem og umhverfis- og loftlagsbreytingum. Á sama tíma blasi við viðvarandi misrétti sem hafi áhrif á framtíðarskipan vinnunnar og hlutverk launafólks og mannlega reisn í því sambandi. Lögð er áhersla á að Alþjóðavinnuálastofnunin þurfi ótrauð að standa fast við umboð sitt sem felst í aðgerðum fyrir félagslegu réttlæti. Endurbæta þurfi starfshætti sem setji í fyrirrúm réttindi launafólks og þarfir og væntingar við mótun stefnu í efnahags-, félags- og umhverfismálum.

Aldarafmælis Alþjóðavinnuálastofnunarinnar var minnst með margvíslegum hætti á 108. Alþjóðavinnuálaðinginu. Haldnir voru fjórir sérstakir hátíðafundir af þessu tilefni. Á þeim fluttu ávörp fjölmargir þjóðarleiðtogar og forystumenn í félags- og vinnuárum í heiminum. Þeirra á meðal voru forsætisráðherra Noregs, Erna Solberg og forsætisráðherra Svía, Stefan Löfven. Til viðbótar má nefna kanslara Þýskalands, Angelu Merkel, forseta Frakklands, Emmanuel Macron, forseta Ítalíu, Sergio Metterella, forsætisráðherra Bretlands, Theresu May, forsætisráðherra Lúxemborgar, Xavier Bettel og forsætisráðherra Rússlands, Dimitry Medvedev. Frá Suður-Afríku kom forseti landsins, Cyril Ramphosa. Einnig fluttu ávörp fulltrúar heimssamtaka aðila vinnuarkaðarins þau Sharon Burrow, aðalframkvæmdastjóri Alþjóðasambands verkalýðsfélaga og Roberto Suarez Santos, aðalframkvæmdastjóri Alþjóðasambands atvinnurekenda.

Aldarafmælis Alþjóðavinnumálastofnunarinnar var ekki einungis minnst í Genf á 108. Alþjóðavinnumálaþinginu. Fjölmargar ráðstefnur voru haldnar á árinu 2019 af þessu tilefni víðsvegar um heim, þar á meðal á Íslandi. Dagana 4. og 5. apríl 2019 var haldin í Hörpu ráðstefna undir yfyrskriftinni: „Framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði“. Ráðstefnan var liður í samstarfsverkefni norrænu ríkisstjórnanna, samtaka aðila vinnumarkaðarins á Norðurlöndum, skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar og Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Forstjóri stofnunarinnar, Guy Ryder, ávarpaði ráðstefnuna. Þetta var í fyrsta skipti sem forstjóri Alþjóðavinnumálastofnunarinnar sótti Ísland heim. Fjöldi sérfræðinga innlendra sem erlendra flutti erindi á ráðstefnunni sem þótti takast með miklum ágætum. Samtals sóttu hana um 350 fulltrúar.

2. 107. ALÞJÓÐAVINNUMÁLAÞINGIÐ 2018

2.1 SKIPULAG OG ÞÁTTTAKA

Þing Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO), Alþjóðavinnumálaþingið hið 107. í röðinni, var formlega sett í Genf að morgni mánudagsins 28. maí og slitið föstudaginn, 8. júní 2018. Þingið fór að stærstum hluta fram í Þjóðabandalagshöllinni en eins og nokkur undanfarin ár fóru fundir fjölmennustu nefndarinnar, nefndar um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla, fram í byggingu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar.

Samkvæmt skýrslu kjörbrefanefndar þingsins tóku samtals þátt í þinginu tæplega 5.238 þingfulltrúar. Til samanburðar má geta þess að árið áður voru þingfulltrúar 4.569 og 5.912 árið 2015. Hér er átt við þingfulltrúa sem komu til þingsins. Samkvæmt stofnskrá Alþjóðavinnumálastofnunarinnar ber aðildarríki, sem ákveður að taka þátt í þinginu, að senda til þess sendinefnd sem skipuð er a.m.k. fjórum fulltrúum. Til viðbótar má senda ráðgjafa. Um fjölda þeirra gilda sérstakar reglur. Að lágmarki á sendinefnd að vera skipuð fulltrúa samtaka atvinnurekenda og fulltrúa launafólks auk tveggja fulltrúa hlutaðeigandi ríkisstjórnar.

Forseti þingsins var kjörinn Samir Murad, vinnumálaherra Jórdaníu. Þau óvenjulegu tíðindi gerðust að konungur Jórdaníu setti ríkisstjórnina af um miðbik þingtímans. Í framhaldi af því sagði þingforsetinn af sér. Sendiherra Jórdaníu gagnvart alþjóðastofnunum í Genf, Saja Almajali, tók við þingforsetaembættinu og gegndi því til loka þingsins. Varaforsetar voru kjörnir: Úr hópi fulltrúa ríkisstjórna: Jean-Jacques Elmiger, sendiherra Sviss gagnvart alþjóðastofnunum í Genf. Úr hópi atvinnurekenda: Khalifa Khamis Mattar, fulltrúi í verslunar- og iðnaðarráði U.A.F. í Sameinuðu arabísku furstadæmunum. Úr hópi launafólks: Akiko Gono, ráðgjafi í alþjóðamálum hjá JTUC-Rengo í Japan.

Sendinefnd Íslands á þinginu skipuðu eftirtaldir: Frá velferðarráðuneytinu: Ásmundur Einar Daðason, félags- og jafnréttismálaráðherra, Anna Lilja Gunnarsdóttir ráðuneytisstjóri, Arnar Þór Sævarsson, aðstoðarmaður ráðherra, Eva Margrét Kristinsdóttir sérfræðingur og Gylfi Kristinsson sérfræðingur. Frá utanríkisráðuneytinu: Harald Aspelund sendiherra, Andri Júlíusson sendiráðunautur, Nína Björg Jónsdóttir sendifulltrúi og Edda Björk Ragnarsdóttir sendiráðsritari. Fulltrúar utanríkisráðuneytisins starfa í fastanefnd Íslands gagnvart alþjóðastofnunum í Genf. Kristín Þóra Harðardóttir, lögfræðingur Samtaka atvinnulífsins (SA), var fulltrúi íslenskra atvinnurekenda. Magnús M. Norðdahl, lögfræðingur Alþýðusambands Íslands (ASÍ), var fulltrúi íslensks launafólks. Varamaður hans var Lilja Kristbjörg Sæmundsdóttir, formaður Félags hársnyrtisveina.

Á dagskrá þingsins voru eftirtalin málefni:

- I. Skýrslur forstjóra og stjórnarnefndar alþjóðavinnumálaskrifstofunnar.
- II. Framkvæmd fjárhags- og framkvæmdaáætlunar fyrir árin 2018-2019.
- III. Framkvæmd alþjóðasamþykktá og tilmæla.
- IV. Samskipti ríkisvalds og samtaka aðila vinnumarkaðarins (almenn umræða).
- V. Aðgerðir gegn áreitni og ofbeldi á vinnustöðum (fyrri umræða).
- VI. Afnám samþykktá.

Á undanförunum árum hefur markvisst verið unnið að því að stytta Alþjóðavinnumálaþingið. Að þessu sinni stóð það í tvær vikur. Á nokkrum árum hefur þingið verið stytt um eina og hálfu viku. Markmiðið er að auka skilvirkni og spara fjármuni. Þetta hefur meðal annars verið gert með styttingu ræðutíma, betra skipulagi á fundarstörfum og rafrænni atkvæðagreiðslu. Almennar umræður um skýrslu stjórnarnefndar og forstjóra hafa verið dregnar saman og fara fram síðustu þingvikuna. Stytting þingsins hefur kallað á óformleg fundahöld í aðdraganda þess. Fyrir þingsetningu er tveimur til þremur dögum varið til undirbúningsfunda. Á þeim er leitað samkomulags um skipan trúnaðarstarfa á þinginu og kosnir fulltrúar hópanna gagnvart starfsfólki Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Á undirbúningsfundunum er einnig gengið frá tilnefningum fulltrúa til setu í nefndum. Samþykkt var stofnun eftirtalinna þingnefnda: Fjárhagsnefndar, nefndar um framkvæmd alþjóðasamþykktá og tilmæla, nefndar um samskipti ríkisvalds og samtaka aðila vinnumarkaðarins, nefndar um aðgerðir gegn einelti og ofbeldi á vinnustöðum, kjörbréfanefndar og nefndar um framvindu þingsins.

Fyrir því er löng hefð að forstjóri alþjóðavinnumálaskrifstofunnar í Genf, fyrir hönd Alþjóðavinnumálastofnunarinnar, bjóði til Alþjóðavinnumálaþingsins þjóðarleiðtogum og brautryðjendum á sviði félags- og mannréttindamála. Gestir forstjórans að þessu sinni voru Michael O'Higgins, forseti Írlands, Faustin Archange Touadéra, forseti Mið-Afríkulýðveldisins, og Juan Manuel Santos, forseti Kólumbíu. Allir þrír forsetarnir lögðu áherslu á mannsæmandi vinnuskilyrði sem leið til að stuðla að friði og félagslegu réttlæti. Hinn 4. júní 2018 ávarpaði Kailash Satyrthi, friðarverðlaunahafi Nobels, samkomu sem haldin var í tilefni af því að liðin voru tuttugu ár frá heimsgöngunni gegn vinnu barna. Við sama tækifæri var þess minnst að einnig voru liðin 20 ár frá afgreiðslu Alþjóðavinnumálaþingsins á yfirlýsingunni um grundvallarréttindi í atvinnulífínu.

2.2 KJÖRBRÉFANEFND

Kjörbréfanefnd er ein af fastanefndum Alþjóðavinnumálaþingsins. Hlutverk hennar er að fylgjast með því að aðildarríkin fylgi ákvæðum í stofnskrá Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um skipan sendinefnda á þinginu. Samkvæmt 1. mgr. 3. gr. í stofnskrá Alþjóðavinnumálastofnunarinnar ber aðildarríki að senda að lágmarki sendinefnd fjögurra fulltrúa til þingsins. Tveir þeirra eru fulltrúar hlutaðeigandi ríkisstjórnar, einn fulltrúi helstu samtaka atvinnurekenda og einn fulltrúi helstu samtaka launafólks. Heimilt er að skrá ráðgjafa til þátttöku á þinginu. Reglur um það efni er að finna í 2. mgr. 3. gr. Þar segir meðal annars að sérhver þingfulltrúi geti notið aðstoðar allt að tveggja ráðgjafa fyrir hvert málefni á dagskrá þingsins. Af þessu ákvæði leiddi að á 107. Alþjóðavinnumálaþinginu hafði sérhver þingfulltrúi heimild til að taka með sér allt að sex ráðgjafa. Skylt er að hafa samráð við heildarsamtök atvinnurekenda og launafólks við val á fulltrúum þeirra í sendinefndinni.

Í kjörbréfanefnd eru kjörnir þrír fulltrúar. Fulltrúi ríkisstjórna gegnir formennsku. Að þessu sinni voru eftirtaldir aðilar kjörnir til setu í nefndinni: Michael Hobby, fulltrúi ríkisstjórnar Nýja-Sjálands, formaður. Fernando Yllanes Martínez, fulltrúi atvinnurekenda í Mexíkó, og Jens Erik Ohrt, fulltrúi launafólks í Danmörku.

Kjörbréfanefndin fjallaði á þinginu um 40 mál eða fjórum fleiri en á 106. þinginu. Af þeim voru þrjú eftirlitsmál, 27 athugasemdir og 10 kvartanir. Fimm af athugasemdum snerust um ófullburða sendinefndir en flestar voru vegna skorts á samráði eða samkomulagi um val á fulltrúum í sendinefndir aðildarríkja á þinginu. Kjörbréfanefndin telur það sérstaklega alvarlegt ef sendinefndir eru einungis skipaðar fulltrúum stjórnvalda og án fulltrúa aðila vinnumarkaðarins.

Nefndin nefndi sérstaklega tvö mál til sögunar sem hún taldi alvarleg. Annað fjallaði um Bólivíu, hitt um hinn sérkennilega málarekstur kjörbréfanefndarinnar gagnvart stjórnvöldum í Pálmamottulandi (Djíbútí). Staldrað er við þetta mál þar sem áður hefur verið gerð fyrir því í fyrri skýrslum um Alþjóðavinnuumálaþingið. Þessi málarekstur hefur staðið í rúman áratug, eða frá árinu 2006, og er farinn að vekja nokkra furðu. Það ár komu fram athugasemdir við val á þingfulltrúum aðila vinnumarkaðarins í Pálmamottulandi. Áður hefur komið fram að kjörbréfanefndin hefur ítrekað óskað eftir því við ríkisstjórnina að hún skili greinargerð um það hvernig staðið sé að vali fulltrúanna. Hafi ríkisstjórnin svarað hefur það annaðhvort verið ófullkomið, komið of seint eða verið út í hött. Þetta sérkennilega stríð var háð undir sömu formerkjum og áður. Kjörbréfanefndin hefur lagt eftirfarandi fyrir ríkisstjórnina samtímis því að hún sendi kjörbréf fyrir sendinefnd landsins á þinginu:

- a. upplýsingar um reglur sem hafi verið settar sem tryggi að val fulltrúa launafólks lúti grundvallarreglum um félagafrelsi og
- b. upplýsingar um ferli sem fylgt er við útnefningu fulltrúa launafólks og ráðgjafa þess þar sem fram komi við hvaða samtök hafi verið haft samráð í samræmi við settar reglur, félagatölu þeirra og mikilvægi, dagsetningu og stað sem samráðið hafi átt sér stað, nöfn þeirra einstaklinga sem hafi verið tilnefndir og stöðu þeirra innan hlutaðeigandi samtaka.

Kjörbréf sendinefndar Pálmamottulands barst 6. maí 2018. Móttaka var staðfest 7. maí 2018 og jafnframt minnt á hert eftirlit með vali fulltrúa í sendinefndina sem samþykkt var árið 2015 og skyldu ríkisstjórnarinnar að leggja fram skýrslu um valið. Þetta var ítrekað 24. maí 2018. Hinn 30. maí 2018 barst skrifstofu þingsins stutt skýrsla dagsett 27. maí 2018.

Niðurstaða kjörbréfanefndarinnar var að harma að skýrsla ríkisstjórnarinnar hafi ekki borist samtímis kjörbréfum fulltrúa í sendinefndinni. Hún lýsti óánægju með að skýrslan væri að stórum hluta samhljóða fyrri skýrslum og að ljóst væri að enginn árangur hafi náðst í endurbæta löggiöf sem kveður á um val fulltrúa í sendinefnd landsins á Alþjóðavinnuumálaþinginu. Nefndin mælti með því við alþjóðavinnuumála-skrifstofuna að hún veiti stjórnvöldum sérfræðiaðstoð við að koma aðstæðum í það horf sem samræmist alþjóðareglum um þetta efni.

Eftirfarandi eru slóðir að skýrslum nefndarinnar til allsherjarþingsins:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_631801.pdf

og

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_632455.pdf

2.3 FJÁRMÁL

Fjárhagsnefnd Alþjóðavinnuumálaþingsins er eina nefnd Alþjóðavinnuumálaþingsins þar sem aðgangur er takmarkaður við fulltrúa ríkisstjórna. Á því er ein undantekning. Hin síðari ár hefur einum talsmanni atvinnurekenda og einum talsmanni launafólks verið boðið að taka þátt og fylgjast með almennum umræðum í þingnefndinni. Eins og

nafnið gefur til kynna fjallar nefndin um fjármál og starfsáætlun Alþjóðavinnuáætlunarinnar. Starfs- og fjárhagsáætlun er til tveggja ára í senn. Af því leiðir að nefndin fjallar annað hvert ár um tillögu að starfs- og fjárhagsáætlun. Hitt árið fjallar nefndin um framkvæmd gildandi starfs- og fjárhagsáætlunar.

Formaður nefndarinnar var kosinn Negash Kebret Batora, sendiherra Eþíópíu. Varaformaður Byeong Hee Kwon frá Suður-Kóreu. Áheyrnarfulltrúi atvinnurekenda var Mthuni-Perry Mason Mdwabe frá Suður-Afríku og áheyrnarfulltrúi launafólks Luc Cortebeek frá Belgíu.

Að þessu sinni fjallaði nefndin um framkvæmd gildandi starfs- og fjárhagsáætlunar. Nefndarstarfið var því að þessu sinni fremur átakalítið. Fulltrúi forstjóra stofnunarinnar gaf nefndinni skýrslu um greiðslu árgjalda aðildarríkjanna. Nefndin afgreiddi til allsherjarþingsins tillögu um framlag aðildarríkjanna til stofnunarinnar á árinu 2019. Samkvæmt tillögunni er gert ráð fyrir að framlögin nemi samtals 369.310.447 svissneskum frönkum. Hlutfall Íslands í framlaginu er óbreytt frá fyrra ári eða 0,023 hundraðshlutar. Það jafngildir 84.159 svissneskum frönkum. Sú upphæð er að frádregnum afslætti vegna skilvísrar greiðslu á árgjaldinu 2018.

2.4 FRAMKVÆMD ALÞJÓÐASAMÞYKKTA OG TILMÆLA

Í samræmi við 7. grein þingskapa Alþjóðavinnuáætlunarinnar var sett á stofn þingnefnd sem fjallaði um framkvæmd aðildarríkjanna á samþykktum og tilmælum Alþjóðavinnuáætlunarinnar. Að þessu sinni var hún skipuð 228 fulltrúum: 115 ríkisstjórnarfulltrúum, 8 fulltrúum atvinnurekenda og 105 fulltrúum launafólks. Í nefndinni sátu að auki 258 varafulltrúar: Ellefu fulltrúar ríkisstjórna, 81 fulltrúi atvinnurekenda og 166 fulltrúar launafólks. Þar til viðbótar sátu fundi nefndarinnar 33 fulltrúar alþjóðasamtaka. Fundi nefndarinnar sátu því iðulega rúmlega 500 manns og var oft þröngt í fundarsalnum.

Nefndin hélt 17 fundi yfir þingtímann.

Hlutverk nefndarinnar er að hafa eftirlit með framkvæmd aðildarríkjanna á samþykktum sem þau hafa fullgilt. Nefndin byggir starf sitt á samantekt sérfræðinganeftardar ILO á skýrslum aðildarríkjanna um framkvæmd á alþjóðasamþykktum sem þau hafa fullgilt. Dagskrá þingnefndarinnar ákvarðast af skrá yfir mál sem fulltrúar atvinnurekenda og fulltrúar launafólks á Alþjóðavinnuáætluninni velja úr niðurstöðum sérfræðinganna. Alla jafna eru um 24 mál á skránni og telst nefndin ekki hafa lokið störfum fyrr en þau hafa öll verið tekin til umfjöllunar. Fyrst og fremst er um að ræða mál sem snerta meint brot á samþykktum Alþjóðavinnuáætlunarinnar. Það er þó ekki algild regla. Fyrir nokkrum árum var tekin upp sú nýbreytni að taka til umfjöllunar í nefndinni framkvæmd á alþjóðasamþykkt sem gæti orðið öðrum aðildarríkjum til eftirbreytni. Fyrirkomulagið er þannig að fyrst tekur til máls talsmaður hlutaðeigandi ríkisstjórnar og síðan er mælendaskrá opnuð fyrir þeim þingfulltrúum sem vilja tjá sig um það málefni sem er til umfjöllunar.

Nefndin kaus Rorix Núnes Morales, fulltrúa ríkisstjórnar Panama, sem formann. Varaformenn voru kosnir Sonja Regenbogen, fulltrúi atvinnurekenda í Kanada, og Marc Leemans, fulltrúi launafólks í Belgíu. Patrick Rochford, fulltrúi ríkisstjórnar Írlands, flutti allsherjarþinginu skýrslu nefndarinnar. Fram kom ágreiningur við kjör formanns nefndarinnar. Fulltrúi ríkisstjórnar Venesúela kvaðst ekki geta stutt framboð fulltrúa ríkisstjórnar Panama í embætti nefndarformanns þar sem ekki ríkti eining í hópi Ameríkuríkja um framboðið. Ástæðan væri sú að ríkisstjórn Panama hafi tekið þá afstöðu að leggja gegn framboði fulltrúa ríkisstjórnar Venesúela í nefndir og ráð á vettvangi Ameríkuríkja. Um þetta spunnust nokkur orðaskipti við formannskjörið. Af

Íslands hálfu tók Eva Margrét Kristinsdóttir og Gylfi Kristinsson þátt í störfum nefndarinnar.

Starfshættir nefndarinnar eru þannig að fyrst er almenn umræða um skýrslu sérfræðinganefndar Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar um framkvæmd aðildarríkjanna á samþykktum og tilmælum ILO. Síðan taka við umræður um yfirlitsskýrslur. Að þeim loknum er farið yfir mál sem snerta skýrslugjöf aðildarríkjanna til alþjóðavinnuumálastofnunarinnar í Genf og til löggjafarsamkomu hlutaðeigandi aðildarríkis. Meginverkefni nefndarinnar felst í að fara yfir skrá þeirra u.þ.b. 24 mála sem tengjast framkvæmd aðildarríkjanna á samþykktum ILO. Að þessu sinni voru málin 23. Eins og áður segir verður þessi skrá til í viðræðum fulltrúa atvinnurekenda og launafólks.

Starf þingnefndar um framkvæmd alþjóðasamþykktar hófst með almennum umræðum um skýrslur framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla sem óskað var eftir frá aðildarríkjunum á grundvelli 19. gr. stofnskrár Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar. Um var að ræða eftirtaldar samþykktir og tilmæli:

- Samþykkt nr. 1, um takmörkun vinnutíma.
- Samþykkt nr. 14, um vikulegan hvíldartíma.
- Samþykkt nr. 30, um eftirlit með vinnutíma við verslun og skrifstofustörf.
- Samþykkt nr. 47, um fækkun vinnustunda í 40 á viku.
- Bókun við samþykkt nr. 89, um næturvinnu kvenna.
- Samþykkt nr. 106, um vikulega hvíldardaga í verslunum og skrifstofum.
- Samþykkt nr. 132, um árlegt orlof með launum.
- Samþykkt nr. 171, um næturvinnu.
- Samþykkt nr. 175, um réttindi þeirra sem vinna hlutastörf.

Samtals höfðu 124 aðildarríki tekið saman skýrslur um framkvæmd samþykktar og var Ísland í þeim hópi. Þess skal getið að íslensk stjórnvöld hafa ekki fullgilt þessar samþykktir.

Í umræðum kom fram að margt hafði þokast til betri vegar varðandi lengd vinnutíma. Löggjöf margra aðildarríkja væri í samræmi við samþykktir Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar um lengd vinnutíma, vikulegan hvíldartíma og árlegt orlof með launum. Fram kom að aðildarríki höfðu gert átak í að hvetja til og setja reglur um hlutastörf. Þó væri ýmislegt sem betur mætti fara. Nefnt var áhrif langs vinnutíma á heilsu og vellíðan starfsmanna. Fulltrúar bæði atvinnurekenda og launafólks sem og fulltrúar nokkra ríkisstjórna lögðu áherslu á gildi þess að taka vinnutíma til umfjöllunar í ljósi breyttra og fyrirsjáanlegra breytinga á atvinnuháttum.

Fastur liður í starfi nefndar um framkvæmd alþjóðasamþykktar er að taka til umfjöllunar alvarlegar vanefndir tiltekinna aðildarríkja á skyldum samkvæmt stofnskrá Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar. Þessar skyldur eru fyrst og fremst tvenns konar: Aðildarríki ber að kynna fyrir löggjafarsamkomu gerðir sem afgreiddar eru á Alþjóðavinnuumálaþinginu innan árs og í síðasta lagi innan 18 mánaða frá þingslitum. Enn fremur ber aðildarríkjunum skylda til að gefa stofnuninni reglulega skýrslur um framkvæmd þeirra samþykktar sem þau hafa fullgilt. Þau aðildarríki sem höfðu vanrækt fyrri skylduna voru: Aserbaídsjan, Bahamaeyjar, Barein, Belí, Fílabeinsströndin, Dóminíska lýðveldið, El Salvador, Miðbaugs-Gínea, Gínea, Haítí, Írak, Jamaíka, Kasakstan, Kirgisistan, Kiribati, Kómoréyjar, Kúveit, Líbía, Pakistan, Papúa Nýja-Gínea, Rúanda, Sankti Lúsía, Sankti Kitts og Nevis, Sankti Vinsent og Grenadínur, Samóaeyjar, Salómonseyjar, Síerra Leóna, Sómalía, Síryland og Vanúatú. Eftirtalin aðildarríki höfðu ekki tekið saman skýrslur um framkvæmd fullgiltrar samþykktar í tvö ár eða lengur: Cookeyjar, Dóminíska lýðveldið, Miðbaugs-Gínea, Gambía, Gínea-Bissá, Haítí, Malasía, Salómonseyjar, Sómalía, Tímor-Lest og Vanúatú.

Stærsti hluti nefndarstarfsins fer í umræður um framkvæmd aðildarríkjanna á fullgiltum samþykktum. Fjöldi mála á áðurnefndri skrá ræðst af samkomulagi fulltrúa aðila vinnumarkaðarins. Á skránni voru eins og áður sagði 23 aðildarríki. Flest málanna fólust í brotum á grundvallarsamþykktum Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Tíu vörðuð brot á samþykkt nr. 87, um félagafrelsi, og fimm brot á samþykkt nr. 98, um samningafrelsi. Ekki er færi á að gera grein fyrir nema nokkrum þeirra mála sem voru tekin til umfjöllunar í þingnefndinni.

Sérfræðinganefnd Alþjóðavinnumálastofnunarinnar gagnrýndi í skýrslu sinni til Alþjóðavinnumálaþingsins stjórnvöld í Hvíta-Rússlandi fyrir framkvæmd á alþjóðasamþykkt nr. 29, um nauðungarvinnu eða skylduvinnu. Þetta var málefni sem hafði nokkrum sinnum áður komið til umfjöllunar í nefndinni um framkvæmd alþjóðsamykktar. Það lýtur að ákvæðum í löggjöf landsins um skylduvinnu. Þeir sem hafa unnið minna en 183 daga á undangengnu ári og hafa þar af leiðandi ekki greitt tekjuskatt af þeim tíma sem vantar upp á eru skyldaðir til að greiða sérstakt gjald til að standa straum af útgjöldum ríkisins. Greiðslufall eða hlutagreiðsla af gjaldinu leiðir til stjórnvaldsviðurlaga sem geta verið sektir eða kvöð um samfélagþjónustu. Þetta gildir jafnvel um foreldra sem ekki geta séð börnum sínum farborða, áfengissjúklinga og aðra fíkla. Rök talsmanna ríkisstjórnarinnar eru þau að lögin stuðli að því að þeir sem hafi tileinkað sér andfélagslega lífshætti sjái að sér með vinnu og snúi baki við villu síns vegar.

Talsmenn launafólks gagnrýndu harðlega stjórnvöld í Hvíta-Rússlandi en talsmenn atvinnurekenda töldu að málið fjallaði einungis að hluta til um aðgerðir á sviði félagsmála. Ýmsir talsmenn ríkisstjórna vöktu athygli á því að nauðungarvinna væri fyrirbrigði sem væri fast í sessi í Hvíta-Rússlandi og hvöttu stjórnvöld til að leita aðstoðar Alþjóðavinnumálastofnunarinnar við að leysa þennan vanda.

Í niðurstöðum nefndarinnar er lögð áhersla á að ríkisstjórn Hvíta-Rússlands haldi áfram að grípa til aðgerða sem miði að afnámi nauðungarvinnu.

Brasilía komst á dagskrá þingnefndarinnar vegna framkvæmdar á samþykkt nr. 98, um samningafrelsi. Umræður um málið voru harðar og ljóst að stjórnvaldaátök áttu sinn þátt í því. Ekki voru allir sáttir við það þegar brasilíska þingið setti af sósíalistann Dilmu Rousseff sem forseta landsins og Michel Temer tók við því embætti. Fulltrúar margra samtaka launafólks litu á þessa gjörð sem stjórnarbyltingu. Talsmenn þeirra lýstu áhyggjum yfir setningu laga sem undanskildi tiltekna hópa launafólks samningsrétti um kaup og kjör. Lögin voru sett vafningalaust og án alls samráðs. Lögin væru til þess fallin að grafa undan samningafrelsi í landinu og þar með grundvallarréttindum launafólks. Talsmenn atvinnurekenda létu í ljós áhyggjur yfir því að gagnrýni sérfræðinganefndarinnar væri illa rökstudd í og með vegna þess að Brasilíu bar ekki að skila skýrslu um framkvæmd samþykktar nr. 98 á árinu 2017. Upplýsingar um stöðu mála væru þar af leiðandi takmarkaðar. Undir þetta var tekið af talsmönnum nokkurra ríkisstjórna og lýst því sjónarmiði að ekki hefði verið rétt að taka málið á dagskrá þingnefndarinnar. Niðurstaðan var að hvetja ríkisstjórnina til að veita sérfræðinganefndinni nánari upplýsingar fyrir fund hennar í nóvember 2018.

Mál Japans laut að framkvæmd á samþykkt nr. 87, um félagafrelsi. Það fjallaði um félagafrelsi slökkviliðsmanna og fangavárða og verkfallsrétt ríkisstarfsmanna en hvort tveggja er bannað að japönskum lögum. Röksemd talsmanns japanskra stjórnvalda var á þá lund að slökkviliðsmenn sætu við sama borð og lögreglumenn í Japan sem væru undanskildir gildissviði samþykktarinnar. Enn fremur væru fangaverðir vopnaðir. Talsmaður atvinnurekenda minnti á að þetta væri gamalt mál sem hefði mörgum sinnum verið á dagskrá þingnefndarinnar. Hann taldi vissan sveigjanleika nauðsynlegan við túlkun orðsins „lögreglumaður“ og lýsti stuðningi við málflutning fulltrúa

ríkisstjórnarinnar. Talsmaðurinn gagnrýndi einnig að nefndin fjallaði um spurninguna um verkfallsréttinn þar sem hann félli utan gildissviðs samþykktar nr. 87. Þess skal getið að um þetta tiltekna atriði ríkir djúpstæður ágreiningur í nefndinni, sem gerð hefur verið grein fyrir í fyrri skýrslum um Alþjóðavinnuálagningið. Fram komu í máli talsmanna launafólks vonbrigði með það að stjórnvöld hafi ekki beitt sér fyrir umbótum. Skoðun þeirra var að skipun samráðsnefnda, sem fulltrúi ríkisstjórnarinnar hafði vísað til, væri ófullnægjandi kostur við félagsfrelsi þar sem til þeirra væri ekki stofnað af launafólki og að þær hefði hvorki samnings- né ákvörðunarrétt. Skortur á atvinnulýðræði og takmarkanir á rétti launafólks til að láta sameiginlega í ljósi skoðanir hafi skapað slæmt vinnuumhverfi þar sem áreitni, einelti og ofbeldi af hálfu yfirmanna væri algengt og dæmi væri um að þetta hafi leitt til sjálfsmorðs. Flutt var ræða af hálfu ríkisstjórna Norðurlandanna þar sem dregin var fram reynslan af tiltölulega frjálslýndri löggjöf um félagsfrelsi og verkfallsrétt opinberra starfsmanna.

Málefni eftirtalinna ríkja voru enn fremur tekin til umfjöllunar í nefndinni: Alsír (vegna félagsfrelsis), Bahrain (mismunun), Bólivía (vinna barna og lágmarkslaun), Kambódía (nauðungarvinna), El Salvador (samráð við aðila vinnumarkaðarins), Eritrea (nauðungarvinna), Georgía (jöfn laun), Grikkland (kjarasamningar), Haiti (samþykktir um vinnutíma), Hondúras (félagsfrelsi), Líbía (stefna í atvinnuálagningum), Malasía (jöfn meðhöndlun og slysatryggingar), Mexíkó (félagsfrelsi), Moldavía (vinnueftirlit), Maynmar – Burma (félagsfrelsi), Nígíría (samningafrelsi), Samóaeypjar (barnavinna í sinni verstu mynd), Serbía (samráð við aðila vinnumarkaðarins) og Úkraína (vinnueftirlit).

Slóðirnar að skýrslum þingnefndarinnar eru:
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_631794.pdf og

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_633515.pdf

2.5 ÞRÓUNARADSTOÐ ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR

Umfangsmikill þáttur í starfi Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar er aðstoð við þróunarríki. Með nokkurra ára millibili er stofnað til umræðna um þennan þátt starfseminnar; hann veginn og metinn og skipst á skoðunum um það hvað megi fara betur. Komið var að umræðum um þetta efni á 107. Alþjóðavinnuálagningu. Fram kom að markmiðið er að aðstoða aðildarríkin við að hrinda í framkvæmd áætluninni um mannsæmandi vinnuskilyrði fyrir alla og vinna að framkvæmd þeirra þátta í áætlun Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun sem heyrir til verkssviðs Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar.

Formaður þingnefndarinnar sem fjallaði um þetta málefni var kjörinn Siphon Ndebele, fulltrúi ríkisstjórnar Suður-Afríku. Varaformenn voru kjörin Jacqueline Arwa Mugo, fulltrúi atvinnurekenda í Kenía, og Mody Guiro, fulltrúi launafólks í Senegal. Þess má geta að þetta var í fyrsta skipti í sögu Alþjóðavinnuálagingsins sem forysta í þingnefnd var í höndum fulltrúa frá Afríku. Nefndin hélt daglega fundi á tímabilinu 28. maí til 6. júní 2018. Fyrstu vikuna héldu talsmenn hinna ýmsu hópa á þinginu ræður í nefndinni. Þær snerust um að svara fjórum spurningum sem settar voru fram í skýrslu sem lá fyrir nefndinni. Við nefndarvinnuna kom upp spurningin um fjölbreyttari form á fjármögnun þróunarverkefna. Talsmaður atvinnurekenda nefndi um þetta nokkur dæmi sem talsmaður launafólks vildi fá nánari skýringar á. Um þetta stofnuðust nokkrar

umræður fyrri nefndarvikuna og varð þess valdandi að nefndarstarfið dróst á langinn seinni vikuna. Þetta málefni ásamt umræðum um aðfangakeðjur og fjölþjóðafyrirtæki olli mestum ágreiningi atvinnurekenda og launafólks í nefndinni. Málflutningur fulltrúa ríkisstjórnar Bandaríkjanna stakk nokkuð í stúf í nefndinni. Hann vildi draga úr vægi alþjóðasamninga í þessu sambandi og nefndi sérstaklega til sögunnar Parísar-samkomulagið um loftlagsmál.

Nokkuð almenn samstaða ríkti um það að Alþjóðavinnuárástofnunin ætti í starfi sínu við þróunarhjálp að leggja áherslu á tækifæri kvenna til náms og þroska. Einnig á bættu stöðu fatlaðra og öryrkja. Fram kom áhersla á grænt hagkerfi og vinnumarkað.

2.6 AÐGERÐIR GEGN ÁREITNI OG OFBELDI Á VINNUSTÖÐUM

Á þinginu fór fram fyrri umræða um aðgerðir gegn áreitni og ofbeldi á vinnustöðum. Umræðan kallaðist vel á við þá hreyfingu sem kennd er við „Metoo“. Formaður þingnefndarinnar sem fjallaði um málið var kjörinn Rakesh Patry, fulltrúi ríkisstjórnar Kanada. Varaformenn voru kjörnir Alana Matheson, fulltrúi atvinnurekenda í Ástralíu, og Susana Casado Garcia, fulltrúi launafólks í Mexíkó.

Stjórnarnefnd Alþjóðavinnuárástofnunarinnar ákvað árið 2016 að setja þetta málefni á dagskrá Alþjóðvinnuáráðingsins með þá kosti opna að þingið afgreiddi samþykkt ásamt tilmælum eða einungis tilmæli um það. Haustið 2017 var öllum aðildarþjóðum send spurningaskrá um lög og reglur sem giltu um áreitni og ofbeldi og afstöðu til hugsanlegrar afgreiðslu Alþjóðavinnuáráðingsins á gerð eða gerðum um málefnið. Tekin var saman skýrsla á grundvelli þeirra svara frá aðildarríkjunum. Í ljós kom að það skipti í tvö horn með afstöðuna til afgreiðslu samþykktar ásamt tilmælum eða eingöngu tilmæla. Fljótlega varð ljóst að flest aðildarríki hölluðust að fyrri kostinum. Djúpstæður ágreiningur kom í ljós við upphaf nefndarstarfsins um gildissvið væntanlegrar alþjóðasamþykktar. Ágreiningurinn stóð einkum um gildissviðið: Hvort ákvæði samþykktarinnar ættu að takmarkast við vinnustaði eða hafa víðtækari skírskotun. Einnig til hverra hún ætti að taka og hver eða hverjir bæru ábyrgð á framkvæmdinni. Þessu til viðbótar fór langur tími nefndarinnar í að ræða hvernig skýra bæri orð og hugtök. Þannig var lengi deilt um skýringu á orðunum áreitni og ofbeldi.

Það sem olli þó mestum ágreiningi var ákvæði í tillögu að 13. gr. tilmælanna. Þetta ákvæði hafði að geyma skrá yfir hópa sem eru í sérstakri hættu varðandi einelti og ofbeldi á vinnustöðum. Í upptalningunni eru m.a. hommar, lesbíur og aðrir hliðstæðir hópar. Ríki Afríku og Arabaríki gátu ekki stutt neinn texta þar sem minnst er á þessa hópa. Þau nutu stuðnings a.m.k. einhvers hluta atvinnurekenda. Nefndarstarfinu lauk í miklum ágreiningi sem beið komandi Alþjóðavinnuáráðings að leysa úr.

Slóðin að skýrslu nefndarinnar er: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_631807.pdf

2.7 FRAMKVÆMD YFIRLÝSINGAR UM GRUNDVALLARRÉTTINDI Í ATVINNULÍFINU

Alþjóðavinnuáráðingið fjallar reglulega um framkvæmd yfirlýsingarinnar frá árinu 2008 um félagslegt réttlæti fyrir sanngjarna hnattvæðingu. Yfirlýsingin er í fjórum köflum sem fjalla um eftirfarandi: Félagafrelsi; réttinn til samningsgerðar um kaup og kjör; afnám mismununar í atvinnulífinu; aðgerðir gegn barnavinnu og nauðungarvinnu. Að þessu sinni var fjallað um gildi samstarfsins á milli ríkisvalds, samtaka atvinnurekenda og samtaka launafólks að því er varðar umbætur á sviði félags- og vinnumála. Nefndarstarfið hófst með kjöri formanns. Fyrir valinu varð Tom Bevers, fulltrúi ríkisstjórnar Belgíu. Varaformenn voru kosin Delphine Rudelli, fulltrúi atvinnurekenda í Frakklandi, og Plamen Dimitrov, fulltrúi launafólks í Búlgaríu.

Fyrir þinginu lá skýrsla sem tekin var saman af starfsmönnum alþjóðavinnuáskrifstofunnar til undirbúnings umræðum í þingnefnd. Í henni voru settar fram eftirfarandi þrjár spurningar í því augnamiði að gera umræðurnar markvissari:

1. Við hvaða viðfangsefni þarf að takast og hverjir eru kostir þess að efla samráð ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins?
2. Hvernig getur samráð ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins verið árangursríkara þannig að hægt sé að takast á við viðfangsefni framtíðarinnar?
3. Hvernig getur Alþjóðavinnuáskrifstofnunin styrkt samráð ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins?

Magnús M. Norðdahl sat í þessari nefnd og var valinn til setu í samninganefnd hennar (*drafting committee*) sem fékk það hlutverk að semja drög að ályktunartillögu um málefnið sem lögð yrði fyrir allsherjarþing Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar. Nefndarstjórnin voru einkar erfið í fyrstu. Það má skrifa á reikning þess að drögin sem lágu fyrir nefndinni þóttu í rýrara lagi. Fundir samninganefndar urðu langir og erfiðir og stóðu frá því snemma dags og fram yfir miðnætti. Einkum var deilt um það hvort í þingsályktuninni skyldi vísað til yfirlýsingar Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar frá árinu 2008 um félagslegt réttlæti fyrir sanngjarna hnattvæðingu. Talsmenn atvinnurekenda lögðust gegn þessu. Fulltrúar launafólks auk fulltrúa ríkisstjórna Frakklands, Kanada og Kólumbíu voru fylgjandi. Niðurstaðan varð eftirfarandi:

- Tillaga fulltrúa launafólks um hvatningu til Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar um að setja meiri kraft í að fjölga fullgildingum á samþykktum nr. 87, um félagsfrelsi, nr. 98, um samningafrelsi, og nr. 144, um þríhliða samráð.
- Tillaga fulltrúa atvinnurekenda um að taka upp í ályktunartillögunum tilvísun til „workplace cooperation“ og „no one-size-fits-all“ var samþykkt.

Að mati flestra varð niðurstaðan og ályktunin ásættanleg og gott tæki fyrir Alþjóðavinnuáskrifstofnunina til að vinna að frekari framgangi ályktunarinnar frá árinu 2008. Í raun er hún gott framhald af hliðstæðri ályktun frá árinu 2013.

Slóðin að skýrslu þingnefndarinnar er eftirfarandi:
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_631668.pdf

3. 108. ALÞJÓÐAVINNUMÁLAPINGIÐ 2019

3.1 SKIPULAG OG ÞÁTTTAKA

Setningarhátíð þings Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar, Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar, sem var hið 108. í röðinni, hófst kl. 10.30 mánudaginn, 10. júní 2019. Þingið fór að stærstum hluta fram í Þjóðabandalagshöllinni en eins og nokkur undanfarin ár fóru fundir fjölmennustu nefndarinnar, þingnefndar um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla, fram í byggingu Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar. Undirbúningsfundir fyrir þingið voru haldnir fyrr um morguninn og daginn áður, sunnudaginn 9. júní. Þinginu var slitið föstudaginn 21. júní 2019.

Jean-Jacques Elmiger, sendiherra Sviss gagnvart alþjóðastofnunum í Genf, var kjörinn forseti þingsins. Varaforsetar voru kjörnir: úr hópi fulltrúa ríkisstjórna: Margarida Rosa Da Silva Izata, sendiherra Angóla gagnvart alþjóðastofnunum í Genf; úr hópi atvinnurekenda: Jacqueline Arwa Mugo, framkvæmdastjóri Samtaka atvinnurekenda í Keníu; og úr hópi launafólks: Plamen Dimitrov, forseti Samtaka sjálfstæðra stéttarfélaga í Búlgaríu.

Sendinefnd Íslands á þinginu var skipuð eftirtöldum: Frá félagsmálaráðuneytinu: Ásmundur Einar Daðason, félags- og barnamálaráðherra, Arnar Þór Sævarson, aðstoðarmaður ráðherra og Gylfi Kristinsson ráðgjafi. Frá utanríkisráðuneytinu: Harald

Aspelund, sendiherra Íslands gagnvart Alþjóðastofnunum í Genf, Andri Júlíusson sendiráðunautur og Anna Lilja Gunnarsdóttir, sérstakur ráðgjafi á sviði alþjóðlegs vinnumálasamstarfs í fastanefnd Íslands gagnvart alþjóðastofnunum í Genf. Fulltrúar íslenskra atvinnurekenda: Kristín Þóra Harðardóttir og Ragnar Árnason, bæði lögfræðingar Samtaka atvinnulífsins. Fulltrúar atvinnurekenda skiptu með sér setunni á þinginu þannig að Kristín Þóra sat fyrri hluta þingtímans og Ragnar seinni hlutann. Fulltrúi íslensks launafólks: Magnús M. Norðdahl, lögfræðingur Alþýðusambands Íslands (ASÍ). Varamaður hans: Guðbjörg Kristmundsdóttir, formaður Verkalýðs- og sjómannafélags Keflavíkur. Enn fremur sótti Drífa Snædal, forseti ASÍ, þingið heim.

Á dagskrá þingsins voru eftirtalin málefni:

- I. Skýrslur forstjóra og stjórnarnefndar alþjóðavinnumálaskrifstofunnar.
- II. Fjárhags- og framkvæmdaáætlun fyrir árin 2020 og 2021.
- III. Framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla.
- IV. Yfirlýsing í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar.
- V. Aðgerðir gegn einelti og ofbeldi á vinnustöðum (síðari umræða).
- VI. Pallborðsumræður um afmörkuð svið í tengslum við framtíðarskipan vinnunnar og aldarafmæli ILO.

Samþykkt var að stofna eftirtaldar þingnefndir: Kjörbréfanefnd, fjárhagsnefnd, nefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla og nefnd um aðgerðir gegn áreitni og ofbeldi á vinnustöðum. Að auki var samþykkt stofnun nefndar sem kalla má allsherjarnefnd (*committe of the whole*). Hlutverk hennar var að fjalla um drög að yfirlýsingu í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar.

3.2 HÁTÍÐARFUNDIR Í TILEFNI AF ALDARAFMÆLI ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR

Aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar setti sitt mark á Alþjóðavinnu-
málaþingið. Fjölmargir þjóðarleiðtogar og forystumenn í félags- og vinnumálum sóttu þingið af þessu tilefni. Þeir ávörpuðu þingheim þingsetningardaginn 10. og 11. júní og 17. og 18. júní 2019. Hér fylgir útdráttur úr ræðum nokkurra gesta.

Forseti Ítalíu, Sergio Mattarella, sagði að margs konar réttindi ættu rót að rekja til óþreytandi vinnu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar að mannlegri reisn allra, án tillits til starfsvettvangs.

Fram kom í ræðu **forsætisráðherra Noregs, Ernu Solberg**, að í 100 ár hafi Alþjóðavinnumálastofnunin verið leiðandi í samstarfi ríkisvalds og samtaka aðila vinnumarkaðarins við að skapa alþjóðlegan regluramma um réttindi launafólks, jafnrétti, samkeppni og félagslegt réttlæti. Stofnunin hafi gefið hugtakinu „mannsæmandi vinnuskilyrði fyrir alla“ inntak.

Forseti Suður-Afríku, Cyril Ramaphosa sagði það tvöfaldan heiður að fá að standa á sama stað nákvæmlega 25 árum eftir Nelson Mandela, fjórum árum áður en hann var lýðræðislega kjörinn forseti Suður-Afríku. Alþjóðavinnumálastofnunin, eins og hann bað ykkur um að gera, studdi baráttu okkar sem stóð árum saman. Í dag, sem ég stend hér 25 árum seinna, segi ég enn og aftur: Innilegar þakkir til Alþjóðavinnumálastofnunarinnar fyrir stuðninginn.

„Í raun og veru erum við ekki í dag að fagna afmæli stofnunar, heldur ekki afgreiðslu alþjóðasamþykktar. Við erum að fagna hreyfingu til hins betra eftir ömurleika skotgrafa fyrri heimsstyrjaldarinnar, vígvalla og hungurs og vesældar. Hreyfinguna má tákna með þremur bókstöfum: ILO. Þessi hreyfing er á leið til framtíðar,“ sagði **Stefan Löfven**, **forsætisráðherra Svíþjóðar**.

Forsætisráðherra Marokkó, Saad-Eddine El Othmani, sagði að Marokkó eins og aðrar þjóðir væri meðvituð um örar breytingar á sviði vinnunnar og hugsanlegar afleiðingar þeirra sem og þróun nýrra atvinnuhátta ... það væri af þeirri ástæðu sem fagnað væri áherslu Alþjóðavinnuástandstofnunarinnar á þetta atriði.

Talsmaður launafólks á afmælisþinginu, **Sharon Burrow**, aðalframkvæmdastjóri **Alþjóðasambands verkalyðsfélaga**, sagði það aðkallandi viðfangsefni allra viðstaddra að vinna að því að allt launafólk njóti mannlegrar reisnar. „Ég óttast að við séum á barmi tíma reiði. Því veldur örvænting, vonleysi og í ljósi upplausnar samfélagssáttmálans er viðfangsefni okkar að staðfesta, þróa og endurnýja sáttmálann“.

Í ræðu **Roberto Suarez Santos**, aðalframkvæmdastjóra **Alþjóðasambands atvinnurekenda**, kom fram að framtíðin beri í skauti sér fleiri tækifæri en nokkru sinni áður. Milljónir launafólks, einstaklinga og fyrirtækja, munu hafa tækifæri sem aldrei fyrr til menntunar, hæfni og viðskiptatengsla. Ef þessi nýju tækifæri verði nýtt til hins ýtrasta verði hægt að lyfta fleira fólki úr fátækt. Ekki megi setja hömlur á framtíðina og bregðast við vegna ótta. Þess verði að gæta þess að setja ekki skorður við frumkvæði; slíkt muni ekki aðeins hindra atvinnusköpun heldur einnig sköpunarkraft, nýsköpun og hagsæld.

Forsætisráðherra Rússlands, Dimitry Medvedev, sagði Alþjóðavinnuástandstofnunina vera þá alþjóðastofnun sem hefði haft hvað mest áhrif. Hann sagði Rússland styðja markmið og viðfangsefni Alþjóðavinnuástandstofnunarinnar og lýsti samstöðu við þá afstöðu að vinnandi fólk á 21. öldinni gæti leyst úr læðingi þann kraft sem í því byggir. Rússar væru meðvitaðir um að bregðast þurfi við samfélagsbreytingum, nýjum félagslegum kröfum og þörfum launafólks tímanlega og af kunnáttu. Að öðrum kosti yrðu afleiðingarnar hörmulegar.

Kanslari Þýskalands, Angela Merkel, sagði þörf á samfélagsfriði, þörf á sanngjörnum kjörum launafólks, þörf á að varðveita og virða mannlega reisn. Alþjóðavinnuástandstofnunin hafi náð miklum árangri en margt væri óunnið. Hún kvaðst vona að sá árangur sem hafi þegar náðst yrði hvatning til frekari átaka til umbóta. Merkel vísaði til þess að 12. júní væri helgaður aðgerðum gegn vinnu barna og þætti Alþjóðavinnuástandstofnunar í þeim aðgerðum og vakti athygli á því að 152 milljónir barna væru neyddar til vinnu og um það bil helmingur þeirra væri yngri en fimm ára. Þetta væri ólíðandi og kallaði á sameiginlegt átak til umbóta.

Forseti Frakklands, Emmanuel Macron, lýsti eindregnum stuðningi við hugmyndafræði Alþjóðavinnuástandstofnunarinnar um samstarf ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins. Þetta samstarf gæti á stundum verið erfitt, krefjandi og tímafrekt en það leiddi til niðurstöðu sem hægt væri að byggja á. Þrautseigja, ábyrgar gjörðir, markviss efling alþjóðlegrar samstöðu á grundvelli laga og samræðna væri sá andi sem ríkti innan Alþjóðavinnuástandstofnunarinnar.

Forsætisráðherra Lúxemborgar, Xavier Bettel, gerði að umtalsefni nokkur þeirra viðfangsefna sem blasa við heiminum; loftlagsbreytingar, lýðfræðileg þróun, fólksflutningar og breytingar á atvinnuháttum, muni snerta öll samfélög, allar stofnanir, allt launafólk og öll fyrirtæki. Hann lýsti fullum stuðningi við það sem Guy Ryder, forstjóri ILO, hafði sagt um að samstarf ríkisvalds og samtaka aðila vinnumarkaðarins hafi verið og verði lykillinn að framtíðarskipan vinnunnar. Þar af leiðandi þurfi að styrka þetta samstarf og efla og laga það að breyttum heimi vinnunnar.

Forsætisráðherra Stóra-Bretlands og Norður-Írlands, Theresa May, fjallaði í ræðu sinni um siðferðilega skyldu allra þingfulltrúa til að takast á við þann arf fortíðar sem væri nútíma þrælahald. Hún lýsti þessu fyrirbrigði sem heimsfaraldri sem smeygði sér í afkima alls daglegs lífs, fatnað sem fólk klæddist, mat sem það neytti og þjónustu sem það greiddi fyrir. Enginn forystumaður sem vildi standa undir nafni gæti leitt hjá

sér karla, konur og börn sem haldið er nauðugum til vinnu fyrir hungurlús eða enga greiðslu, sæta reglulegri misþyrmingu, nauðgunum eða pyntingum. Niðurstaða hennar var sú að „framtið þar sem nútíma þrælahald yrði hluti hins liðna, það væri sá heimur vinnunnar sem við ættum og gætum skapað“.

3.3 KJÖRBRÉFANEFND

Vísað er til þess sem segir um hlutverk kjörbréfanefndar í kafla 2.2 hér að framan. Isaiah Kirigua, ríkisstjórnarfulltrúi frá Keníu, var kjörinn formaður nefndarinnar. Varaformenn voru kjörin Fernando Yllanes Martínez, fulltrúi atvinnurekenda í Mexíkó, og Amanda Brown, fulltrúi launamanna í Stóra-Bretlandi.

Nefndin tók saman tölulegar upplýsingar um þátttöku í þinginu. Samtals bárust fulltrúabréf vegna þátttöku 7.600 einstaklinga eða fleiri en nokkru sinni í sögu stofnunarinnar. Af þeim voru rúmlega 6.300 skráðir til þátttöku.

Síðastliðin 30 ár hefur nefndin fylgst sérstaklega með hlutfalli karla og kvenna á þinginu. Konur á 108. þinginu voru 1.153 (fulltrúar og ráðgjafar) eða 35 af hundraði allra þingfulltrúa. Hliðstæð tala fyrir árið 2018 var 32,7 af hundraði og árið 2017 31,1 af hundraði. Af fulltrúum ríkisstjórna voru konur 40,5 hundraðshlutar (2018: 38,8 og 2017: 38). Af fulltrúum atvinnurekenda voru konur 28,7 hundraðshlutar (2018: 26 og 2017: 24,4). Samsvarandi tölur fyrir fulltrúa launafólks voru 30,4 hundraðshlutar (2018: 28,2 og 2017: 25,1). Fram kemur að nefndin telur þetta slakan árangur þrátt fyrir að á þessu tímabili hafi verið samþykktar fjórar ályktanir sem fela í sér hvatningu til stjórnvalda og samtaka aðila vinnumarkaðarins um að gera betur á þessu sviði.

Eins og undanfarin ár var eitt fyrsta málefnið á dagskrá kjörbréfanefndarinnar val fulltrúa aðila vinnumarkaðarins í sendinefnd Pálmamottulands (Djibútí). Á 107. Alþjóðvinnuálagþinginu samþykkti nefndin að endurnýja ákvörðun um sérstakt eftirlit með vali fulltrúa launafólks í sendinefnd Pálmamottulands á Alþjóðavinnuálagþinginu. Þetta var í tólfta skiptið sem sú ákvörðun var tekin. Í því felst að nefndin óskaði eftir ítarlegri greinargerð frá ríkisstjórn landsins um setningu reglna sem tryggi að við val á fulltrúa launafólks í sendinefnd þess á Alþjóðavinnuálagþinginu verði gætt grundvallarreglna um félagafrelsi. Þess var sérstaklega óskað að greinargerðin fylgdi fulltrúabréfi sendinefndarinnar. Enn fremur um verklag við val á fulltrúa launafólks og ráðgjafa hans, samráð við hlutaðeigandi samtök launafólks, nafn á þeim samtökum og upplýsingar um fjölda félagsmanna hvers um sig, hvenær samráðið hafi átt sér stað, um nöfn þeirra sem hafi verið tilnefndir í samráðsferlinu og stöðu þeirra í samtökunum.

Kjörbréf sendinefndar Pálmamottulands barst 15. maí 2019. Eftir áminningu barst stutt greinargerð frá ríkisstjórninni 10. júní 2019. Í henni kom fram að haft hafi verið samráð við fern samtök atvinnurekenda og launafólks. Í gildi væri samkomulag um að samtökin skiptist á um að tilnefna aðalfulltrúa og varafulltrúa í sendinefndina. Um svipað leyti barst kæra frá Alþýðusambandi Pálmamottulands og Samtökum ófaglærðs verkafólks þess sama lands. Kæruefnið var skipun fulltrúa launafólks í sendinefnd Pálmamottulands á Alþjóðavinnuálagþinginu. Fullyrt var að tilnefndur fulltrúi væri frá gervisamtökum. Niðurstaða nefndarinnar var því endurtekning á óskum fyrri ára um ítarlega skýrslu um val á fulltrúa launafólks í sendinefndina. Málið heldur því áfram.

Hliðstæður málarekstur hefur staðið varðandi tilnefningu fulltrúa launafólks í sendinefnd Míritaníu en þó ekki í jafn langan tíma og varðandi Pálmamottuland. Að þessu sinni barst kjörbréfanefndinni ekki kæra vegna skipunar sendinefndarinnar en hún ákvað engu að síður að fylgjast með framvindunni í landinu og óskaði eftir nánari skýringum varðandi tiltekin atriði.

Þriðja landið sem nefndin hefur fylgst sérstaklega með er Ven esúela. Mál þess er af svipuðum toga og þeirra sem nefnd eru hér að framan. Styrinn stendur um skipan fulltrúa launafólks í sendinefnd landsins á Alþjóðavinnuálaginu. Það kom fyrst upp árið 2016. Niðurstaða nefndarinnar var sú sama og í hinum tveimur málunum; að óska eftir nánari upplýsingum um reglur sem gilda um val á fulltrúum aðila vinnumarkaðarins í sendinefndina, um starfandi stéttarfélög og fjölda félagsmanna.

Nefndinni bærust kærur vegna skipunar fulltrúa aðila vinnumarkaðarins í sendinefndir eftirtalinna ríkja: Indlands, Kómoróeyjar, Pálmamottulands, Líbíu, Madagaskar, Nikaragva, Tasíkistan, Tonga, Túnis og Venesúela.

Kjörbréfanefndin fjallaði um samtals sjö kvartanir sem snerust um ófullnægjandi greiðslur vegna ferðakostnaðar þeirra til og frá þingstað. Einnig var kvartað yfir því að reglum um greiðslu upphaldskostnaðar hafi ekki verið fylgt. Þau aðildarríki sem hér um ræðir voru: Afganistan, Armenía, Kongó, Kirgistan og Venesúela.

Hægt er að nálgast skýrslur nefndarinnar með því að fylgja eftirfarandi slóðum:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_710226.pdf

og

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_711287.pdf

3.4 FJÁRMÁL

Fyrir í þessari skýrslu kemur fram að fjárhagsnefnd Alþjóðavinnuálagingsins er eina nefnd þingsins þar sem aðgangur er takmarkaður við fulltrúa ríkisstjórna. Einnig kemur fram að hin síðari ár hefur einum talsmanni atvinnurekenda og einum talsmanni launafólks verið boðið að taka þátt og fylgjast með almennum umræðum í þingnefndinni.

Formaður nefndarinnar var kosinn Raúl Vargas Juarez, fulltrúi ríkisstjórnar Mexíkó. Tetsuya Matsubara, fulltrúi ríkisstjórnar Japans, var kosinn varaformaður. Áheyrnarfulltrúi atvinnurekenda var Mthuni-Perry Mason Mdwabe frá Suður-Afríku og áheyrnarfulltrúi launafólks Claudia Menne frá Þýskalandi.

Fyrsta mál nefndarinnar var að afgreiða umsóknir frá aðildarríkjum um að fá að halda atkvæðisrétti á þinginu þrátt fyrir greiðslufall á árgjaldi til Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar. Nefndinni barst umsókn um þetta efni frá Sierra Leóne. Um var að ræða skuldir sem höfðu hlaðist upp frá árinu 1992. Samið hafði verið um greiðslu skuldarinnar á 20 árum. Við þetta samkomulag hafði verið staðið. Nefndin lagði því til að landið héldi atkvæðisrétti á þinginu.

Annað mál af þessu tagi sneri að Sómalíu. Þar var nokkuð annað uppi á teningnum. Skuldin var samtals að upphæð 419.546 svissneskir frankar. Í gildi var áætlun um greiðslu skuldarinnar. Ríkisstjórn Sómalíu hafði ekki staðið við þessa áætlun. Í raun hafði engin greiðsla átt sér stað síðan árið 1988. Samkvæmt ríkisstjórninni fólst skýringin í áratuga löngum stríðsátökum. Nefndin tók þessar skýringar gildar og mælti með því að landið héldi atkvæðisrétti á þinginu. Ekki voru allir sammála þessari afgreiðslu, ekki síst vegna þess að alls engar greiðslur höfðu átt sér stað í þrjú áratugi.

Alþjóðavinnuálagið afgreiddi fjárhags- og framkvæmdaáætlun fyrir árin 2020 og 2021. Samkvæmt henni verða útgjöld stofnunarinnar á þessu tveggja ára tímabili 790.640.000 svissneskir frankar. Áætlunin felur í sér nokkra raunaukningu á útgjöldunum. Það er í fyrsta skipti á kjörtímabili núverandi forstjóra stofnunarinnar, Guy Ryder, sem það gerist. Af því leiðir að árgjöld aðildarríkjanna verða samtals rúmlega 395 milljónir svissneskra franka. Einungis einn fulltrúi atvinnurekenda greiddi atkvæði gegn fjárhags- og framkvæmdaáætluninni sem og fulltrúar fjögurra

aðildarríkja, sem voru Bandaríki Norður-Ameríku, Egyptaland, Holland og Stóra-Bretland. Ísland greiðir af 0,028% af árlegum árgjöldum aðildarríkjanna, sem gera 110.690 svissneskir frankar. Vegna skilvísrar greiðslu á árinu 2018 verður árgjaldið 2020 110.524 svissneskir frankar eða 13.711.607 ISK (gengi 24.07.2019).

Slóðin að skýrslu nefndarinnar er: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_711893.pdf

3.5 FRAMKVÆMD ALÞJÓÐASAMÞYKKTA OG TILMÆLA

Í kafla 2.4 hér að framan er fjallað um verkefni nefndar Alþjóðavinnuálagingsins um framkvæmd alþjóðasamþykktar.

Patrick Rochford, fulltrúi ríkisstjórnar Írlands, var kosinn formaður nefndarinnar. Varaformenn voru Sonja Regenbogen, fulltrúi atvinnurekenda í Kanada, og Marc Leemans, fulltrúi launafólks í Belgíu. Corine Elsa Angonemane Mvondo, fulltrúi ríkisstjórnar Kamerún, flutti allsherjarþinginu skýrslu nefndarinnar.

Í nefndinni átti sæti 235 fulltrúar (123 fulltrúar ríkisstjórna, átta fulltrúar atvinnurekenda og 104 fulltrúar launafólks). Að auki sátu fundi nefndarinnar 15 áheyrnarfulltrúar ríkisstjórna, 89 áheyrnarfulltrúar atvinnurekenda, 206 áheyrnarfulltrúar launafólks og 36 áheyrnarfulltrúar alþjóðasamtaka.

Þingnefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla hélt samtals 18 fundi um þingtímamann.

Abdul G. Koroma, formaður sérfræðinganevndar ILO, sem fer yfir skýrslur aðildarríkjanna um framkvæmd alþjóðasamþykktar, flutti ræðu. Hann lét af formennsku í sérfræðinganevndinni í nóvember 2018 eftir að hafa gegnt henni í tvö kjörtímabil. Dixon Caton dómari tók við formennsku í nefndinni.

Eftir almennar umræður í nefndinni tók við umfjöllun um almenna úttekt á framkvæmd tilmæla nr. 202, frá árinu 2012, um lágmark félagslegs öryggis. Tilmælin eru fyrsta alþjóðlega gerðin sem felur í sér leiðbeiningar um það lágmark félagslegs öryggis sem sérhver einstaklingur ætti að njóta. Úttektin leiddi í ljós tilætluð áhrif og er vísað til hennar í gerðum annarra stofnana Sameinuðu þjóðanna þar sem fjallað er um almannatryggingar og félagslegt öryggi. Félagsmálaráðuneytið sendi á sínum tíma ítarleg svör við spurningum sem sendar voru aðildarríkjum ILO til undirbúnings úttektinni.

Nefnd um félagafrelsi var sett á laggirnar árið 1951. Hún fjallar um framkvæmd á samþykktum ILO nr. 87, um félagafrelsi og verndun þess, og nr. 98, um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega, óháð því hvort ríki hafi fullgilt samþykktirnar eða ekki. Í nefndinni eru níu fulltrúar, þrjú frá hverjum hópi sem á aðild að Alþjóðavinnuálagingsstofnuninni, þ.e. frá ríkisstjórn, atvinnurekendum og launafólki. Fulltrúar atvinnurekenda og fulltrúar launafólks gerðu það að tillögu sinni árið 2017 að tekin yrði saman skýrsla um starf nefndarinnar. Það var gert og sú fyrsta flutt á fundi stjórnarnevndar ILO í júní 2018. Í tilefni af aldarafmælinu þótti við hæfi að formaður nefndarinnar, Paul van der Heijden, flytti þingnefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla skýrslu um starf nefndar um félagafrelsi. Þetta var í fyrsta skipti sem það var gert. Í máli formanns nefndar um félagafrelsi kom m.a. fram að fjöldi mála sem nefndinni berast hefði aukist ár frá ári. Á árinu 2018 var metfjöldi eða 170 mál.

Ein af mikilvægustu skuldbindingunum sem felast í aðild að Alþjóðavinnuálagingsstofnuninni er að leggja gerðir, afgreiddar af Alþjóðavinnuálagingsinu, fyrir löggjafarsamkomu hlutaðeigandi aðildarríkis innan árs frá lokum vinnuálagingsins eða í síðasta lagi innan 18 mánaða frá þingslitum. Fjallað er um brot á þessari skuldbindingu í þingnefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktar og tilmæla. Að þessu

sinni höfðu 37 ríki ekki staðið við þessa skuldbindingu. Flest ríki í þeim hópi áttu í styrjöldum eða búa við vanþróað eða spillt stjórnkerfi. Frá því voru að vísu undantekningar sem vöktu athygli, t.d. Króatía og Malta.

Skuldbindingin um að senda stofnuninni skýrslur um framkvæmd á fullgiltum alþjóðasamþykktum er af svipuðum toga. Fram kom að þegar upp var staðið hafði um 71% af skýrslunum borist sérfræðinganeftdinni á árinu 2018 sem er örlítið lakari niðurstaða en árið á undan.

Miðvikudaginn 12. júní 2019 hófst umfjöllun um framkvæmd einstakra aðildarríkja á fullgiltum samþykktum Alþjóðavinnuálastofnunarinnar. Í samræmi við verklagsreglur höfðu fulltrúar atvinnurekenda og fulltrúar launafólks sett saman skrá yfir 24 alvarleg brot aðildarríkja á samþykktunum. Harðar umræður voru um framkvæmd Brasilíu á alþjóðasamþykkt nr. 98, um samningafrelsi. Talsmaður brasilískra stjórnvalda, sem var sendiherra landsins í Genf, var mjög ósáttur við umfjöllun sérfræðinganeftdarinnar um aðstæður þar í landi. Raunar lét sendiherrann ekki aðeins til sín taka í þingnefndinni heldur hélt mikinn reiðilestur á allsherjarþingi vinnuálagingsins og kvartaði sáran yfir því að ríki Suður-Ameríku nytu ekki réttlátrar meðhöndlunar af hálfu stofnunarinnar. Þessum reiðilestri var m.a. svarað af hálfu talsmanns fulltrúa vestrænna iðnríkja (IMEC) sem lýsti yfir fullum stuðningi við og trausti á eftirlitskerfi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar.

Framkvæmd Tyrklands á samþykkt nr. 87, um félagafrelsi, varð einnig tilefni til harðra umræðna í nefndinni. Fulltrúar launafólks voru mjög gagnrýnir á ástandið í landinu og röktu mörg dæmi um það hvernig stjórnvöld kæmu í veg fyrir starfsemi stéttarféлага sem væru þeim ekki að skapi. Einnig var rakið hvernig tugir þúsunda höfðu verið hnepptir í varðhald vegna upploginna fullyrðinga um stuðning við misheppnað valdarán fyrir nokkrum árum.

Málefni eftirtalinna ríkja voru enn fremur tekin til umfjöllunar í nefndinni: Alsír (vegna félagafrelsis), Bólivía (lágmarkslaun), Brasilía (samningafrelsi), Egyptaland (félagafrelsi) El Salvador (samráð við aðila vinnuálagingsins), Eþíópía (lágmarksaldur til vinnu), Filippseyjar (félagafrelsi), Fídjí (félagafrelsi), Grænhöfðaeyjar (barnavinna í sinni verstu mynd), Hondúras (félagafrelsi), Indland (vinnueftirlit), Írak (barnavinna í sinni verstu mynd), Jemen (barnavinna í sinni verstu mynd), Kasakstan (félagafrelsi), Laos (barnavinna í sinni verstu mynd), Líbía (misrétti með tilliti til atvinnu), Mjanmar – Búrma (nauðungarvinna), Níkaragva (stefna í félagsmálum), Serbía (vinnueftirlit), Simbabve (félagafrelsi), Tadsíkistan (misrétti með tilliti til atvinnu) og Úrúgvæ (samningafrelsi).

Nefndin lagði skýrslur fyrir allsherjarþing vinnuálagingsins: Slóðirnar að þeim eru:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_711293.pdf

og

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_713974.pdf

3.6 AÐGERÐIR GEGN ÁREITNI OG OFBELDI

Á þinginu fór fram seinni umræða um tillögur að alþjóðasamþykkt og tilmæli um aðgerðir gegn einelti og ofbeldi á vinnustöðum. Rakesh Patry, fulltrúi ríkisstjórnar Kanada, var kosinn formaður. Varaformenn voru kjörnar Alana Matheson, fulltrúi atvinnurekenda í Ástralíu, og Marie Clarke Walker, fulltrúi launafólks í Kanada. Colin Jordan, vinnuálagingsherra Barbados, flutti allsherjarþinginu skýrslu nefndarinnar.

Fyrri umræðu sem fór fram á 107. Alþjóðavinnumálaþinginu lauk í miklum ágreiningi. Umræður um fyrstu tillögu að 1. gr. alþjóðasamþykktar gengu treglega. Eins og áður hefur verið getið snerist mesti ágreiningurinn um:

1. gr.: Við fyrri umræðu árið 2018 urðu langar umræður um skilgreiningar á orðunum „ofbeldi“ og „einelti“. Niðurstaðan er eftirfarandi:

a) „*ofbeldi og áreitni*“ í heimi vinnunnar: *margvísleg óviðunandi hegðun og háttsemi, eða hótun um slíkt, hvort sem það er eitt tilvik eða endurtekið, sem miðar að, leiðir til eða líklegt er að valdi líkamlegum, sálrænum, kynferðislegum eða efnahagslegum skaða og felur í sér kynbundið ofbeldi og áreitni;*

b) „*kynbundið ofbeldi og áreitni*“: *ofbeldi og áreitni sem beint er að einstaklingum vegna kyns þeirra eða kyngervis, eða beinist meira að einstaklingum af tilteknu kyni eða kyngervi, þar á meðal kynferðisleg áreitni.*

2. gr.: Á þinginu 2018 voru miklar umræður um skilgreiningu á orðinu „worker“. Niðurstaðan er eftirfarandi:

1. *Samþykkt þessi verndar launafólk og aðra einstaklinga í heimi vinnunnar, þ.m.t. launafólk samkvæmt skilgreiningum í landslögum og samkvæmt lagaframkvæmd, svo og einstaklinga sem starfa án tillits til samningsstöðu sinnar, einstaklinga í þjálfun, þ.m.t. talið starfsnemar og fólk í vinnustaðanámi, launafólk sem sagt hefur verið upp störfum, sjálfboðaliðar, atvinnuleitendur og umsækjendur um atvinnu, og einstaklingar sem fara með vald, gegna ábyrgð eða skyldum fyrir hönd atvinnurekanda.*

2. *Samþykkt þessi gildir um allar atvinnugreinar, hvort sem er í einkarekstri eða opinberum rekstri, bæði í formlega og óformlega hagkerfinu og hvort sem er í þéttbýli eða dreifbýli.*

Miklar breytingar voru gerðar á ákvæðum í 3., 4., 5. og 10. gr. tillögu að samþykktinni.

Mestur ágreiningur var þó um ákvæði í 13. gr. tilmælanna. Það ákvæði hafði að geyma skrá yfir þá hópa sem eru í mestri hættu á að verða einelti og ofbeldi á vinnustöðum. Í upptalningunni voru m.a. hommar, lesbiur og aðrir álíka minnihlutahópar. Ríki Afríku og Arabíu lýstu sig andvíg texta þar sem minnst er á þessa hópa. Niðurstaðan er eftirfarandi:

"13. Túlka ber tilvísun til varnarlausra hópa og hópa sem búa við varnarleysi, skv. 6. gr. samþykktarinnar, í samræmi við gildandi alþjóðlega vinnustaðla og alþjóðagerninga um mannréttindi."

Eftir mjög tímafrekar umræður tókst góð samstaða í þingnefndinni sem hélt til loka þingsins. Tillaga að samþykkt og tilmælum naut víðtæks stuðning þingfulltrúa. Gildi þessara gerða felst í því að með þeim er lagður grunnur að aðgerðum til að skapa vinnuumhverfi sem byggist á virðingu fyrir mannlegri reisn og er laust við hvers konar ofbeldi og einelti.

Þess má geta að formaður þingnefndarinnar á mikinn heiður skilinn fyrir að hafa tekist að leiða þetta mál farsælega til lykta.

Slóðin að skýrslu nefndarinnar er: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_711386.pdf

Samþykkt nr. 190, um áreitni og ofbeldi, er fylgiskjal nr. II með þessari skýrslu og tilmæli nr. 206, sem hafa að geyma nánari útfærslu á samþykktinni, er fylgiskjal nr. III.

3.7 YFIRLÝSING Í TÍLEFNI AF ALDARAFMÆLI ALÞJÓÐAVINNUMÁLASTOFNUNARINNAR

Annað höfuðmál Alþjóðavinnumálaþingsins var afgreiðsla yfirlýsingar eða ályktunar í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Fyrir þinginu lágu

drög sem samin voru af starfsmönnum alþjóðavinnuáskrifstofunnar í samvinnu við fulltrúa í sendiráðum og fastanefndum í Genf auk fulltrúa samtaka atvinnurekenda og launafólks. Yfirlýsingunni er ætlað að marka stefnu fyrir Alþjóðavinnuáskrifstofunni til nálægrar framtíðar. Formaður nefndarinnar var kosinn S. Baddoura, fulltrúi ríkisstjórnar Líbanon. Varformenn voru kosnar R. Hornung-Draus, fulltrúi atvinnurekenda í Þýskaland og C. Passchier, fulltrúi launafólks í Hollandi. S. Ndebele, fulltrúi ríkisstjórnar Suður-Afríku, flutti allsherjarþinginu skýrslu nefndarinnar. Nefndin hélt samtals 17 fundi á þingtímanum. Hún var allfjöldmenn því hana skipuðu samtals 222 fulltrúar (107 fulltrúar ríkisstjórna, 36 fulltrúar atvinnurekenda og 79 fulltrúar launafólks.

Við upphaf starfs nefndar sem fjallaði um þetta málefni var nokkuð rætt um hvort skjalið ætti að vera yfirlýsing eða ályktun. Niðurstaðan varð sú að yfirlýsing gæfi skjalinu meira vægi en ef um væri að ræða þingsályktun. Í umræðum kom fram að við núverandi aðstæður væri mikil þörf á að styrkja alþjóðasamstarf sem sætti gagnrýni úr ýmsum áttum. Með yfirlýsingu gæfist tækifæri til að undirstrika stuðning við markmið sem Alþjóðavinnuáskrifstofunin hefur unnið að frá upphafi, einkum þau sem koma fram í Filadelfíu-yfirlýsingunni. Stofnunin hefur markvisst unnið að því að bæta vinnuumhverfi einstaklinga og félagsleg réttindi þeirra með áherslu á þríhliða samstarf ríkisvalds, samtaka atvinnurekenda og samtaka launafólks.

Eftir löng og ströng fundahöld afgreiddi nefndin yfirlýsinguna sem allsherjarþingið samþykkti með víðtækum stuðningi.

Yfirlýsinga afmælisþings Alþjóðavinnuáskrifstofunnarinnar er ítarleg og er birt sem fylgiskjal IV með þessari skýrslu. Hér er stiklað á helstu atriðum yfirlýsingarinnar en að öðru leyti vísað til fylgiskjalsins.

Í aðfararorðum er vísað til þess að afmælisþingið sé haldið á tímum þar sem vinnuumhverfið dregur dóm af tækninýjungum, breytingum á lýðfræðilegri þróun, umhverfis- og loftlagsbreytingum. Á sama tíma blasi við viðvarandi misrétti sem hafi áhrif á framtíðarskipan vinnunnar og hlutverk launafólks og mannlegra reisn í því sambandi. Lögð er áhersla á að Alþjóðavinnuáskrifstofunin þurfi ótrauð að standa fast við umboð sitt sem felst í aðgerðum fyrir félagslegu réttlæti. Endurbæta þurfi starfshætti sem setja í fyrirrúm réttindi launafólks og þarfir og væntingar við mótun stefnu í efnahags-, félags- og umhverfismálum.

Dregið er fram gildi samstarfs ríkisvalds, samtaka atvinnurekenda og samtaka launafólks við að ná félagslegu réttlæti í öllum heimshlutum.

Mikilvægur þáttur í framtíðarstefnumótun sé rétturinn til að efla færni, hæfni og hæfileika alls launafólks. Framkvæmd þeirrar stefnu verði sameiginlega á ábyrgð stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins.

Nauðsynlegt sé að styrka innviði stjórnsýslu vinnumála og vinnueftirlits, í þeim tilgangi að uppræta nauðungarvinnu og barnavinnu en jafnframt að skapa mannsæmandi störf fyrir alla, sem séu í senn arðbær og valfrjáls.

Með breyttum áherslum megi ná jafnrétti kynjanna í atvinnulífinu sem tryggi jöfn tækifæri, jafna þátttöku og jafna meðferð, þar með talin jöfn laun kvenna og karla fyrir jafnverðmæt störf. Enn fremur þurfi að gera að veruleika betri skiptingu fjölskylduábyrgðar.

Niðurlag yfirlýsingarinnar fjallar um samstarf aðildarríkjanna og Alþjóðavinnuáskrifstofunnarinnar að framangreindum markmiðum.

Slóðin að skýrslu nefndarinnar er: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_711386.pdf

Yfirlýsingin er fylgiskjal nr. IV með þessari skýrslu.

3.8 PALLBORÐSUMRÆÐUR UM AFMÖRKUÐ SVIÐ FÉLAGS- OG VINNUMÁLA

Á þessu afmælisþingi var stofnað til pallborðsumræðna um afmarkaða þætti félags- og vinnumála. Þetta hefur ekki verið gert áður. Samtals var stofnað til sjö umræðna sem fóru fram 13. og 14. júní og 17. og 18. júní. Þær hófust með inngangserindum sem flutt voru af einstaklingum sem hafa getið sér gott orð á viðkomandi sviði. Nefna má Kumaran Shanmugan Naidoo, framkvæmdastjóra Amnesty, Christine Lagarde, forstjóra Alþjóðabankans og Michelle Bachelet, mannréttindastjóra Sameinuðu þjóðanna. Þátttakendur í pallborðsumræðunum voru heldur ekki af verri endanum, svo sem Roberto Carvalho de Azevedo, forstjóri Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, Shara Burrow, framkvæmdastjóri Alþjóðasamtaka verkalýðsfélaga, Sonia Regenbogen, varaformaður úr hópi atvinnurekenda í þingnefnd um framkvæmd alþjóðasamþykka, og José Ángel Gurría Trevino, framkvæmdastjóri OECD. Við undirbúning pallborðsumræðnanna var sú ósk borin fram af hálfu félagsmálaráðuneytisins fyrir hönd Norðurlandanna að norrænn fulltrúi yrði fyrirlesari eða þátttakandi í pallborðsumræðum. Eftir nokkur bréfaskipti varð niðurstaðan sú að Kristin Alsos, verkefnastjóri hjá FAFO í Noregi, tæki þátt í umræðum um aðlögun að breyttum aðstæðum á vinnumarkaði (*Securing sustainable transitions over the life course*). Viðfangsefni annarra pallborðsumræðna voru: *Together for a brighter future without child labour*, *Freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining: A foundation of decent work*, *Jobs and skills for a brighter future*, *Technological pathways for decent work*, *Multilateralism for an equitable future of work* og *Business for decent work*. Pallborðsumræðurnar voru einstaklega áhugaverðar og tókust með miklum ágætum.

Umræðunum var streymt. Upptökurnar eru aðgengilegar á eftirfarandi netsíðu: <https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/108/thematic-forums/lang--en/index.htm>

4. Ráðstefna sem haldin var í Hörpu 4. og 5. apríl 2019 í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar

Undirbúningur

Þegar aldarafmæli Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar stóð fyrir dyrum barst ríkisstjórnnum aðildarríkjanna bréf, í desember 2015, frá forstjóranum, Guy Ryder. Í bréfinu var því beint til ríkisstjórna aðildarríkjanna að efna til umræðna um eftirfarandi þætti sem gætu orðið innlegg í stefnumótun fyrir starfsemi Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar í nánustu framtíð: Þróun atvinnulífsins og samfélagsins, atvinnusköpun – einnig í þágu þeirra sem standa höllum fæti á vinnumarkaði, breytingar á skipulagi vinnunnar vegna nýrrar tækni og á samskiptum atvinnurekenda og launafólks, réttindum og skyldum sem og formi á reglusetningu o.fl. á sviði félags- og vinnumála.

Ríkisstjórnir Norðurlandanna svöruðu bréfi forstjórans í febrúar 2016 með því að upplýsa að þær hafi ákveðið í stofna til samstarfsverkefnis af þessu tilefni í samvinnu við skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Alþjóðavinnuumálastofnunina og samtök aðila vinnumarkaðarins. Hluti af samstarfsverkefninu yrði að halda árlegar ráðstefnur um þau viðfangsefni sem koma fram í bréfi forstjórans. Ráðstefnurnar myndu fylgja formennsku í Norrænu ráðherranefndinni. Fyrsta ráðstefnan var haldin í Finnlandi árið 2016, önnur í Noregi árið 2017 og sú þriðja í Svíþjóð vorið 2018. Lokaráðstefnan yrði haldin á Íslandi.

Undirbúningur ráðstefnunnar á Íslandi hófst í ársbyrjun 2016. Í lok febrúar var skipaður innhússhópur með starfsfólki velferðarráðuneytis/félagsmálaráðuneytisins. Í

honum áttu sæti Eva Margrét Kristinsdóttir, Ingi Valur Jóhannsson, Siv Friðleifsdóttir og Gylfi Kristinsson, sem leiddi starf hópsins. Í árslok 2016 kom fram ósk um skipun formlegrar nefndar sem yrði falinn undirbúningur afmælisráðstefnunnar. Þetta gekk eftir og við hópinn bættust: Bergþóra Halldórsdóttir (Samtökum atvinnulífsins), Inga Rún Ólafsdóttir (Sambandi íslenskra sveitarfélaga), Magnús M. Norðdahl (Alþýðusambandi Íslands) og Sonja Ýr Þorbergsdóttir (Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja). Að auki unnu með undirbúningsnefndinni: Eyjólfur Sæmundsson og Þórunn Sveinsdóttir (Vinnueftirliti ríkisins), Gissur Pétursson, Tryggvi Haraldsson og Unnur Sverrisdóttir (Vinnumálastofnun), Klara Baldursdóttir Briem (velferðarráðuneyti/félagsmálaráðuneyti) og Rósa Guðrún Erlingsdóttir og Ingibjörg Ruth Gülin (velferðarráðuneyti/forsætisráðuneyti). Á síðari stigum komu að undirbúningnum Marianna Traustadóttir (ASÍ), Dagný Aradóttir Pind (BSRB) og Kristín Þóra Harðardóttir (SA). Síðast en ekki síst skal nefna Sigrúnu Sigurðardóttur hjá Iceland Congress sem samið var við um að annast tæknilega hliðar á framkvæmd ráðstefnunnar. Sjónvarpsmaðurinn kunni, Eva Margrét Jónsdóttir, var fengin til að stjórna ráðstefnunni. Henni fórst það vel úr hendi.

Á fyrsta formlega fundi undirbúningsnefndarinnar í mars 2017 fóru fram lífleg skoðanaskipti um viðfangsefni ráðstefnunnar í Reykjavík 4. apríl 2019. Gagnrýni kom fram á þá hugmynd að einskorða hana við umræður og kynningu á jafnlaunastaðlinum. Ráðstefnan yrði mun áhugaverðari með viðtækari nálgun. Bent var á að fjölmargar rannsóknir benda til að bylting verði á skipulagi vinnunnar á næstu áratugum. Það muni færast í vöxt að verkkaupi hafi aðsetur í öðru landi en sá sem framkvæmir umbeðið verkefni. Ljóst er að verulega dregur úr þörfinni á viðveru á vinnustað, meðal annars vegna fjarvinnu. Á síðustu missirum væri mikið rætt um þau áhrif sem gervigreind hafi á vinnumarkaðinn. Kallað væri eftir auknum sveigjanleika í þessu sambandi. Einnig að því er varðar starfslok. Aukinn hraði og meiri kröfur um færni setji menntakerfið í nýja stöðu vegna þarfar fyrir fræðslu og þjálfun alla starfsævina. Mikilvægt og áhugavert viðfangsefni sé að varpa ljósi á það hvaða áhrif þetta hafi á samfélagssáttmálann. Samstaða væri um að ríkisvaldið annist tiltekin verkefni eins og heilsugæslu, menntun og ýmiss konar aðra félagslega þjónustu. Breytt skipulag vinnunnar geri spurninguna um fjármögnun þessarar þjónustu sérstaklega áhugaverða og aðkallandi. Nefnt var verkefnið *Global Deal* sem hafi að markmiði að takast á við afleiðingar hnattvæðingar þannig að ábati af henni verði til hagsbóta fyrir almenning. Um væri að ræða samstarfsverkefni ríkisstjórna, fyrirtækja, samtaka launafólks og annarra hagsmunaaðila sem vilja stuðla að bættum samskiptum á heimsvísu. Yfirskrift ráðstefnunnar gæti verið: *Breytt skipulag vinnunnar og framtíð samfélagssáttmálans*. Jafnréttismál og staða kynjanna á vinnumarkaði falli undir þá yfirskrift. Segja má að með þessum umræðum hafi línur verið lagðar varðandi viðfangsefni afmælisráðstefnunnar.

Undirbúningsnefndin mótað drög að dagskrá ráðstefnunnar. Þau voru kynnt fyrir norrænum fulltrúum þeirra ráðuneyta sem fara með málefni Alþjóðavinnuálastofnunarinnar. Þau voru einnig kynnt fyrir hlutaðeigandi starfsmönnum skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar. Náið samráð um dagskrána var haft við starfsmenn alþjóðavinnuálastofnunarinnar í Genf.

Setning afmælisráðstefnunnar

Forseti Íslands, Guðni Th. Jóhannesson, ávarpaði ráðstefnugesti við opnun afmælisráðstefnunnar. Félags- og barnamálaráðherra, Ásmundur Einar Daðason, flutti setningarræðuna. Hann lýsti verkefni ráðstefnunnar þannig að henni væri æltað að brjóta til mergjar skýrslur sem teknar hafa verið saman á undanförunum misserum um

viðbrögð við fyrirsjáanlegum breytingum sem verða á vinnu og vinnuumhverfi á næstu árum og áratugum. Hann nefndi í því sambandi skýrslu heimsnefndar Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Einnig áfangaskýrslu um sérstakt rannsóknarverkefni sem Norræna ráðherra nefndin stofnaði til árið 2017. Einnig yrði gerð grein fyrir athyglisverðri skýrslu nefndar á vegum danskra stjórnvalda og skýrslu nefndar á vegum íslenska forsætisráðherra. Fram kom hjá ráðherra að á seinni ráðstefnudeginum yrði sjónum beint að stöðu kynjanna á vinnumarkaðnum og fræðst um leiðir til að vinna að launajafnrétti og gegn kynbundnu misrétti í atvinnulífinu.

Félags- og barnamálaráðherra lauk ræðu sinni með því að vekja á því athygli að meðan á ráðstefnunni stæði yrði tækifærið notað til að fullgilda samþykkt Alþjóðavinnumálastofnunarinnar nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, frá árinu 2006. Með fullgildingunni myndu íslensk stjórnvöld hafnaeftirlitsmála öðlast valdheimildir til að beita fullnustuákvæðum gagnvart siglingum skipa sem uppfylla ekki alþjóðakröfur um aðbúnað, atvinnuréttindi, öryggi og hollustuhætti áhafna kaupskipa. Sama tækifæri yrði notað til að ganga frá fullgildingunni Svíþjóðar á samþykkt stonunarinnar nr. 189, um þjónustufólk á heimilum.

Setningarræða félags- og barnamálaráðherra er fylgiskjal VI með þessari skýrslu.

Forstjóri alþjóðavinnumálastofnunarinnar, Guy Ryder, tók næstur til máls. Hann sagði Norðurlöndin hafa verið í aðalhlutverki við mótun reglna á sviði félags- og vinnumála. Framlag þeirra á þessu sviði hafi verið mikilvægt. Glæsilegur árangur þeirra heima fyrir hafi verið öðrum fordæmi. Í því fælist ef til vill mikilvægasta framlag Norðurlandanna til umbóta á sviði félags- og vinnumála. Forstjórinn gerði í ræðu sinni ítarlega grein fyrir niðurstöðum heimsnefndar Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um framtíðarbreytingar í vinnumálum. Formennsku í þeirri nefnd gegndu Stefan Löfven, forsætisráðherra Svíþjóðar, og Cyril Ramaphosa, forseti Suður-Afríku.

Nýr framkvæmdastjóri skrifstofu Norrænu ráðherra nefndarinnar, Paula Lehotomäki, lagði áherslu á nán og góða samskipti á milli ráðherra nefndarinnar og Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Þessi samskipti hafi verið uppspretta hugmynda og þekkingar. Hún sagði Norðurlöndin og Alþjóðavinnumálastofnunina hafa þurft að takast á við margvísleg viðfangsefni. Náíð samráð við samtök aðila vinnumarkaðarins hafi leitt af sér athyglisverðan árangur til hagsbóta fyrir almenning. Í augsýn væru umtalsverðar breytingar. Í þeim fælust úrlausnarefni en jafnframt margvísleg tækifæri. Þar af leiðandi væri mikilvægt að eiga skoðanaskipti í því skyni að finna sameiginlegar lausnir. Hún kvaðst treysta því að Norðurlöndin, í samstarfi við Alþjóðavinnumálastofnunina, muni finna hentuga leið fram á veginn.

Dagskrá ráðstefnunnar er fylgiskjal XI með þessari skýrslu. Hún gefur góða mynd af umfangi ráðstefnunnar. Enn fremur er þar að finna nöfn þeirra sem lögðu sitt af mörkum til að gera hana sérstaklega áhugaverða og fróðlega.

Samantekt á því sem fram fór á ráðstefnunni hefur verið gefið út í sérriiti af skrifstofu Norrænu ráðherra nefndarinnar. Samantektina má einnig nálgast á netinu. Slóðin er: www.norden.org/nordpub

Fylgiskjal I

BREYTINGAR FRÁ 2018 Á SAMÞYKKT NR. 186, UM VINNUSKILYRÐI FARMANNA, 2006 (MLC)

Breytingar frá 2018 á kóða samþykktarinnar um vinnuskilyrði farmanna frá 2006, með breytingum (MLC, 2006), sem ráðstefnan samþykkti á 107. þingsetu sinni í Genf 5. júní 2018

Breyting á kóða MLC, 2006, í tengslum við reglu 2.1

Viðmiðun A2.1 – Ráðningarsamningar farmanna

Eftirfarandi nýrri 7. mgr. er bætt við:

7. Hvert aðildarríki skal gera kröfu um að ráðningarsamningur farmanns gildi áfram verði farmanni haldið föngnum um borð í skipi eða utan skips í tengslum við sjórán eða vopnað sjórán sem beinist gegn skipum, óháð því hvort dagsetning ráðningar sé liðin eða annar hvor aðilinn hefur sagt henni upp tímabundið eða varanlega. Í þessari málsgrein er merking eftirtalinna hugtaka sem hér segir:

a) sjórán hefur sömu merkingu og kveðið er á um í hafréttarsamningi Sameinuðu þjóðanna frá 1982;

b) vopnað rán, sem beinist gegn skipum, merkir ólögleg ofbeldis- eða haldsaðgerð eða hvers konar ruplaðgerð eða hótun um slíkt önnur en sjórán, sem gripið er til í eiginhagsmunaskyni og beinist gegn skipi eða gegn mönnum eða eignum um borð í þessu skipi á innsævi ríkis, eyjaklasahafi og í landhelgi, eða aðgerð, sem felur í sér að hvetja til hvers konar aðgerða eða auðvelda aðgerð af ásettu ráði, eins og lýst er hér að framan.

Breyting á kóða MLC, 2006, í tengslum við reglu 2.2

Viðmiðun A2.2 – Laun

Eftirfarandi nýrri 7. mgr. er bætt við:

7. Sé farmanni haldið föngnum um borð í skipi eða utan skips í tengslum við sjórán eða vopnað rán, sem beinist gegn skipi, skulu laun og önnur réttindi, samkvæmt ráðningarsamningi farmanna, öðrum tengdum ráðningarsamningum farmanna eða gildandi landslögum, þ.m.t. sending hvers konar úthlutunar eins og kveðið er á um í 4. mgr. þessara viðmiðana, áfram greidd á öllu tímabilinu sem farmanninum er haldið föngnum og þar til honum er sleppt og sendur með tilhlýðilegum hætti aftur til síns heima, í samræmi við viðmiðun A2.5.1, eða, ef farmaðurinn lætur lífið meðan honum er haldið föngnum, til þess dags sem hann deyr, eins og kveðið er á um í gildandi landslögum eða reglugerðum. Hugtökin sjórán og vopnað rán, sem beinast gegn skipum, hafa sömu merkingu og kveðið er á um í 7. mgr. viðmiðunar A2.1.

Breyting á kóða MLC, 2006, í tengslum við reglu 2.5

Leiðbeiningar B2.5.1 – Réttur

Í stað 8. mgr. komi eftirfarandi:

8. Réttur til heimsendingar getur fallið úr gildi ef viðkomandi farmenn gera ekki kröfu um hana innan hæfilegs tíma, sem skilgreindur er í landslögum, reglugerðum eða kjarasamningum, nema þeim sé haldið föngnum um borð í skipi eða utan skipsins í tengslum við sjórán eða vopnað rán sem beinist gegn skipum. Hugtökin sjórán og vopnað rán, sem beinast gegn skipum, hafa sömu merkingu og kveðið er á um í 7. mgr. viðmiðunar A2.1.

Fylgiskjal II

Samþykkt um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni

Allsherjarþing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar,

sem stjórnarnefnd alþjóðavinnuálastofnunarinnar kvaddi til setu í Genf, kom saman í 108. sinn á aldarafmælisþingi sínu hinn 10. júní 2019, og

hefur hugfast að með Filadelfíufyrirlýsingunni er staðfest að allar manneskjur, óháð kynþætti, trúarbrögðum eða kyni, eiga rétt á að njóta efnislegrar velsældar og andlegs þroska við aðstæður þar sem frelsi og reisn, efnahagslegt öryggi og jöfn tækifæri eru í hávegum höfð, og

áréttar mikilvægi grundvallarsamþykktar Alþjóðavinnuálastofnunarinnar og

minnir á aðra viðeigandi alþjóðagerninga, svo sem almennu mannréttindayfirlýsinguna og alþjóðasamninginn um borgaraleg og stjórnmálaleg réttindi, alþjóðasamninginn um efnahagsleg, félagsleg og menningarleg réttindi, alþjóðasamninginn um afnám alls kynþáttamisréttis, samninginn um afnám allrar mismununar gagnvart konum, alþjóðasamninginn um verndun réttinda allra farandverkamanna og aðstandenda þeirra og samninginn um réttindi fatlaðs fólks, og

gerir sér ljóst að allir eiga rétt til vinnu án ofbeldis og áreitni, þ.m.t. kynbundið ofbeldi og áreitni, og

gerir sér ljóst að ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar getur falið í sér mannréttindabrot eða misnotkun og að ofbeldi og áreitni sé ógn við jöfn tækifæri, sé óviðunandi og ósamrýmanlegt mannsæmandi vinnu, og

gerir sér ljóst mikilvægi þess að vinnumenning byggist á gagnkvæmri virðingu og reisn manneskjunnar til að koma í veg fyrir ofbeldi og áreitni, og

minnir á að aðildarríkin bera ríka ábyrgð á að skapa umhverfi laust við ofbeldi og áreitni og sjái þar með til þess að slík hegðun og háttsemi verði aldrei liðin og að allir þátttakendur í heimi vinnunnar láti af, komi í veg fyrir og takist á við ofbeldi og áreitni, og

viðurkennir að ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar hefur áhrif á andlega og líkamlega heilsu sem og kynheilbrigði, mannvirðingu og félagslegt umhverfi fjölskyldunnar, og

gerir sér ljóst að ofbeldi og áreitni hefur einnig áhrif á gæði þjónustu opinberra aðila og einkaaðila og getur komið í veg fyrir að einstaklingar, einkum konur, fái aðgang að vinnumarkaðnum, haldi þeim aðgangi og fái framgang í starfi, og

vekur athygli á að ofbeldi og áreitni er ósamrýmanlegt aukinni sjálfbærni fyrirtækja og hefur neikvæð áhrif á skipulagningu vinnunnar, samskipti á vinnustað, þátttöku starfsmanna, orðstír fyrirtækja og framleiðni, og

viðurkennir að kynbundið ofbeldi og áreitni hefur einkum áhrif á konur og stúlkur, og gerir sér ljóst að aðferðir sem stuðla að aðlögun, með samþættingu og kynjamiðaðri nálgun, sem taka á undirliggjandi orsökum og áhættuþáttum, þar á meðal staðalímyndum kynjanna, margþættri mismunun, samverkandi og ójöfnum kynbundnum valdtengslum, eru nauðsynlegar til að binda enda á ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, og

vekur athygli á að heimilisofbeldi getur haft áhrif á atvinnuþátttöku, framleiðni, heilbrigði og öryggi og að stjórnvöld, samtök atvinnurekenda og launfólks og

vinnumarkaðsstofnanir geta aðstoðað, sem hluti af öðrum ráðstöfunum, við að viðurkenna og bregðast við afleiðingum heimilisofbeldis, og

hefur ákveðið að samþykkja tiltekna tillögur er varða ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, sem er fimmti dagskrárliður þingsins, og

þar sem þingið hefur ákveðið að þessar tillögur skuli verða í formi alþjóðasamþykktar, gerir þingið í dag hinn 21. júní 2019 eftirfarandi samþykkt, sem vísa má til með heitinu „samþykkt um afnám ofbeldis og áreitni, 2019“:

I. Skilgreiningar

1. gr.

1. Í samþykkt þessari er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:
  - a) „ofbeldi og áreitni“ í heimi vinnunnar: margvísleg óviðunandi hegðun og háttsemi, eða hótun um slíkt, hvort sem það er eitt tilvik eða endurtekið, sem miðar að, leiðir til eða líklegt er að valdi líkamlegum, sálrænum, kynferðislegum eða efnahagslegum skaða og felur í sér kynbundið ofbeldi og áreitni;
  - b) „kynbundið ofbeldi og áreitni“: ofbeldi og áreitni sem beint er að einstaklingum vegna kyns þeirra eða kyngervis, eða beinist meira að einstaklingum af tilteknu kyni eða kyngervi, þar á meðal kynferðisleg áreitni.
2. Með fyrirvara um ákvæði a- og b-liðar 1. mgr. þessarar greinar kann að vera kveðið á í landslögum og reglugerðum um skilgreiningar á einu hugtaki eða aðgreindum hugtökum.

II. Gildissvið

2. gr.

1. Samþykkt þessi verndar launafólk og aðra einstaklinga í heimi vinnunnar, þ.m.t. launafólk samkvæmt skilgreiningum í landslögum og samkvæmt lagaframkvæmd, svo og einstaklinga sem starfa án tillits til samningsstöðu sinnar, einstaklinga í þjálfun, þ.m.t. talið starfsnemar og fólk í vinnustaðanámi, launafólk sem sagt hefur verið upp störfum, sjálfboðaliðar, atvinnuleitendur og umsækjendur um atvinnu, og einstaklingar sem fara með vald, gegna ábyrgð eða skyldum fyrir hönd atvinnurekanda.
2. Samþykkt þessi gildir um allar atvinnugreinar, hvort sem er í einkarekstri eða opinberum rekstri, bæði í formlega og óformlega hagkerfinu og hvort sem er í þéttbýli eða dreifbýli.

3. gr.

Þessi samþykkt gildir um ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar sem á sér stað í tengslum við eða stafar af vinnu:

- a) á vinnustað, þ.m.t. í almennu eða opinberu rými þar sem það telst vinnustaður;
- b) á stöðum þar sem starfsmaðurinn fær útborgað, hvílist eða matast eða notar aðstöðu til hreinlætis, þvotta eða fataskipta;
- c) í vinnutengdum ferðum, þjálfun, á viðburðum eða þar sem félagsleg samskipti eiga sér stað;
- d) í samskiptum tengdum vinnu, þ.m.t. þeim sem fara fram með upplýsinga- og fjarskiptatækni;
- e) í vistarverum sem atvinnurekandi útvegar; og
- f) þegar ferðast er til og frá vinnu.

III. Meginreglur

4. gr.

1. Hvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, skal virða, stuðla að því og gera sér grein fyrir því að allir eiga rétt á atvinnuþátttöku án ofbeldis og áreitni.

2. Hvert aðildarríki skal samþykkja, í samræmi við landslög og aðstæður og í samráði við heildarsamtök atvinnurekenda og launafólks, aðferðir sem stuðli að aðlögun, með samþættingu jafnréttissjónarmiða, til að grípa til forvarna og aðgerða gegn ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar. Slík aðferð ætti að fjalla um ofbeldi og áreitni þar sem þriðji aðili á í hlut, þar sem við á, og felur í sér:

- a) að banna ofbeldi og áreitni með lögum;
- b) að tryggja að viðeigandi stefnur taki á ofbeldi og áreitni;
- c) að samþykkja víðtæka stefnu til að hrinda í framkvæmd ráðstöfunum í því skyni að fyrirbyggja og berjast gegn ofbeldi og áreitni;
- d) að koma á fót eða styrkja fullnustu- og eftirlitskerfi;
- e) að tryggja að þolendur hafi aðgang að úrræðum og stuðningi;
- f) að kveða á um viðurlög;
- g) að þróa úrræði, leiðbeiningar, stuðla að menntun, þjálfun og vitundarvakningu í þessum efnum með aðgengilegum hætti, eftir því sem við á; og
- h) að tryggja skilvirka leið til eftirlits og rannsóknar á tilvikum þar sem ofbeldi og áreitni hefur átt sér stað, þ.m.t. fyrir tilstuðlan vinnueftirlits eða annarra þar til bærra aðila.

3. Hvert aðildarríki skal við samþykkt og framkvæmd aðferðarinnar, sem um getur í 2. mgr. þessarar greinar, vera meðvitað um ólík hlutverk og starfsemi stjórnvalda, atvinnurekenda og launafólks og viðkomandi samtaka þess, að teknu tilliti til mismunandi eðlis og umfangs ábyrgðar framangreindra aðila.

5. gr.

Til að koma í veg fyrir og útrýma ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar skal hvert aðildarríki virða, stuðla að og hrinda í framkvæmd grundvallarreglum og -réttindum í starfi, þ.e. félagafrelsi og virk viðurkenning á réttinum til að gera kjarasamninga, afnám hvers konar nauðungar- og skylduvinnu, afnám vinnu barna og afnám misréttis með tilliti til atvinnu og starfa auk þess að stuðla að mannsæmandi vinnu.

6. gr.

Hvert aðildarríki skal samþykkja lög, reglugerðir og móta stefnu sem tryggir jafnrétti og jafna meðferð í starfi, þ.m.t. fyrir konur í atvinnulífinu, svo og fyrir launafólk og aðra einstaklinga sem tilheyra einum eða fleiri áhættuhópum eða varnarlausum hópum sem eru líklegri en aðrir til að verða fyrir áhrifum ofbeldis og áreitni í heimi vinnunnar.

IV. Vernd og forvarnir

7. gr.

Með fyrirvara um og í samræmi við 1. gr. skal hvert aðildarríki samþykkja lög og reglur til að skilgreina og banna ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þ.m.t. kynbundið ofbeldi og áreitni.

8. gr.

Hvert aðildarríki skal gera viðeigandi ráðstafanir til að koma í veg fyrir ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þar á meðal:

- a) viðurkenna mikilvægi hlutverks stjórnvalda þar sem launafólk, sem starfar í óformlega hagkerfinu, er annars vegar;
- b) Greina, í samráði við hlutaðeigandi samtök atvinnurekenda og launafólks og á annan hátt, í hvaða atvinnugreinum eða störfum og vinnufyrirkomulagi launafólk og aðrir einstaklingar eru í meiri hættu en aðrir á að verða fyrir ofbeldi og áreitni; og
- c) gera ráðstafanir til að vernda slíka einstaklinga á áhrifaríkan hátt.

9. gr.

Hvert aðildarríki skal samþykkja lög og reglur þar sem kveðið er á um að atvinnurekendur skuli gera viðeigandi ráðstafanir í samræmi við þau tæki sem þeir hafa til að koma í veg fyrir ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þ.m.t. kynbundið ofbeldi og áreitni, einkum að því marki sem unnt er til að:

- a) taka upp og framkvæma, í samráði við launafólk og fulltrúa þess, vinnustaðastefnu um ofbeldi og áreitni;
- b) hafa hliðsjón af ofbeldi og áreitni auk tengdra andlegra og félagslegra áhættuþátta í stjórnun mála tengdum öryggi og heilbrigði við vinnu;
- c) greina hættur og meta áhættu á ofbeldi og áreitni með þátttöku launafólks og fulltrúa þess og gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir og hafa stjórn á þeim; og
- d) veita launafólki og öðrum tengdum einstaklingum upplýsingar og þjálfun á aðgengilegu formi, eftir því sem við á, um greinda hættu og áhættu á ofbeldi og áreitni og tengdum forvarnar- og verndarráðstöfunum, þ.m.t. um réttindi og skyldur launafólks og annarra einstaklinga sem málið varðar í tengslum við stefnuna sem um getur í a-lið þessarar greinar.

V. Framfylgd og úrræði

10. gr.

Hvert aðildarríki skal gera viðeigandi ráðstafanir til að:

- a) fylgjast með og framfylgja landslögum og -reglum um ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar;
- b) tryggja greiðan aðgang að viðeigandi og árangursríkum úrlausnum og öruggri, sanngjarnri og skilvirkri tilkynningarleið auk úrræða til lausnar deilumálum og málsmeðferð þegar ofbeldi og áreitni á sér stað í heimi vinnunnar, svo sem:
  - i. málsmeðferð um kvartanir og rannsóknir og, eftir því sem við á, úrræði innan vinnustaðar til lausnar deilumálum;
  - ii. úrræðum utan vinnustaðar til lausnar deilumálum;
  - iii. dómstólum eða öðrum úrskurðaraðilum;
  - iv. vernd gegn því að kvartendur, þolendur, vitni eða uppljóstrarar eiga á hættu að verða látnir gjalda fyrir gerðir sínar; og
  - v. lagalegum, félagslegum, læknisfræðilegum og stjórnsýslulegum stuðningsaðgerðum fyrir þá sem kvarta og þolendur;
- c) vernda einkalíf og gæta trúnaðar gagnvart viðkomandi, að því marki sem unnt er og eftir því sem við á, og tryggja að kröfur um einkalíf og trúnað séu ekki misnotaðar;
- d) kveða á um viðurlög, eftir því sem við á, ef um ofbeldi og áreitni er að ræða í heimi vinnunnar;

- e) kveða á um að þolendur kynbundins ofbeldis og áreitni í heimi vinnunnar hafi greiðan aðgang að kynjamiðuðum, öruggum og skilvirkum úrræðum til lausnar kær- og ágreiningsmálum, stuðningi, þjónustu og úrlausnum;
- f) viðurkenna áhrif heimilisofbeldis og, eftir því sem unnt er, draga úr áhrifum þess í heimi vinnunnar;
- g) tryggja að launafólk hafi rétt til að hverfa úr vinnuáðstæðum, sem það hefur gilda ástæðu til að ætla að gæti stofnað lífi þess, heilbrigði eða öryggi í hættu, sökum ofbeldis og áreitni, án þess að þurfa að óttast óæskilegar afleiðingar þess, og skyldu til að upplýsa stjórnendur; og
- h) tryggja að vinnueftirlit og önnur viðeigandi stjórnvöld, eftir því sem við á, hafi tilskildar heimildir til að takast á við ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þar á meðal með því að gefa fyrirmæli um úrbætur sem taka gildi þegar í stað, auk fyrirmæla um að stöðva vinnu í þeim tilvikum þegar bráð hætta er til staðar fyrir líf, heilbrigði eða öryggi, með fyrirvara um rétt til að skjóta málinu til dómstóla eða stjórnarsýsluvalda sem kann að vera kveðið á um í lögum.

VI. Leiðbeiningar, þjálfun og vitundarvakning

11. gr.

Hvert aðildarríki skal, í samráði við heildarsamtök atvinnurekenda og launafólks, leitast við að tryggja að:

- a) tekið sé á ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar í viðeigandi stefnu á landsvísu, svo sem um öryggi og heilbrigði við vinnu, jafnrétti og jafna meðferð einstaklinga og um fólksflutninga;
- b) atvinnurekendum og launafólki og samtökum þess og viðeigandi stjórnvöldum sé séð fyrir leiðbeiningum, mannafla, þjálfun eða öðrum úrræðum á aðgengilegu formi, eftir því sem við á, um ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þ.m.t. um kynbundið ofbeldi og áreitni; og
- c) staðið verði fyrir framtaksverkefnum, þ.m.t. átaki til vitundarvakningar.

VII. Aðferðir við beitingu

12. gr.

Ákvæðum samþykktar þessarar skal beitt með landslögum og -reglugerðum svo og með kjarasamningum eða öðrum ráðstöfunum, sem eru í samræmi við venju innanlands, þ.m.t. með því að framlengja eða breyta núverandi ráðstöfunum um öryggi og heilbrigði við vinnu svo þær nái yfir ofbeldi og áreitni og þróa sérstakar ráðstafanir ef nauðsyn krefur.

VIII. Lokaákvæði

13. gr.

Formlegar fullgildingar samþykktar þessarar skulu sendar forstjóra alþjóðavinnnumálaskrifstofunnar til skrásetningar.

14. gr.

1. Þessi samþykkt skal einungis vera bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnnumálastofnunarinnar sem hafa látið forstjóra alþjóðavinnnumála-skrifstofunnar skrá fullgildingar sínar.
2. Samþykktin gengur í gildi tólf mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa verið skráðar hjá forstjóranum.
3. Síðan gengur þessi samþykkt í gildi, að því er snertir hvert aðildarríki, tólf mánuðum eftir að fullgilding þess hefur verið skráð.

15. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, getur sagt henni upp að liðnum tíu árum frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkynningu um uppsögn skal senda forstjóra alþjóðavinnnumálaskrifstofunnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi fyrr en einu ári eftir skrásetningu hennar.
2. Hvert það aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, en notfærir sér ekki innan árs frá lokum tíu ára tímabilsins, sem um getur í fyrri tölulið, rétt þann til uppsagnar, sem kveðið er á um í þessari grein, skal bundið af henni í annað tíu ára tímabil, og síðan getur það sagt þessari samþykkt upp á fyrsta ári hvers nýs tíu ára tímabils í samræmi við ákvæði þessarar greinar.

16. gr.

1.

Forstjóri alþjóðavinnnumálaskrifstofunnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum Alþjóðavinnnumálastofnunarinnar skráningu allra fullgildinga og uppsagna sem aðildarríki stofnunarinnar hafa sent honum.

2. Þegar forstjórinn tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu annarrar fullgildingarinnar, sem honum berst, skal hann vekja athygli þeirra á hvaða dag samþykktin gangi í gildi.

17. gr.

Forstjóri alþjóðavinnnumálaskrifstofunnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna til skrásetningar, skv. 102. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna, allar upplýsingar um fullgildingar og uppsagnir sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði undanfarandi greina.

18. gr.

Þegar stjórnarnefnd alþjóðavinnumálaskrifstofunnar kann að álíta það nauðsynlegt skal hún leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd samþykktar þessarar og athuga jafnframt hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins endurskoðun hennar allrar eða hluta hennar.

19. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt, sem breytir þessari samþykkt, og sú samþykkt mælir ekki fyrir á annan veg, þá skal:

- a) fullgilding aðildarríkis á hinn nýju samþykkt *ipso jure* hafa í för með sér tafarlausa uppsögn þessarar samþykktar, hvað sem ákvæðum 15. gr. hér að framan líður, ef hin nýja samþykkt öðlast gildi og þá frá þeim tíma er það gerist;
- b) aðildarríkjum ekki heimilt að fullgilda samþykkt þessa eftir að hin nýja endurskoðaða samþykkt hefur öðlast gildi.

2. Þessi samþykkt skal, hvað sem öðru líður, halda gildi sínu hvað snertir form og efni gagnvart þeim aðildarríkjum sem hafa fullgilt hana en ekki hina nýju samþykkt.

20. gr.

Enskur og franskur texti samþykktar þessarar er jafngildur.

Fylgiskjal III

Tilmæli um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni

Allsherjarþing Alþjóðavinnuáráðs, er kom saman til 108. þingsetu sinnar (afmælisfundar) í Genf hinn 10. júní 2019, eftir kvaðningu stjórnarnefndar alþjóðavinnuáráðs,

hefur samþykkt samþykkt um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni, og

sem hefur ákveðið að samþykkja tilteknar tillögur er varða aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, sem er fimmta atriðið á dagskrá þingsins, og

hefur ákveðið að þessar tillögur skuli birtast í formi tilmæla til viðbótar við samþykkt um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni, 2019,

samþykkir í dag, 21. júní 2019, eftirfarandi tilmæli, sem vísa má til með heitinu „tilmæli um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni, 2019“:

1. Ákvæði þessara tilmæla eru viðbót við ákvæði samþykktar um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni 2019 (hér á eftir nefnd „samþykktin“) og ætti að hafa hana í huga í tengslum við þau.

I. Meginreglur

2. Við samþykkt og framkvæmd aðgerða til aðlögunar, með samþættingu jafnréttissjónarmiða og kynjamiðaðri nálgun, sem um getur í 2. mgr. 4. gr. samþykktarinnar, skulu aðilar takast á við ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar á sviði vinnu og ráðningar með ákvæðum í lögum um öryggi og heilbrigði við vinnu, um jafnrétti og jafna meðferð sem og í refsirétti, eftir því sem við á.

3. Aðilar ættu að tryggja að allt launafólk og atvinnurekendur, þ.m.t. í atvinnugreinum, störfum og vinnufyrirkomulagi þar sem aukin hættu er á ofbeldi og áreitni, njóti fulls félagafrelsis og virkrar viðurkenningar á réttinum til að gera kjarasamning í samræmi við samþykkt um félagafrelsi og verndun þess (nr. 87) frá 1948 og samþykkt um beitingu grundvallarreglna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega, 1949 (nr. 98).

4. Aðilar ættu að gera viðeigandi ráðstafanir til að:

- a) stuðla að skilvirkri viðurkenningu á réttinum til að gera kjarasamning á öllum stigum sem leið til að koma í veg fyrir og takast á við ofbeldi og áreitni og, að því marki sem unnt er, draga úr áhrifum heimilisofbeldis í heimi vinnunnar; og
- b) styðja við gerð kjarasamninga með söfnun og miðlun upplýsinga um tengda þróun og góðar starfsvenjur að því er varðar samningaviðræður og innihald kjarasamninga.

5. Aðilar ættu að tryggja að ákvæði um ofbeldi og áreitni í landslögum, reglugerðum og við stefnumörkun í málaflokknum taki mið af samþykktum

Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar um jafnrétti og jafna meðferð, þ.m.t. samþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf (nr. 100) og tilmæli (nr. 90), 1951, og samþykkt um misrétti með tilliti til atvinnu og starfs, 1958 (nr. 111) og tilmæli (nr. 111), 1958, og öðrum viðeigandi gerningum.

II. Vernd og forvarnir

6. Í ákvæðum landslaga, reglugerða og stefnumiða um öryggi og heilbrigði við vinnu í tengslum við ofbeldi og áreitni ætti að taka tillit til viðeigandi vinnuverndar- og heilsufarsgerninga Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar, svo sem samþykktar um öryggi og heilbrigði við vinnu og starfsumhverfi, 1981, (nr. 155), og rammisamþykktar um að efla öryggi og heilbrigði við vinnu, 2006 (nr. 187).

7. Aðilar skulu, eftir því sem við á, kveða á um í lögum og reglugerðum að launafólki og fulltrúum þeirra beri að taka þátt í ritun, framkvæmd og eftirliti með vinnustaðastefnu, sem um getur í a-lið 9. gr. samþykktarinnar, og í slíkri stefna ætti að:

- a) staðhæfa að ofbeldi og áreitni verði ekki liðið;
- b) gera aðgerðaáætlanir gegn ofbeldi og áreitni með mælanlegum markmiðum, ef við á;
- c) tilgreina réttindi og skyldur launafólks og atvinnurekenda;
- d) ræða upplýsingar um kærur og málsmeðferð rannsóknar;
- e) fela í sér að öll innri og ytri samskipti sem tengjast atvikum sem fela í sér ofbeldi og áreitni verði skoðuð gaumgæfilega og meðhöndluð eftir því sem við á;
- f) tilgreina réttinn til einkalífs einstaklinga og trúnaðar, eins og um getur í c-lið 10. gr. samþykktarinnar, en gæta þess jafnframt að launafólk eigi rétt á að fá að vita af öllum hættum; og
- g) fela í sér ráðstafanir til að vernda kvartendur, þolendur, vitni og uppljóstrara fyrir því að verða látnir gjalda fyrir gerðir sínar.

8. Við gerð áhættumats á vinnustað, sem um getur í c-lið 9. gr. samþykktarinnar, skal hafa hliðsjón af þáttum sem auka líkurnar á ofbeldi og áreitni, þar á meðal andlegri og félagslegri vá og áhættu.

Sérstaklega ætti að beina athygli að vá og áhættu:

- a) sem á rót að rekja til vinnuskilyrða og vinnufyrirkomulags, skipulags vinnu og mannauðsstjórnunar, eftir því sem við á;
- b) þar sem þriðji aðili, eins og skjólstaðingur, viðskiptavinur, þjónustuveitandi, notandi, sjúklingur og almennur borgari, á í hlut; og
- c) sem stafar af mismunun, misnotkun á valdatengslum og kynbundnum, menningarlegum og félagslegum viðmiðum sem styðja ofbeldi og áreitni.

9. Aðilar ættu að samþykkja viðeigandi ráðstafanir í atvinnugreinum, störfum og vinnufyrirkomulagi þar sem meiri hættu er á ofbeldi og áreitni en í öðrum greinum, svo sem í næturvinnu, vinnu í einangruðu rými, heilbrigðisþjónustu, gestaþjónustu, félagsþjónustu, neyðarþjónustu, við heimilisstörf, í samgöngum, í mennta- eða skemmtiþjónustu.

10. Aðilar ættu að setja lög eða beita öðrum ráðstöfunum til að vernda farandverkafólk, sérstaklega farandlaunakonur, óháð stöðu farandfólks í upprunalöndum, löndum sem farið er um eða ákvörðunarlöndum, eftir því sem við á, gegn ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar.

11. Til að auðvelda umskipti frá óformlegu yfir í formlegt hagkerfi ættu aðilar að veita fjármagn til og aðstoða launafólk og atvinnurekendur í óformlega hagkerfinu og samtök í því skyni að koma í veg fyrir og takast á við ofbeldi og áreitni í óformlega hagkerfinu.

12. Aðilar ættu að sjá til þess að ráðstafanir til að koma í veg fyrir ofbeldi og áreitni leiði ekki til skertrar þátttöku í tilteknum störfum, atvinnugreinum eða atvinnu eða útilokunar kvenna og þeirra hópa sem um getur í 6. gr. samþykktarinnar frá þeim.

13. Túlka ber tilvísun til varnarlausra hópa og hópa sem búa við varnarleysi, skv. 6. gr. samþykktarinnar, í samræmi við gildandi alþjóðlega vinnustaðla og alþjóðagerninga um mannréttindi.

III. Fullnusta, úrræði og aðstoð

14. Þau úrræði sem um getur í b-lið 10. gr. samþykktarinnar gætu falið í sér:

- a) réttinn til að segja upp með starfslokagreiðslu;
- b) endurskipun;
- c) viðeigandi skaðabótageiðslu;
- d) ákvörðun sem krefst þess að gripið verði til tafarlausra ráðstafana til að tryggja að ákveðin háttsemi sé stöðvuð eða að stefnu eða starfsháttum sé breytt; og
- e) lögfræðikostnað og kostnað samkvæmt landslögum og venjum.

15. Þolendur ofbeldis og áreitni í heimi vinnunnar ættu að eiga rétt á skaðabótum ef þeir verða fyrir andlegu, félagslegu, líkamlegu eða hvers kyns öðru tjóni eða veikindum sem leiða til óvinnufærni.

16. Lausn kærú- og ágreiningsmála um kynbundið ofbeldi og áreitni, sem um getur í e-lið 10. gr. samþykktarinnar, skal fela í sér ráðstafanir svo sem:

- a) meðferð fyrir dómstólum með sérfræðipækkingu í tilvikum kynbundins ofbeldis og áreitni;
- b) tímanlega og skilvirka málsmeðferð;
- c) lögfræðiráðgjöf og aðstoð fyrir kvartendur og þolendur;

- d) handbækur og aðrar upplýsingaveitur sem eru tiltækar og aðgengilegar á þeim tungumálum sem fjölmargir tala í landinu; og
- e) að snúa sönnunarbyrðinni við, eftir atvikum, í öðrum dómsmálum en sakamálum.

17. Stuðningurinn, þjónustan og úrlausnir fyrir þolendur kynbundins ofbeldis og áreitni, sem um getur í e-lið 10. gr. samþykktarinnar, skulu fela í sér ráðstafanir eins og:

- a) stuðning til að hjálpa þolendum að snúa aftur á vinnumarkaðinn;
- b) aðgengilega ráðgjöf og upplýsingaþjónustu eftir því sem við á;
- c) ábendingalínu allan sólarhringinn;
- d) neyðarþjónustu;
- e) læknishjálp og meðferð og sálfræðilegan stuðning;
- f) neyðarmiðstöðvar, þ.m.t. athvarf; og
- g) sérhæfðar lögreglusveitir eða sérþjálfaða lögreglumenn til að styðja þolendur.

18. Viðeigandi ráðstafanir til að draga úr áhrifum heimilisofbeldis í heimi vinnunnar, sem um getur í f-lið 10. gr. samþykktarinnar, gætu falið í sér:

- a) orlof fyrir þolendur heimilisofbeldis;
- b) sveigjanlegt vinnufyrirkomulag og vernd þolenda heimilisofbeldis;
- c) tímabundin vernd gegn brottrekstri þolenda heimilisofbeldis, eftir því sem við á, nema af ástæðum sem tengjast ekki heimilisofbeldi og afleiðingum þess;
- d) að heimilisofbeldi sé liður í áhættumati á vinnustað;
- e) tilvísunarkerfi fyrir opinberar mótvægisáðgerðir vegna heimilisofbeldis, þar sem þær eru fyrir hendi; og
- f) vitundarvakningu um áhrif heimilisofbeldis.

19. Gerendur í ofbeldis- og áreitnimálum í heimi vinnunnar ættu að sæta ábyrgð og undirgangast ráðgjöf eða sæta öðrum ráðstöfunum, þar sem við á, með það fyrir augum að koma í veg fyrir að ofbeldi og áreitni endurtaki sig og auðvelda endurkomu þeirra til vinnu, þar sem við á.

20. Vinnuefirlitsmenn og embættismenn annarra lögbærra yfirvalda, eftir því sem við á, ættu að undirgangast þjálfun í kynjamiðaðri nálgun í því skyni að greina og takast á við ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þ.m.t. sálfélagsleg hætta og -áhætta, kynbundið ofbeldi og áreitni og mismunun sem beinist gegn tilteknum hópum launafólks.

21. Umboð innlendra aðila, sem bera ábyrgð á vinnueftirliti, öryggi og heilbrigði við vinnu, jafnréttismálum og málefnum um jafna meðferð, þ.m.t. jafnrétti kynjanna, ætti að taka til ofbeldis og áreitni í heimi vinnunnar.

22. Aðilar ættu að leitast við að safna og birta tölfræðileg gögn um ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar sem eru sundurgreind eftir kyni, tegund ofbeldis og áreitni og greinum atvinnulífsins, þ.m.t. flokkarnir sem um getur í 6. gr. samþykktarinnar;

IV. Leiðbeiningar, þjálfun og átak til vitundarvakningar

23. Aðilar ættu að fjármagna, þróa, innleiða og miðla eftir því sem við á:

- a) áætlunum sem miða að því að sporna gegn þáttum sem auka líkurnar á ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, þar á meðal mismunun, misnotkun valdatengsla og kynbundinna, menningarlegra og félagslegra viðmiðana sem styðja ofbeldi og áreitni;
- b) kynbundnum viðmiðunarreglum og þjálfunaráætlunum til að aðstoða dómara, vinnueftirlitsmenn, lögreglumenn, saksóknara og aðra opinbera embættismenn við að sinna starfi sínu hvað varðar ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, svo og til að aðstoða atvinnurekendur hjá hinu opinbera og í einkarekstri og launafólk og samtök þess við að koma í veg fyrir og takast á við ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar;
- c) fyrirmyndum af starfsreglum og áhættumatstæki til að fyrirbyggja ofbeldi og áreitni í heimi vinnunnar, annaðhvort almenns eðlis eða sértækt fyrir tiltekna atvinnugreinar, með hliðsjón af sérstökum aðstæðum starfsmanna og annarra einstaklinga sem tilheyra hópunum sem um getur í 6. gr. samþykktarinnar;
- d) opinberu átaki um vitundarvakningu sem útbúið er á ýmsum tungumálum landsins, þar á meðal fyrir farandlaunafólk sem búsett er í landinu, þar sem fjallað er um óviðunandi ofbeldi og áreitni, einkum kynbundið ofbeldi og áreitni, tekið er á viðhorfum sem endurspeglar mismunun og komið í veg fyrir útskúfun þolenda, kvartenda, vitna og uppljóstrara;
- e) kynmiðuðum námskrám og kennsluefni um ofbeldi og áreitni, þ.m.t. kynbundið ofbeldi og áreitni, á öllum stigum menntunar og starfsþjálfunar, í samræmi við landslög og aðstæður;
- f) efni fyrir blaðamenn og annað starfsfólk fjölmiðla um kynbundið ofbeldi og áreitni, þ.m.t. undirliggjandi orsakir þess og tengda áhættuþætti, með fullri virðingu fyrir sjálfstæði þeirra og tjáningarfrelsi; og
- g) opinberum herferðum sem miða að því að stuðla að því að vinnustaðir séu öruggir, heilnæmir og samstilltir og lausir við ofbeldi og áreitni.

Framangreint er staðfestur texti tilmælanna sem var samþykktur með viðeigandi hætti af hálfu allsherjarþings Alþjóðavinnuálastofnunarinnar sem kom saman til 108. þingsetu sinnar í Genf og var formlega slitið 21. júní 2019.

Þessu til staðfestingar höfum við ritað nöfn okkar á þessum degi í júní 2019:

Fylgiskjal IV

Yfirlýsing 108. Alþjóðavinnuálagingsins í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar

Alþjóðavinnuálagingsið, sem kom saman í Genf á 108. þingi sínu í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar (ILO), hefur í huga að reynsla síðustu aldar hefur fært sönnur á að viðvarandi og samstilltar aðgerðir stjórnvalda og fulltrúa atvinnurekenda og launafólks eru grundvallarskilyrði þess að ná fram félagslegu réttlæti, lýðræði og stuðla að varanlegum friði á heimsvísu;

viðurkennir að slíkar aðgerðir hafi skilað sögulegum framförum í efnahagslegu og félagslegu tilliti sem hafa stuðlað að mannúðlegum skilyrðum við vinnu;

hefur í huga að fátækt, misrétti og óréttlæti, átök, hamfarir og annað neyðarástand á sviði mannúðarmála víða um heim, ógnar þessum framförum, sameiginlegri velferð og mannsæmandi vinnu fyrir alla;

tekur fram og staðfestir markmiðin, tilganginn, meginreglurnar og umboðið sem sett eru fram í stofnskrá Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar og Fíladelfiuyfirlýsingunni frá 1944;

leggur áherslu á mikilvægi yfirlýsingar Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar um grundvallarréttindi í atvinnulífinu (1998) og yfirlýsingu Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar um félagslegt réttlæti fyrir sanngjarna hnattvæðingu (2008);

hefur að leiðarljósi að félagslegt réttlæti, sem var hvatinn að stofnun

Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar fyrir hundrað árum, og þá sannfæringu að það er í höndum stjórnvalda, atvinnurekenda og launafólks heimsins að styrkja og viðhalda stofnuninni og móta framtíð vinnunnar þannig að hún samræmist grunnildum hennar;

viðurkennir að félagsleg samræða stuðlar að heildarsamheldni samfélaga og skiptir sköpum fyrir skilvirkt og afkastamikið hagkerfi;

viðurkennir einnig að hið mikilvæga hlutverk sjálfbærra fyrirtækja skapar atvinnutækifæri og stuðlar að nýsköpun og mannsæmandi vinnu;

áréttar að vinnuafli er ekki verslunarvara;

er staðráðið í að vinnuumhverfi heimsins sé laust við ofbeldi og áreitni;

undirstrikar einnig mikilvægi þess að efla fjölþjóðlegt samstarf, sérstaklega við mótun þeirrar framtíðar vinnunnar sem við kjósum og þegar tekist er á við áskoranir í heimi vinnunnar;

skorar á alla þríhliða aðila að Alþjóðavinnuálagstofnuninni að árétta staðfasta skuldbindingu sína og að endurnýja viðleitni sína til að ná fram félagslegu réttlæti og alhliða og varanlegum friði sem þeir samþykktu 1919 og 1944;

og

æskir þess að stjórnskipulag Alþjóðavinnumálastofnunarinnar verði lýðræðislegra með því að tryggja sanngjarna dreifingu fulltrúa sinna frá öllum heimshlutum og koma á meginreglunni um jafnræði aðildarríkjanna;

samþykkir á þessum degi hinn 21. júní 2019, á afmælisári stofnunarinnar, þessa yfirlýsingu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um framtíðarsýn vinnumála.

I

Ráðstefnan lýsir eftirfarandi yfir:

A. Alþjóðavinnumálastofnunin heldur upp á aldarafmæli sitt um þær mundir sem umbreyting á heimi vinnunnar er knúin áfram af tækninýjungum, lýðfræðilegum breytingum, umhverfis- og loftslagsbreytingum og hnattvæðingu, en einnig á tímum viðvarandi misréttis sem hefur mikil áhrif á eðli og framtíðarsýn vinnumála og á hlutverk og reism fólks í því samhengi.

B. Mjög brýnt er að bregðast skjótt við, grípa tækifærin sem gefast og takast á við þau krefjandi viðfangsefni sem miða að því að móta sanngjarna, altæka og örugga framtíðarsýn vinnumála með fullri, arðbærri og valfrjálstri atvinnu og mannsæmandi vinnu fyrir alla.

C. Slík framtíðarsýn vinnumála er grundvallaratriði fyrir sjálfbæra þróun sem bindur enda á fátækt og útilokar engan.

D. Alþjóðavinnumálastofnunin þarf að halda ótrauð inn í aðra öld sína með óbilandi þrótti samkvæmt stjórnskipulegu umboði sínu í því skyni að ná fram félagslegu réttlæti með því að þróa enn frekar nálgun sína á framtíðarsýn vinnumála með manneskjuna í fyrirrúmi sem gerir réttindi launafólks og þarfir, væntingar og réttindi alls fólks að miðpunkti efnahagslegrar-, félagslegrar- og umhverfisvænnar stefnu.

E. Vöxtur stofnunarinnar undanfarin hundrað ár í átt að aðild allra ríkja þýðir að hægt er að ná fram félagslegu réttlæti í öllum heimshlutum og að aðeins er hægt að tryggja óskert framlag allra hinna þríhliða aðila að Alþjóðavinnumálastofnuninni til þessarar viðleitni með fullri, jafnri og lýðræðislegri þátttöku þeirra í þríhliða stjórnskipun sinni.

II

Þingið lýsir eftirfarandi yfir:

A. Með því að framfylgja stjórnskipulegu umboði sínu, með hliðsjón af hinum miklu umbreytingum í heimi vinnunnar og með því að hlúa enn frekari að þeirri sýn sinni að maðurinn sé miðpunktur í framtíðarsýn vinnumála verður Alþjóðavinnnumálastofnunin að beina kröftum sínum að því:

- i) að tryggja réttlát umskipti til framtíðar vinnunnar sem stuðlar að sjálfbærri þróun í efnahagslegu-, félagslegu- og umhverfislegu tilliti;
  - ii) að nýta til fulls möguleika tækniframfara og framleiðni aukningar, þ.m.t. með samningaviðræðum aðila vinnumarkaðarins, til að uppskera mannsæmandi vinnu og sjálfbæra þróun, sem tryggir reisn, lífsfyllingu og réttláta skiptingu ávinnings milli allra;
  - iii) að efla færni, hæfni og hæfileika alls launafólks alla starfsævi sína og að það sé á sameiginlegri ábyrgð stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins:
    - að takast á við núverandi og verðandi skort á færni;
    - að huga sérstaklega að því að tryggja að menntun og þjálfunarkerfi séu móttækileg fyrir þarfir vinnumarkaðarins með hliðsjón af þróun vinnunnar;
- og
- að auka getu launafólks til að nýta tækifærin sem eru í boði fyrir mannsæmandi vinnu;
- iv) að stuðla að árangursríkri stefnumótun sem miðar að því að skapa full, arðbær og valfrjáls tækifæri til mannsæmandi vinnu fyrir alla og auðvelda einkum umskipti frá menntun og þjálfun til vinnu með áherslu á skilvirka samþættingu ungs fólks inn í heim vinnunnar;
  - v) að styðja ráðstafanir sem hjálpa eldra launafólki við að fjölga valmöguleikum sínum, hámarka möguleika sína til að vinna við góðar, arðbærar og heilsusamlegar aðstæður fram að starfslokum og að stuðla að virkni þeirra á efri árum;
  - vi) að tryggja að réttindi launafólks séu lykilatriði við að ná fram altækum og sjálfbærum vexti með áherslu á félagafrelsi og virka viðurkenningu á réttinum til þess að gera kjarasamninga;
  - vii) að ná fram jafnrétti kynja á vinnumarkaði með breyttum áherslum og með reglulegu mati á árangri sem náðst hefur, sem:

- tryggir jöfn tækifæri, jafna þátttöku og jafna meðferð, þ.m.t. jöfn laun kvenna og karla fyrir jafnverðmæt störf;
  - stuðlar að betri skiptingu fjölskylduábyrgðar;
  - veitir svigrúm til að ná betra jafnvægi milli vinnu og einkalífs með því að gera launafólki og atvinnurekendum kleift að koma sér saman um lausnir, þar með talið um vinnutíma, sem hafa þarfir þeirra og ávinning að leiðarljósi;
- og
- stuðlar að fjárfestingu í umönnunarhagkerfinu;
- viii) að tryggja jöfn tækifæri og jafna meðferð í heimi vinnunnar fyrir fólk með fötlun sem og fyrir aðra einstaklinga sem eiga undir högg að sækja;
  - ix) að styðja við að hlutverk einkageirans sem meginuppsprettu hagvaxtar og atvinnusköpunar með því að tala fyrir uppbyggjandi umhverfi fyrir frumkvöðlastarfsemi og sjálfbær fyrirtæki, einkum örlítill, lítill og meðalstór fyrirtæki, samvinnufélög og efnahagseiningar byggðar á félagslegum grunni og samstöðu, í því skyni að skapa mannsæmandi störf, arðbæra atvinnu og bæta lífsskilyrði allra;
  - x) að styðja við hlutverk hins opinbera sem stórs atvinnurekanda sem veitir opinbera gæðaþjónustu;
  - xi) að styrkja innviði stjórnarsýslu vinnumála og vinnueftirlits;
  - xii) að tryggja að fjölbreytt vinnufyrirkomulag, framleiðslu- og viðskiptalíkön, þ.m.t. í innlendum og alþjóðlegum aðfangakeðjum, skapi tækifæri til félagslegra og efnahagslegra framfara, skapi mannsæmandi vinnu og stuðli að fullri, arðbærri og valfrjálsri atvinnu;
  - xiii) að uppræta nauðungar- og barnavinnu og stuðla að mannsæmandi vinnu fyrir alla og hlúa að samvinnu yfir landamæri, þar með talið á svæðum eða í atvinnugeirum þar sem alþjóðlegur samruni er mikill;
  - xiv) að stuðla að umskiptum frá óformlega hagkerfinu til hins formlega, samtímis því að huga nægilega að afskiptari byggðum;
  - xv) að þróa og efla velferðarkerfi sem eru fullnægjandi, sjálfbær og löguð að þróun í heimi vinnunnar;

xvi) að dýpka og auka vinnu sína í tengslum við alþjóðlega búferlaflutninga vinnuafns til að bregðast við þörfum hinna þríhliða aðila að ILO og taka að sér leiðtogahlutverk við að tryggja mannsæmandi vinnu í tengslum við búferlaflutninga vinnuafns;

og

xvii) að efla þátttöku og samvinnu innan fjölþjóðlega kerfisins með það fyrir augum að styrkja samþætta stefnumótun og viðurkenna samtímis að:

– mannsæmandi vinna er lykillinn að sjálfbærri þróun til að takast á við ójafna tekjuskiptingu og til að uppræta fátækt, með sérstaka áherslu á svæði þar sem átök, hörmungar og annað neyðarástand hefur skapast á sviði mannúðarmála;

og

– í heimi hnattvæðingar þar sem aðgerðaleyfi landa við að skapa mannúðlegar vinnuaðstæður stendur í vegi fyrir framförum í öllum öðrum löndum sem aldrei fyrr.

B. Samningaviðræður aðila vinnumarkaðarins, þar með talið kjarasamningur og þríhliða samvinna, eru nauðsynleg undirstaða allra aðgerða Alþjóðavinnuálastofnunarinnar ILO og stuðla að árangursríkri stefnumótun og ákvarðanatöku í aðildarríkjum stofnunarinnar.

C. Árangursrík samvinna á vinnustað er verkfæri til að tryggja örugga og arðbæra vinnustaði, með þeim hætti að stuðla að virðingu fyrir kjarasamnings viðræðum og niðurstöðum þeirra, og grefur ekki undan hlutverki stéttarfélaganna.

D. Örug og heilnæm vinnuskilyrði eru grundvöllur mannsæmandi vinnu.

III

Þingið hvetur öll aðildarríki, að teknu tilliti til innlendra aðstæðna, til að vinna að því hvert í sínu lagi og sameiginlega, á grundvelli þríhliða samstarfs og samningaviðræðna aðila vinnumarkaðarins og með stuðningi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, að laga manneskjumiðaða nálgun sína enn frekar að framtíðarsýn vinnumála með því að:

A. Styrkja getu allra til að njóta góðs af tækifærum sem skapast við breytingar í heimi vinnunnar með:

i) virkri raungerð jafnréttis kynjanna hvað varðar tækifæri og meðferð;

ii) árangursríkri símenntun og gæðamenntun fyrir alla;

iii) aðgengi allra að viðtækri og sjálfbærri félagslegri vernd;

og

iv) með skilvirkum ráðstöfunum til að aðstoða fólk við að takast á við þær umbreytingar sem það mun standa frammi fyrir alla starfsævina.

B. Styrkja stofnanir á sviði vinnumála til að tryggja fullnægjandi vernd alls launafólks og áréttu áframhaldandi mikilvægi ráðningarsambandsins sem leið til að veita launafólki fyrirsjáanlegt öryggi og lögvernd, jafnframt því að viðurkenna umfang óformlega hagkerfisins og nauðsyn þess að tryggja árangursríkar aðgerðir til að ná fram umskiptum til hins formlega hagkerfis.

Allt launafólk ætti að njóta fullnægjandi verndar í samræmi við áætlunina um mannsæmandi vinnu, að teknu tilliti til:

i) virðingar fyrir grundvallarréttindum þess;

ii) fullnægjandi lágmarkslauna, lögbundinna eða samningsbundinna;

iii) hámarksvinnutíma;

og

iv) öryggis og heilsu við vinnu.

C. Að stuðla að sjálfbærum hagvexti án aðgreiningar, fullri og arðbærri atvinnu og mannsæmandi vinnu fyrir alla með:

i) þjóðhagsstefnu sem hefur þessi framangreindu atriði sem meginmarkmið;

ii) stefnu á sviði viðskipta, iðnaðar og þverfaglegar stefnumótunar sem stuðla að mannsæmandi vinnu og auka framleiðni;

iii) fjárfestingum í innviðum og í mikilvægum geirum til að beina sjónum að drifkrafti breytinga í heimi vinnunnar;

iv) stefnumótun og framtaksverkefnum sem stuðla að sjálfbærum hagvexti án aðgreiningar, að uppbyggingu og þróun sjálfbærra fyrirtækja, nýsköpun og umskiptum frá óformlegu hagkerfi yfir í hið formlega og stuðla að samræmingu viðskiptahátta við markmið þessarar yfirlýsingar;

og

- v) stefnumótun og ráðstöfunum sem tryggja viðhlítandi friðhelgi einkalífs og vernd persónuupplýsinga og bregðast við áskorunum og tækifærum í heimi vinnunnar sem tengjast stafrænni þróun hennar, þar með talið netvangsvinnu.

IV

Þingið lýsir eftirfarandi yfir:

- A. Samþykkt, kynning, fullgilding og eftirlit með alþjóðlegum samþykktum og tilmælum um vinnuskilyrði er grundvallaratriði fyrir Alþjóðavinnumálastofnunina. Þetta kallar á að stofnunin hafi yfir að ráða og komi á framfæri skýrum, öflugum og uppfærðum alþjóðlegum samþykktum og tilmælum um vinnuskilyrði og auki gagnsæi enn frekar. Með samþykkt alþjóðlegra samþykktu og tilmæla um vinnuskilyrði þarf einnig að bregðast við breyttum aðstæðum í heimi vinnunnar, vernda launafólk og taka tillit til þarfa sjálfbærra fyrirtækja og það verður að fylgja þeim eftir með opinberu og skilvirku eftirliti. Alþjóðavinnumálastofnunin mun aðstoða aðildarríki sín við fullgildingu og árangursríka framkvæmd samþykktu og tilmæla.
- B. Öll aðildarríkin ættu að vinna að fullgildingu og framkvæmd grundvallarsamþykktu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar og ígrunda reglulega, í samráði við samtök atvinnurekenda og launafólks, fullgildingu annarra samþykktu og tilmæla stofnunarinnar.
- C. Það er skylda Alþjóðavinnumálastofnunarinnar að búa svo um hnútana að hinir þríhliða aðilar stofnunarinnar geti:
- i) hvatt til uppbyggingar sterkra samtaka atvinnurekenda og launafólks sem geta komið fram í sterku umboði;
  - ii) tekið þátt í öllum viðeigandi ferlum, þ.m.t. með vinnumarkaðsstofnunum, við gerð áætlana og mótunar stefnu, innan og yfir landamæri;
- og
- iii) tekið á öllum grundvallarreglum og réttindum við vinnu, á öllum stigum, eftir því sem við á, með sterkum, áhrifamiklum aðferðum án aðgreiningar í samningaviðræðum aðila vinnumarkaðarins, í þeirri sannfæringu að slíkt umboð og skoðanaskipti stuðli að heildarsamheldni samfélaga, séu í þágu almannahagsmuna og skipti sköpum fyrir skilvirkt og arðbært hagkerfi.
- D. Þjónustan sem Alþjóðavinnumálastofnunin býður aðildarríkjum sínum og aðilum vinnumarkaðarins, einkum með þróunarsamvinnu, verður að vera í samræmi við umboð stofnunarinnar og byggjast á fullum skilningi og gaumgæfni á fjölbreyttum aðstæðum þeirra,

þörfum, forgangsröðun og þróunarstigi, þ.m.t. með aukinni samvinnu milli þróunarríkja og þriggja arma samvinnu.

E. Alþjóðavinnumálastofnunin ætti að viðhalda hæsta stigi tölfræðilegrar rannsókn- og þekkingarstjórnunargetu og sérfræðiþekkingar til að styrkja enn frekar gæði gagnreyndrar ráðgjafar um stefnumótun.

F. Á grundvelli stjórnskipulegs umboðs síns þarf Alþjóðavinnumálastofnunin að taka að sér mikilvægt hlutverki í fjölþjóðlega kerfinu með því að styrkja samvinnu sína og þróa stofnanafyrirkomulag í tengslum við aðrar stofnanir til að stuðla að samþættri stefnumótun í viðleitni sinni í átt að manneskjumiðaðri nálgun framtíðarsýnar vinnumála, að teknu tilliti til flókinna og mikilvægra tenginga stefnumótunar á sviði samfélags-, viðskipta-, fjárhags-, efnahags- og umhverfismála.

Framangreint er yfirlýsing Alþjóðavinnumálastofnunarinnar á aldarafmæli hennar um framtíðarsýn vinnumála, sem staðfest var af allsherjarþingi á 108. þingi hennar, sem haldið var í Genf og slitið 21. júní 2019.

Í ÞEIRRI TRÚ höfum við ritað nöfn okkar undir hana á þessum degi, 21. júní 2019:

Forseti þingsins,

JEAN-JACQUES ELMIGER

Forstjóri alþjóðavinnumálaskrifstofunnar,

GUY RYDER

Fylgiskjal V

Ávarp Ásmundar Einars Daðasonar, félags- og jafnréttismálaráðherra, á 107. þingi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar í Genf 1. júní 2018

Þingforseti, varaforsetar, herrar mínir og frúr.

Það er mér sönn ánægja að ávarpa þetta 107. þing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar. Ég vil byrja á því að þakka forstjóranum og starfsliði hans fyrir frábært starf og þannig auðveldað þingstörfin.

Aðgerðir til að binda endi á ofbeldi og áreitni á vinnustöðum er eitt aðalviðfangsefni þingsins að þessu sinni. Við höfum á síðasta vetri orðið vitni að því í gegnum fjölmiðla, þökk sé hreyfingunni sem kennd er við Me too, að kynferðisleg áreitni og ofbeldi er útbreitt fyrirbrigði í samfélögum okkar, einkum á vinnustöðum.

Áreitni gagnvart konum og stúlkum á rót að rekja til kynferðislegrar mismununar, félagslegra gilda og staðlaðra ímynda, byggðum á kyni. Með tilliti til þeirra mannskemmandi áhrifa sem áreitni hefur á konur hafa viðbrögð fyrst og fremst beinst að afleiðingunum fyrir þolendur. Þessu þarf að breyta. Árangursríkasta leiðin til að binda endi á áreitni og ofbeldi gagnvart konum og stúlkum er að koma í veg fyrir að slíkt gerist með því að beina sjónum að því sem veldur fyrirbrigðinu. Aðgerðir eiga að byrja snemma með fræðslu ungra drengja og stúlkna þar sem lögð er áhersla á gagnkvæma virðingu og jafnrétti kynjanna.

Þrátt fyrir alþjóðlegar áætlanir sem staðið hafa árum saman með það að markmiði að binda endi á barnavinnu er staðreyndin sú að enn eru milljónir barna um heim allan í vinnu. Við verðum einnig vitni að því að karlar, konur og börn eru dag hvern þolendur nútíma nauðungarvinnu. Eitt er víst, við megum ekki gefast upp í baráttunni gegn ofbeldi gagnvart fólki – slíku verður að linna. Við verðum að halda áfram árangursríkri vinnu að þessu markmiði, til dæmis með þátttöku í verkefnum á vegum Alþjóðavinnuálastofnunarinnar.

Norrænn vinnumarkaður er vel skipulagður með öflugum samtökum atvinnurekenda og samtökum launafólks sem semja um kaup og kjör í kjarasamningum. Ég fagna umræðum sem eiga sér stað hér á þinginu um mikilvægi þríhliða viðræðna ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins. Við eigum sameiginlega að senda út þau skilaboð að ofbeldi eigi ekki heima á vinnustöðum.

Við látum okkur varða jafnrétti á vinnustöðum. Eftir áralanga baráttu fyrir því að konur og karlar fái jöfn laun fyrir jafnverðmæt störf hafa íslensk stjórnvöld og samtök aðila vinnumarkaðarins komist að samkomulagi um mótun jafnlaunastaðals. Samkvæmt nýrri íslenskri löggjöf, sem gekk í gildi í janúar 2018, eru fyrirtæki og stofnanir með 25 starfsmenn eða fleiri skyldug að afla sér vottunar um að launakerfi þeirra mismuni ekki kynjunum í launum. Lögin munu taka gildi að fullu í árslok 2021.

Við væntum þess að þetta nýja kerfi muni eyða launamisrétti á íslenskum vinnumarkaði og geti orðið öðrum að fyrirmynd í þessum efnum. Þess má geta að til athugunar er í öðrum norrænum ríkjum að taka upp þetta kerfi sem tæki til að eyða kynbundnum launamun í þeim löndum.

Framtíðarskipan vinnunnar er vinsælt umræðuefni nú á tímum. Margar spurningar vakna í þessu sambandi; til dæmis hvaða áhrif gervigreind og sjálfvirkni munu hafa á vinnuna. Einnig eru að koma fram annars konar form á ráðningarsamningum og vinnuskipulagi, þar með taldir tímabundnir ráðningarsamningar og fjölgun sjálfstætt starfandi.

Norrænu ríkisstjórnirnar, í nánú samstarfi við norræn samtök atvinnurekenda og launafólks, hófu árið 2017 rannsóknarverkefni sem tekur til nokkurra af framtíðar breytingum sem verða vinnumarkaðnum með það að markmiði að greina hvernig norræni vinnumarkaðurinn kunni að líta út árið 2030. Sérfræðingar frá fimm Norðurlöndum, undir stjórn Norsku rannsóknarstofnunarinnar á sviði vinnumarkaðsmála (FAFO), munu rannsaka hvaða áhrif þær breytingar sem nú eiga sér stað í framleiðslu og á vinnumarkaði í tengslum við, meðal annars stafrænu byltinguna, lýðfræðilegar breytingar og nýjar tegundir af ráðningarsamningum, hafi á framtíðarskipan vinnumarkaðarins á Norðurlöndunum. Þáttur í verkefninu er að halda nokkrar ráðstefnur, þá fyrstu í Helsingfors árið 2016, næst í Ósló 2017 og nú í maí í Stokkhólmi. Lokaráðstefnan um framtíðarskipan vinnunnar verður haldin í Reykjavík í apríl 2019 undir yfirskriftinni „Aðlögun framtíðina þannig að hún henti öllum“. Hún verður eins konar undirbúningur afmælis Alþjóðavinnumálaráðsins í júní það ár.

Fyrstu niðurstöður rannsóknarverkefnisins verða grundvöllur umræðna á Norðurlöndunum um framlag þeirra til stefnu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um viðbrögð við framtíðarviðfangsefnum á sviði félags- og vinnumála sem gert er ráð fyrir að afgreiða á afmælisþinginu árið 2019.

Ég þakka fyrir.

Fylgiskjal VI

Ræða félags- og barnamálaráðherra, Ásmundar Einars Daðasonar, við opnun ráðstefnu um framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði sem haldin var í Hörpu 4. og 5. apríl 2019

Hr. forseti Íslands, forstjóri alþjóðavinnumálaskrifstofunnar, framkvæmdastjóri skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, ráðherrar, fulltrúar alþjóðlegra og norrænna samtaka aðila vinnumarkaðarins og aðrir þátttakendur.

Á árunum 1914-1918 gekk mannkynið í gegnum þann mikla hildarleik sem fyrri heimsstyrjöldin var. Samtals er áætlað að um 60 milljónir hermanna hafi tekið þátt í þeirri styrjöld sem kölluð var styrjöldin til að ljúka öllum styrjöldum. Fórnarlömbin, þegar yfir lauk, voru níu milljónir hermanna og sex milljónir óbreyttra borgara. Á síðustu mánuðum stríðsins geisaði Spánarveikin. Talið er að hún hafi valdið dauða milli 50 og 100 milljóna manna. Íslendingar fóru ekki varhluta af þessum hamförum. Afkomendur Íslendinga í Kanada voru í herjum bandamanna. Aðdrættir á nauðsynjavöru urðu stórum erfiðari vegna styrjaldarinnar á meginlandi Evrópu. Spánarveikin tók sinn toll á Íslandi eins og í öðrum ríkjum.

Styrjöldinni lauk 11. nóvember 1919 og formlega með friðarsamningunum sem undirritaðir voru í Versölum 28. júní 1919. Unnið var að gerð friðarsamningsins af nefndum og ráðum. Ein nefndin hafði þó sérstöðu. Henni var komið á laggirnar að beiðni samtaka launafólks í nokkrum ríkjum til að fjalla almennt um vinnurétt. Í henni áttu ekki aðeins sæti fulltrúar ríkisstjórna heldur einnig talsmenn atvinnurekenda og launafólks, samtals 15 manns.

Að loknu 10 vikna starfi afgreiddi vinnumálanefndin skjal sem byggt var á breskum drögum, sem 11. apríl 1919 urðu að XIII. kafla Versalasáttmálans. Í kaflanum er kveðið á um það að komið skuli á fót sérstakri stofnun er hafi það hlutverk að reyna að ráða bót á þeim félagslegu vandamálum sem öll ríki eigi við að stríða og aðeins verði sigruð með sameiginlegu félagslegu átaki þjóðanna. Sérstaklega er tekið fram að varanlegur friður verði ekki tryggður nema félagslegu réttlæti sé fyrst komið á innan þjóðfélaganna sjálfra vegna þess að vísirinn að árekstrum, sem leiða til styrjalda þjóða í milli, leynist í því félagslega ranglæti sem milljónir manna búa við í hinum ýmsu löndum. Í því skyni viði stofnunin að sér upplýsingum um atvinnumál og ástand í félagsmálum, ákveði lágmarkskröfur og samræmi þær í hverju landi eftir aðstæðum þess og þörfum. Þessi kafla Versalasamningsins er kjarninn í stofnskrá Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (International Labour Organization – ILO). Síðan er liðin ein öld.

Ég ætla ekki að fjölyrða um sögu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Það verður gert af mér fróðari manni. Ég vil einungis geta þess að Norðurlöndin hafa sýnt starfi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar frá upphafi mikinn áhuga og stutt starf hennar með ýmsum hætti. Danmörk, Noregur og Svíþjóð voru meðal stofnríkjanna. Þótt Finnland væri ekki í þeim hópi tók finnsk sendinefnd þátt í fyrsta Alþjóðavinnumálaþinginu, sem haldið var í Washington í lok október 1919. Það var haldið í skugga þess að mikill baráttumaður fyrir stofnun Þjóðabandalagsins og Alþjóðavinnumálastofnunarinnar, Woodrow Wilson, forseti Bandaríkjanna, hafði mánuði áður fengið hjartaáfall. Með dyggum stuðningi frá Wilson og ungs manns að nafni Franklin D. Roosevelt var þingið haldið með miklum sóma.

Frá stofnun íslenska lýðveldisins hefur erlent samstarf stjórnvalda á sviði félags- og vinnumála vaxið mikið að umfangi. Þar vegur þyngst þátttaka í samstarfi Norðurlandanna og samvinna við aðildarríki Evrópuráðsins sem hófst á sjötta áratug síðustu aldar. Aðild að alþjóðlegu félagsmálasamstarfi hófst áratug fyrir, eða árið 1945,

þegar umsókn Íslands að Alþjóðavinnuálastofnuninni var samþykkt á Alþjóðavinnuálaginu sem haldið var í París. Stofnunin mun vera meðal fyrstu – eða jafnvel alfyrstu alþjóðlegu samtökin – sem Ísland gekk í eftir lýðveldisstofnunina árið 1944. – Ég vil nota þetta tækifæri og bjóða forstjóra stofnunarinnar, Guy Ryder, hjartanlega velkominn á ráðstefnuna. Hann er fyrsti forstjóri alþjóðavinnuálastofnunarinnar sem heimsækir Ísland.

Þegar aldarafmæli Alþjóðavinnuálastofnunarinnar stóð fyrir dyrum barst ríkisstjórnunum aðildarríkjanna bréf, í desember 2015, frá forstjóranum, Guy Ryder. Í bréfinu var því beint til ríkisstjórna aðildarríkjanna að efna til umræðna um eftirfarandi þætti sem gætu orðið innlegg í stefnumótun fyrir starfsemi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar í nánustu framtíð: Þróun atvinnulífsins og samfélagsins, atvinnusköpun – einnig í þágu þeirra sem standa höllum fæti á vinnumarkaði, breytingar á skipulagi vinnunnar vegna nýrrar tækni og á samskiptum atvinnurekenda og launafólks, réttindum og skyldum sem og formi á reglusetningu o.fl. á sviði félags- og vinnumála.

Ríkisstjórnir Norðurlandanna svöruðu bréfi forstjórans í febrúar 2016 með því að upplýsa að þær hafi ákveðið að stofna til samstarfsverkefnis af þessu tilefni í samvinnu við skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Alþjóðavinnuálastofnunarinnar og samtök aðila vinnumarkaðarins. Hluti af samstarfsverkefninu yrði að halda árlegar ráðstefnur um þau viðfangsefni sem koma fram í bréfi forstjórans. Ráðstefnurnar myndu fylgja formennsku í Norrænu ráðherranefndinni. Fyrsta ráðstefnan var haldin í Finnlandi árið 2016, önnur í Noregi árið 2017 og sú þriðja í Svíþjóð vorið 2018. Nú er komið að lokaðum verkefnisins, sem er þessi ráðstefna sem nú er að hefjast hér í Reykjavík.

Verkefni okkar verður að brjóta til mergjar skýrslur sem teknar hafa verið saman á undanförunum misserum um viðbrögð við fyrirsjáanlegum breytingum sem verða á vinnu og vinnumhverfi á næstu árum og áratugum. Ég vil í því sambandi nefna skýrslu heimsnefndar Alþjóðavinnuálastofnunarinnar; áfangaskýrslu um sérstakt rannsóknarverkefni sem Norræna ráðherranefndin stofnaði til árið 2017. Einnig verður gerð grein fyrir athyglisverðri skýrslu nefndar á vegum danskra stjórnvalda og skýrslu nefndar á vegum íslenska forsætisráðherrans. Seinni ráðstefnudaginn munum við beina sjónum að stöðu kynjanna á vinnumarkaðnum og fræðast um leiðir til að vinna að launajafnrétti og gegn kynbundnu misrétti í atvinnulífinu.

Þótt Ísland standi öðrum ríkjum frammar um stöðu og þróun kynjajafnréttis hefur ekki náðst jafnrétti á öllum sviðum samfélagsins og það á ekki síst við um vinnumarkaðinn. Alþjóðaeftirlitshagsráðið hefur reiknað út að á Norðurlöndunum verði jafnrétti á vinnumarkaði ekki náð fyrr en eftir um sextíu ár og eru þetta þó þjóðir sem framast standa í þessum eignum. Rannsóknir sýna að það er mikið þjóðhagslegt hagsmunamál að auka jafnrétti á vinnumarkaði og í atvinnulífinu. Stærstu vörðurnar á þeirri leið sem leitt hefur Ísland til forystu í jafnréttismálum hafa margar orðið til fyrir afskipti hins opinbera, oftast en ekki í góðri samvinnu við aðila vinnumarkaðarins. Í stefnuýfirlýsingu ríkisstjórnarinnar er lögð áhersla á jafnréttismál og að Ísland eigi að vera fyrirmynd um jafnréttismál þar sem hægt er að gera enn betur.

Ég vil nefna eitt atriði. Meðan á ráðstefnunni stendur verður tækifærið notað til að fullgilda samþykkt Alþjóðavinnuálastofnunarinnar nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, frá árinu 2006. Með fullgildingunni öðlast íslensk stjórnvöld hafnaeftirlitsmála valdheimildir til að beita fullnustuákvæðum gagnvart siglingum skipa sem uppfylla ekki alþjóðakröfur um aðbúnað, öryggi og hollustuhætti áhafna kaupskipa og atvinnuréttindi þeirra. Sama tækifæri verður notað til að ganga frá fullgildingunni Svíþjóðar á samþykkt stonunarinnar nr. 189, um þjónustufólk á heimilum.

Framundan er glæsileg dagskrá og er markmið ráðstefnunnar að draga fram þætti sem við teljum eiga erindi í mótun stefnu Alþjóðavinnuáráðs stofnunarinnar á næstu árum. Í gær fóru fram skoðanaskipti milli norrænu vinnumálaráðherranna og forstjóra Alþjóðavinnuáráðs stofnunarinnar um með hvað hætti okkar framlagi verði best komið á framfæri. Niðurstaðan er sú að beinast liggur við að það verði gert á komandi afmælisþingi stofnunarinnar í júní næstkomandi. Það er því verðugt verkefni ráðstefnunnar að búa okkur og fulltrúa okkar sem best undir 100 ára afmælisþing Alþjóðavinnuáráðs stofnunarinnar.

Ég segi ráðstefnuna hér með setta.

Fylgiskjal VII

Ræða fulltrúa ríkisstjórnar Íslands á 108. Alþjóðavinnuálagningu 2019 (Flutt 17. júní 2019 af Gylfa Kristinssyni, sérfræðingi í félagsmálaráðuneytinu)

Hr. þingforseti, forstjóri alþjóðavinnuálagningastofunnar, þingfulltrúar.

Ég flyt þessa ræðu fyrir hönd Ásmundar Einars Daðasonar, félags- og barnamálaráðherra Íslands. Ríkisstjórnir Norðurlandanna svöruðu bréfi forstjóra alþjóðavinnuálagningastofunnar, Guy Ryder, um væntanlegt aldarafmæli stofnunarinnar, í febrúar 2016 með því að tilkynna um verkefni sem fjallaði um framtíðarskipan vinnunnar. Verkefnið yrði unnið í samvinnu við skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Alþjóðavinnuálagningastofnunarinnar og samtök aðila vinnuálagningastofnunarinnar. Verkefnið myndi meðal annars taka til árlegs ráðstefnuhalds þar sem brotin yrðu til mergjar viðfangsefni sem gerð voru að umtalsefni í bréfi forstjórans. Fjórða og síðasta ráðstefnan í þessari ráðstefnuröð var haldin í Reykjavík, Íslandi, með þátttöku um nær 400 gesta: Norræna vinnuálagningaráðherra, fræðimanna, fyrirlesara, embættismanna og fulltrúa aðila vinnuálagningastofnunarinnar.

Síðast en ekki síst nutu ráðstefnu gestir ræðu forstjóra alþjóðavinnuálagningastofunnar sem hóf mál sitt á eftirfarandi hátt: „Framtíðin er ekki fyrir fram mótuð fyrir okkur, ekki skrifuð í stjórnurnar. Framtíðin er mótuð af ákvörðun sem fólk tekur. Það er sá lærdómur sem við getum dregið af Norræna módelinu.“

Forstjórinn upplýsti þátttakendur um helstu niðurstöður heimsnefndarinnar um framtíðarskipan vinnunnar sem naut formennsku Stefan Löfven, forsætisráðherra Svíþjóðar, og forseta Suður-Afríku, Cesil Ramaposa.

Nýr framkvæmdastjóri skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Paula Lehtomäki, ávarpaði ráðstefnuna. Í ávarpinu gerði hún grein fyrir fyrstu niðurstöðum norræns rannsóknarverkefnis um framtíðarskipan vinnunnar. Samkvæmt þeim þurfa þrjár forsendur að vera til staða þannig að mæta megji á árangursríkan hátt fyrir sjáanlegum breytingum á atvinnuháttum og verklagi.

Í ljósi tæknibreytinga og græna hagkerfisins að okkur mæti krefjandi endurskipulagning hagkerfis og atvinnuhátta. Það kallar á aðgerðir og viðfangsefni á sviði símenntunar og endurmenntunar til að koma í veg fyrir misgengi sem leiðir til atvinnuleysis.

Deilihagkerfið felur í sér ógnun við norræna velferðarsamfélagið og þess sér nú þegar stað. Það felur í sér áhrif á hlutverk atvinnurekenda og launafólks. Þetta gerist með fjölgun þeirra sem velja að starfa á eigin vegum í stað þess að vera í hefðbundnu ráðningarsambandi við atvinnurekanda. „Þetta mun hafa áhrif á ýmsa þætti Norræna módelins,“ sagði Paula Lehtomäki.

Paula Lehtomäki lét í ljósi þá trú að Norðurlöndin í sameiningu og í samvinnu við Alþjóðavinnuálagningastofnunarinnar myndu finna viðeigandi leið fram á við. Hún bætti við að Norræna ráðherranefndin myndi vænta þess að halda áfram öflugum samstarfi við Alþjóðavinnuálagningastofnunarinnar næstu 100 árin.

Hr. forseti.

Aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni á vinnustöðum eru meðal viðfangsefna þessa þings. Þess er vænst að takast megi málamiðlun sem er ásættanleg öllum eða flestum og þinginu takist að afgreiða samþykkt og tilmæli um málefni sem ríkisstjórn mín telur mjög mikilvægt. Það myndi vera rétta svarið við #metoo hreyfingunni.

Hr. forseti.

Ég kýs að ljúka þessu ávarpi mínu á persónulegum nótum. Á þessu ári eru liðin 100 ár frá upphafi starfs Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Þetta er einnig í 35. skipti sem ég sækí Alþjóðavinnumálaþingið. Þetta verður síðasta þingið sem ég sækí. Það hefur verið einstæð reynsla að fá tækifæri til að taka þátt í vinnu þessarar merku stofnunar, hitta starfsmenn hennar og þingfulltrúa og einnig að hlusta á leiðandi einstaklinga á sviði félags- og vinnumála, þjóðarleiðtoga og hugsjónafólk sem berst fyrir heimi réttlætis og jafnræðis fyrir alla. Ég kýs að nefna í þessu sambandi einn einstakling. Það er Nelson Mandela og lokaorð hans þegar hann ávarpaði 77.

Alþjóðavinnumálaþingið árið 1990. Hann sagði: „Við skulum saman ganga síðustu míluna. Við skulum saman gera að veruleika hina heillandi hugsjón um Suður-Afríku lausa við kynþáttaðskilnaðarstefnuna. Lausa við átök á milli fólks, byggð á kynþáttafordómum sem stofna friði í hættu“. Við getum nú sett heiminn í stað Suður-Afríku. Göngum saman síðustu míluna fyrir betri heimi.

Þökk fyrir áheyrnina.

Fylgiskjal VIII

Skýrsla um starf samstarfsnefndar um málefni Alþjóðavinnuálastofnunarinnar (ILO) á árunum 2018 og 2019

Árið 1981 fullgilti Ísland alþjóðasamþykkt Alþjóðavinnuálastofnunarinnar nr. 144, um samstarf ríkisvalds og samtaka aðila vinnumarkaðarins um framkvæmd alþjóðlegra reglna á sviði vinnumála. Á grundvelli tilmæla nr. 152, um framkvæmd samþykktarinnar, var skipuð 16. apríl 1982 samstarfsnefnd ríkisvalds og aðila vinnumarkaðarins til að fjalla um samskipti Íslands við Alþjóðavinnuálastofnunina, venjulega nefnd ILO-nefndin. Samþykktin og tilmælin endurspeglu það sem skapar Alþjóðavinnuálastofnuninni sérstöðu meðal annarra sérstofnana Sameinuðu þjóðanna. Hún er eina stofnunin þar sem fulltrúar samtaka atvinnurekenda og launafólks eiga beina aðild að stjórnnum, nefndum og ráðum.

Á því tímabili sem þessi skýrsla tekur til hafa eftirtaldir setið í nefndinni: Fulltrúi samtaka atvinnurekenda: Hrafnhildur Stefánsdóttir, yfirlögfræðingur Samtaka atvinnulífsins (SA). Varamaður hennar var Bergþóra Halldórsdóttir. Hinn 13. febrúar 2018 var Kristín Þóra Harðardóttir lögfræðingur skipuð í nefndina. Varamaður hennar var skipaður Ragnar Árnason lögfræðingur. Fulltrúi samtaka launafólks: Magnús M. Norðdahl, lögfræðingur Alþýðusambands Íslands (ASÍ). Varamaður hans er Marianna Traustadóttir, sérfræðingur ASÍ í jafnréttismálum. Fulltrúi félags- og jafnréttismálaráðherra og jafnframt formaður nefndarinnar er Gylfi Kristinsson, sérfræðingur í félagsmálaráðuneytinu. Varamaður hans er Eva Margrét Kristinsdóttir, sérfræðingur í félagsmálaráðuneytinu. Varamaður í fæðingarorlofi Evu Margrétar á árinu 2017 var Melkorka Þöll Vilhjálmsdóttir.

Félags- og húsnæðismálaráðherra ákvað að bjóða Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja, Sambandi íslenskra sveitarfélaga og fjármála- og efnahagsráðuneytinu að tilnefna áheyrnarfulltrúa til setu í nefndinni. Með bréfi 21. febrúar 2019 er ráðuneytinu tilkynnt um þá breytingu að Dagný Aradóttir Pind taki sæti Sonju Ýrar Þorbergsdóttur sem áheyrnarfulltrúi BSRB. Jafnframt að Hrannar Már Bjarnason verði varamaður hennar í stað Kristins Bjarnasonar. Sameiginlegur áheyrnarfulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga og fjármála- og efnahagsráðuneytisins var Inga Rún Ólafsdóttir. Varamaður hennar var Kristrún Einarsdóttir. Í stað þeirra voru skipaðar 16. október 2019 Ellisif Tinna Víðisdóttir, lögfræðingur hjá Sambandi íslenskra sveitarfélaga, sem áheyrnarfulltrúi, og varamaður hennar Sara Lind Guðbergsdóttir, sérfræðingur í fjármála- og efnahagsráðuneytinu.

Verkefni nefndarinnar beinast fyrst og fremst að málefnum sem tengjast samskiptum Íslands við Alþjóðavinnuálastofnunina vegna aðildar að stofnuninni. Árið 2018 hélt nefndin samtals fjóra fundi og sjö fundi árið 2019. Helstu viðfangsefni nefndarinnar voru eftirfarandi:

Málefni Alþjóðavinnuálastofnunarinnar

- a. *Skýrslur um framkvæmd á fullgiltum alþjóðasamþykktum á sviði félags- og vinnumála.*

Í 22. gr. stofnskrár Alþjóðavinnuálastofnunarinnar er kveðið á um þá skyldu aðildarríkja að gefa stofnuninni skýrslu um framkvæmd alþjóðasamþykktum sem þau hafa fullgilt. Skýrslur skulu teknar saman á tveggja ára fresti um framkvæmd á grundvallarsamþykktunum en yfirleitt voru skýrslutímabilin fjögur ár að því er varðar aðrar samþykktir ILO. Þessu hefur verið breytt þannig að tímabilin hafa verið lengd um eitt ár fyrir hvorn flokk. Umfang skýrslanna er mjög mismunandi. Í sumum tilvikum er nægilegt að vísa til fyrri skýrslna. Í öðrum tilvikum er um að ræða margra

síðna skýrslur, einkum ef sérfræðinganefnd Alþjóðavinnumálastofnunarinnar hefur beint spurningum til stjórnvalda um tiltekin atriði.

Á því tveggja ára tímabili sem þessi skýrsla tekur til, undirbjó ILO-nefndin skýrslur ríkisstjórnarinnar um framkvæmd eftirfarandi alþjóðasamþykktar sem Ísland hefur fullgilt: Nr. 29, um afnám nauðungarvinnu eða skylduvinnu (fullgilding 17. febrúar 1958).

- b. Nr. 100, um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf (17. febrúar 1958).
- c. Nr. 105, um afnám nauðungarvinnu (29. nóvember 1958).
- d. Nr. 111, um misrétti með tilliti til atvinnu eða starfs (29. júlí 1963).
- e. Nr. 122, um stefnu í atvinnumálum (22. júní 1990).
- f. Nr. 138, um lágmarksaldur til vinnu (6. desember 1999).
- g. Nr. 144, um samráð við framkvæmd á alþjóðlegum reglum á sviði félags- og vinnumála (30. júní 1981).
- h. Nr. 156, um jafna möguleika og jafnrétti til handa körlum og konum í atvinnu: Starfsfólk með fjölskylduábyrgð (22. júní 2000).
- Nr. 182, um afnám barnavinnu í sinni verstu mynd (22. júní 2000).

b. Framkvæmd ófullgiltrar samþykktar og tilmæla.

Með stoð í 19. grein stofnskrár Alþjóðavinnumálastofnunarinnar getur stjórnarnefnd óskað eftir því við aðildarríkin að þau taki saman og sendi stofnuninni skýrslur um framkvæmd á efni samþykktar sem þau hafa ekki fullgilt. Þessari heimild er beitt reglulega og er tilgangurinn að vekja athygli á umræddri samþykkt og hvetja aðildarríkin til að taka fullgildinguna hennar til athugunar.

Velferðarráðuneytinu barst erindi frá skrifstofu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar 16. ágúst 2018 þar sem óskað er eftir að íslensk stjórnvöld gefi skýrslu um framkvæmd á samþykktum stofnunarinnar sem Ísland hefur ekki fullgilt. Markmiðið er að hvetja aðildarríkin til að bera saman lagaumhverfi við efni samþykktanna. Þess er vænst að samunburðurinn stuðli að fjölgun fullgildinga á hlutaðeigandi samþykktum. Óskað var eftir skýrslum um eftirtaldar samþykktir og tilmæli:

- a. Samþykkt nr. 122, um stefnu í vinnumálum.
- b. Samþykkt nr. 159, um starfsendurhæfingu og atvinnumál fatlaðra.
- c. Samþykkt nr. 177, um heimastörf.
- d. Tilmæli nr. 168, um starfsendurhæfingu og atvinnumál fatlaðra.
- e. Tilmæli nr. 169, um viðbótarákvæði við samþykkt um stefnu í vinnumálum.
- f. Tilmæli nr. 184, um heimastörf.
- g. Tilmæli nr. 198, um ráðningarsamband.
- h. Tilmæli nr. 204, um umskipti frá óformlega hagkerfinu til hins formlega.

Þess var farið á leit að alþjóðavinnumálaskrifstofan í Genf sendi skýrsluform sem Word-skjal sem hægt yrði að fylla út í. Þrátt fyrir nokkur bréfaskipti tókst ekki að fá ógallað skýrsluform. Málið dróst á langinn og þegar til kom fór allur tími samráðsnefndarinnar í undirbúning ráðstefnunnar um framtíðarskipan vinnunnar, sem haldin var í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnumálastofnunarinnar 4. og 5. apríl í Hörpu.

Þess má geta að af framangreindum gerðum hefur Ísland fullgilt samþykktir 122 og 159 og ekki þurft að svara spurningum um framkvæmd þeirra.

c. Undirbúningur fyrir og þátttaka í Alþjóðavinnumálaþinginu.

Á því tímabili sem þessi skýrsla tekur til, voru 107. og 108. Alþjóðavinnumálaþingin haldin á árunum 2018 og 2019. ILO-nefndin fjallaði um þau málefni sem voru til

umfjöllunar á þingunum. Töluverðar umræður áttu sér stað á vettvangi nefndarinnar um tillögu að samþykkt og tilmælum um aðgerðir gegn ofbeldi og einelti á vinnustöðum. Nánari grein er gerð fyrir framvindu þessara tveggja þinga í skýrslu félags- og jafnréttismálaráðherra til Alþingis hér að framan.

d. Fullgilding alþjóðasamþykkt.

Samþykkt nr. 187, um að efla öryggi og heilbrigði við vinnu

Á því tímabili sem skýrsla þessi tekur til hefur ILO-nefndin fjallað ítarlega um fullgildingu Íslands á samþykkt nr. 187, um að efla öryggi og heilbrigði við vinnu, frá árinu 2006. Ágreiningur var á milli fulltrúa Alþýðusambands Íslands og Samtaka atvinnulífsins um gildissvið samþykktarinnar og hvort íslenskt lagaumhverfi uppfylli körfur sem hún gerir. Í því skyni að fá botn í málið var haldinn fundur með starfsmönnum alþjóðavinnuáskrifstofunnar í Genf 16. júní 2017. Niðurstaða fundarins var að kröfur samkvæmt samþykkt nr. 187 eru ekki umfram þær sem felast í samþykkt nr. 155, um öryggi og heilbrigði við vinnu og starfsumhverfi, sem Ísland fullgilti árið 1991. Fram kom það mat starfsmanna alþjóðavinnuáskrifstofunnar að þar sem Ísland uppfylli skilyrði þeirrar samþykktar, myndi það uppfylla skilyrði ILO samþykktar nr. 187 án sérstakra breytinga. Á grundvelli þessara upplýsinga afhenti félags- og jafnréttisráðherra, Ásmundur Einar Daðason, forstjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar, Guy Ryder, skjal til staðfestingar fullgildingu Íslands á samþykkt nr. 187 hinn 1. júní 2018.

Samþykkt nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna

Samþykkt nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, hefur á sl. áratug verið af og til á dagskrá ILO-nefndarinnar. Um hana hefur einnig verið fjallað í sérstökum vinnuhópi samgönguráðuneytisins/innanríkisráðuneytisins. Í ljós kom að íslenskt laga- og reglugerðarumhverfi var ekki í samræmi við þær skuldbindingar sem felast í samþykktinni. Á vegum samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins var brugðist við með samningu frumvarps til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna alþjóðasamþykktar um vinnuskilyrði farmanna. Frumvarpið varð að lögum nr. 82/2018. Vísað er til greinargerðar frumvarpsins um nánari upplýsingar um efnisatriði samþykktarinnar. Með lögnum var ýtt úr vegi hindrunum sem áður voru taldar koma í veg fyrir fullgildingu samþykktarinnar. Aðilar sem hafa komið að undirbúningi málsins mæltu með því að Ísland fullgildi samþykktina.

Þess skal getið að með alþjóðasamþykkt nr. 186 var að ýmsu leyti farið inn á nýjar brautir. Eldri samþykktir Alþjóðavinnuáskrifstofunnar hafa byggst á aðfaraorðum, meginmáli og niðurlagsákvæðum um fullgildingu, endurskoðun og uppsögn. Samþykkt nr. 186 skiptist í aðfaraorð en í þrjá ólíka, en þó innbyrðis tengda hluta: Efnisgreinar, reglur og kóða. Hann samanstendur af skuldbindandi (A) viðmiðunum og (B) leiðbeiningarreglum. Ríki sem fullgildir samþykktina er skuldbundið af ákvæðum í efnisgreinunum, reglum og A-hluta kóðanna, þ.e. af viðmiðunum. Einu skuldbindingarnar sem aðildarríki ber samkvæmt leiðbeiningarreglunum er að kanna að hvaða marki það vill eða treystir sér til að fara eftir þeim við framkvæmd á ákvæðum í efnisgreinum, reglum og viðmiðunum. Aðildarríki hefur þannig val um að grípa til annarra aðgerða en felast í leiðbeiningarreglunum til að hrinda í framkvæmd efnisgreinum, reglum og viðmiðunum, svo fremi sem efni þeirra er virt. Aðildarríki sem kys að fara aðrar leiðir við framkvæmdina þarf, ef nauðsyn krefur, að sýna fram á að þær gefi hliðstæða niðurstöðu og ef farið hefði verið eftir ákvæðum leiðbeiningarreglnanna. Nánar er fjallað um þetta efni í skýringum við reglur og kóðana. Þar kemur fram að texti

samþykktarinnar verði sveigjanlegri á tvennan hátt: Í fyrsta lagi með því að uppfylla kröfur í A-hluta á jafngildan hátt eins og þær eru skilgreindar í grein VI. Í öðru lagi eru notaðar almennar skilgreiningar í A-hlutanum sem skapa svigrúm til að taka tillit til séraðstæðna í hlutaðeigandi aðildarríki. Í þeim tilvikum er að finna leiðbeiningar um framkvæmd í B-hlutanum sem er óskuldbindandi.

Félags- og barnamálaráðherra, Ásmundur Einar Daðason, afhenti forstjóra Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar skjal til staðfestingar fullgildingu Íslands á samþykkt nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, við hátíðlega athöfn í Hörpu 4. apríl 2019.

Umræður og undirbúningur fyrir fullgildingu annarra samþykkt

a. Samþykkt nr. 188, um vinnu við fiskveiðar.

ILO-nefndin hefur með sama hætti og varðandi samþykkt nr. 186 fjallað um fullgildingu samþykktar nr. 188, um vinnu við fiskveiðar. Í ljós kom að forsenda fullgildingar væru tilteknar laga- og reglugerðarbreytingar. Að þeim hefur verið unnið af starfsfólki samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins. Í byrjun september 2019 birti ráðuneytið drög að frumvarpi til breytinga á ýmsum lögum vegna ákvæða í samþykkt nr. 188. Gert er ráð fyrir að frumvarp um þetta efni verði lagt fram á Alþingi á yfirstandandi þingi, þ.e. veturinn 2019-20.

b. Samþykkt nr. 190, um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni.

109. Alþjóðavinnuumálaþingið 2019 afgreiddi samþykkt nr. 190, um aðgerðir gegn ofbeldi og einelti, og tilmæli nr. 206, um sama efni. Félags- og barnamálaráðherra, Ásmundur Einar Daðason, fól nefndinni að kanna kosti þess að Ísland yrði í hópi þeirra þjóða sem fyrstar myndu fullgilda samþykktina. Nefndin hefur fjallað um íslenska þýðingu samþykktarinnar og tilmælanna. Hún hefur undirbúið tillögu um fullgildingu sem birt var í Samráðsgátt stjórnvalda 17. október 2019. Frestur til að koma á framfæri umsögn um tillöguna rann út 11. nóvember 2019. Umsagnir bárust frá helstu samtökum á vinnumarkaði sem mæltu með fullgildingu.

Nefndarmenn skiptust á skoðunum um það hvort íslenskt lagaumhverfi uppfylli kröfur samþykktarinnar. Skoðun nefndarmanna var sú að fullgilding kalli líklega á laga- og/eða reglugerðarbreytingar. Nefndar voru aðstæður þeirra sem vinna um borð í skipum og loftförum. Ekki séu í gildi, að því er virðist, lög eða reglugerðir sem verndi starfsmenn þar gegn áreitni og ofbeldi. Einnig voru önnur atriði rædd. Þar af leiðandi sé rétt að leggja til við ráðherra að lögð verði fyrir Alþingi tillaga til þingsályktunar um heimild fyrir ríkisstjórnina að fullgilda samþykkt nr. 190.

c. Fullgilding annarra samþykkt.

Auk framangreindra samþykkt hafa verið á dagskrá nefndarinnar spurningin um fullgildingu samþykkt Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar um vinnutíma og nr. 189, um þjónustufólk á heimilum. Niðurstaða af umfjöllun nefndarinnar um fullgildingu þessara samþykkt liggur ekki fyrir.

Skýrslur um Alþjóðavinnuumálaþingið og samþykktir Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar í íslenskri þýðingu

Nefndin fjallaði á tímabilinu um tillögu frá Ragnari Aðalsteinssyni lögmanni um að íslenskar þýðingar á samþykktum Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar verði gefnar út í bókarformi eða dregnar rafrænt saman og gerðar þannig aðgengilegri en nú er. Þessari tillögu hefur verið hrundið í framkvæmd. Þýðingar á samþykktum Alþjóðavinnuumálastofnunarinnar frá og með árinu 1946 voru gerðar aðgengilegar á heimasíðu félagsmálaráðuneytisins 26. september 2019. Sama gildir um skýrslur

ráðherra til Alþingis um Alþjóðavinnumálalöngingid. Slóðirnar að samþykktunum og skýrslunum eru:

<https://www.stjornarradid.is/verkefni/vinumal/althjodlegt-samstarf-/althjodavinnumalastofnunin/samthykkir-ilo/>

og

<https://www.stjornarradid.is/verkefni/vinumal/althjodlegt-samstarf-/althjodavinnumalastofnunin/skyrslur-radherra/>

e. Skýrsla félags- og jafnréttismálaráðherra til Alþingis um 105. og 106. Alþjóðavinnumálalöngingid í Genf 2016-2017.

Aðild að Alþjóðavinnumálalönginginni fylgir sú skylda að kynna löggjafarsamkomu þær samþykktir sem Alþjóðavinnumálalöngingin afgreiða. Á Íslandi er þetta ákvæði uppfyllt með þeim hætti að hlutaðeigandi ráðherra gefur Alþingi skýrslu um Alþjóðavinnumálalöngingin. Í skýrslunum eru birtar, í íslenskri þýðingu, þær samþykktir, tilmæli og ályktanir sem þingin afgreiða. Á árinu 2018 var haft samráð við ILO-nefndina um skýrslur félags- og jafnréttismálaráðherra um Alþjóðavinnumálalöngingin sem haldin voru á árunum 2016 og 2017. Skýrslan var lögð fyrir Alþingi 20. mars 2018.

Helsta viðfangsefni 105. Alþjóðavinnumálalöngingsins árið 2016 var umræða um það sem á íslensku er nefnt hnattrænar aðfangakeðjur. Með einföldun má segja að þetta fyrirbrigði sé afsprengi hnattvæðingar efnahags- og fjármálalífs sem hefur leitt af sér ýmsar breytingar á framleiðsluáttum. Hefðbundin framleiðsla byggir á því að íhlutir og fullbúin vara verður til í einu og sama landinu. Á undanföllum árum og áratugum hefur það færst í vöxt að íhlutir vöru eru framleiddir í fjölmörgum löndum og settir saman að lokum í einu landi sem telst framleiðsluland hennar. Einkennandi fyrir svæðin þar sem framleiðslan fer fram eru lág laun, slæmar vinnuáðstæður, langur vinnutími, barnaþrælkun og jafnvel nauðungarvinna. Fylgifyskarnir eru skattaundanskot og spilling af ýmsu tagi. Virðing fyrir lágmarks mannréttindum er takmörkuð, ef nokkur. Ekki þarf að hafa mörg orð um félagsafrelsi eða samningafrelsi í þessu sambandi. Alþjóðavinnumálalöngingid afgreiddi niðurstöður sem eru leiðbeinandi fyrir áframhaldandi vinnu alþjóðavinnumálaskrifstofunnar og ríkisstjórna við þetta viðfangsefni. Í þeim er því beint til alþjóðavinnumálaskrifstofunnar að leggja drög að áætlun um bætt vinnuskilyrði í hnattrænum aðfangakeðjum þar sem byggt sé á samvinnu, samhæfingu og samræmdum aðgerðum með hlutaðeigandi aðilum og alþjóðlegum samtökum. Lagt er til að Alþjóðavinnumála-stofnunin beiti sér við fyrstu hentugleika fyrir fundi sérfræðinga þar sem tekið verði til umræðu hvaða viðbótaraðgerða sé þörf til þess að ná meginmarkmiðinu um mannsæmandi vinnuskilyrði á þessu sviði atvinnulífsins.

Breytingar á alþjóðasamþykkt nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna, var annað mikilvægt málefni sem tekið var til afgreiðslu á 105. Alþjóðavinnumálalönginginu. Þessar breytingar hafa að markmiði að tryggja að farmenn á skipum, sem rænt er af sjóræningjum, fái greidd laun. Þessi vandi hefur verið að stinga upp kollinum, einkum að því er varðar skip sem sigla undan ströndum Sómalíu. Tækifærið var einnig notað til að gera minniháttar breytingar á samþykkt nr. 185, um persónuskírteini sjómanna.

Áhugavert dagskrármál á 106. Alþjóðavinnumálalönginginu árið 2017 voru vinnuskilyrði farandlaunafólks. Á þinginu kom fram að um 140 milljónir manna teljist til þessa sístækkandi hóps. Ástæðurnar eru margvíslegar. Nefnd voru aukin umsvif starfsmannaleiga og útsending starfsmanna til tímabundinna verkefna. Í niðurstöðum þingsins er lögð rík áhersla á góða stjórn þessara mála. Slæm stjórn getur á hinn bóginn valdið ýmsum hættum og vandamálum. Þær helstu felast í óviðunandi

vinnuaðstæðum, óöryggi, óformlegheitum, spekileka, uppflošnun, vinnu barna, skuldafjötrum, nauðungarvinnu, mansali og ýmsu fleiru sem grefur undan mannlegri reisu í atvinnulífinu. Í sumum tilvikum eru afleiðingarnar mjög alvarlegar, svo sem kynþáttafordómar, útlendingafjandskapur og mismunun, ranghugmyndir og staðreyndavillur.

f. Aldarafmæli Alþjóðavinnuálastofnunarinnar árið 2019.

Á skýrslutímabilinu hefur ILO-nefndin fjallað um undirbúning fyrir 100 ára afmæli Alþjóðavinnuálastofnunarinnar árið 2019. Áður hefur komið fram að stofnunin hefur að þessu tilefni hleypt af stokkunum verkefni sem beinist að eftirfarandi þáttum:

- Þróun atvinnulífsins og samfélagsins,
- atvinnusköpun – einnig í þágu þeirra sem standa höllum fæti á vinnumarkaði,
- breytingum á skipulagi vinnunnar vegna nýrrar tækni og
- tengslum atvinnurekenda og launafólks, réttindum og skyldum, formi á

reglusetningu o.fl.

Ríkisstjórnir aðildarríkjanna hafa, í samstarfi við samtök aðila vinnumarkaðarins og önnur hlutaðeigandi samtök, verið hvattar til þess að efna innanlands til umræðna um framangreinda þætti. Þær umræður geti síðan orðið innlegg í umfjöllun á Alþjóðavinnuálaþinginu á afmælisárinu 2019.

Hlutaðeigandi norræn ráðuneyti ákváðu að vinna sameiginlega að þeim verkefnum sem fjallað er um í bréfi forstjórans. Norræna samstarfsverkefnið miðar að því að draga saman efni úr norrænum rannsóknum og setja það í búning sem geti orðið Alþjóðavinnuálastofnuninni og aðildarríkjum hennar að liði við framtíðarstefnumótun í félags- og vinnumálum. Haldnar voru fjórar árlegar ráðstefnur þar sem sjónum var beint að afmörkuðum sviðum félags- og vinnumála í samræmi við þær línur sem lagðar voru af Alþjóðavinnuálastofnuninni. Fyrsta ráðstefnan var haldin í september 2016 í Finnlandi, sú næsta í maí 2017 í Noregi. Þriðja ráðstefnan var haldin í maí 2018 í Svíþjóð. Það féll í hlut Íslands að halda lokaráðstefnuna. Hún var haldin í Hörpu dagana 4. og 5. apríl 2019 og þótti takast með miklum ágætum, hvort sem litið var til þátttöku eða erinda sem þar voru flutt.

Það varð að ráði að skipa sérstaka nefnd til að undirbúa afmælisráðstefnuna. Í henni áttu sæti fulltrúar Alþýðusambands Íslands, Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, Sambands íslenskra sveitarfélaga og Samtaka atvinnulífsins. Auk þess áttu sæti í samstarfsnefndinni hlutaðeigandi sérfræðingar velferðarráðuneytisins. Nefndinni var falið að eiga samráð við stofnanir ráðuneytisins sem fjalla um málefni vinnumarkaðarins með einum eða öðrum hætti eins og Vinnuálastofnun, Vinnueftirlit ríkisins og Jafnréttisstofu en málefni hennar fluttust til forsætisráðuneytisins 1. janúar 2019. Hlutverk nefndarinnar var að móta skipulag og dagskrá afmælisráðstefnunnar í samvinnu við norræna samstarfsaðila sem fjalla um málefni ILO, skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar, Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, samtök á vinnumarkaði og aðra hlutaðeigandi hagsmunaaðila. Nefndin hélt samtals 21 bókaðan fund.

Annað

a. Íslendingur tekur sæti í stjórnarnefnd alþjóðavinnuálastofnunarinnar.

Í stjórnarnefnd alþjóðavinnuálastofnunarinnar í Genf sitja 56 fulltrúar. Af þeim eru 28 fulltrúar ríkisstjórna, 14 eru fulltrúar atvinnurekenda og 14 fulltrúar launafólks. Helstu iðnríki heimsins tilnefna 10 fulltrúa af þeim 28 fulltrúum ríkisstjórna. Auk aðalfulltrúa sitja varafulltrúar fundi stjórnarnefndarinnar með málfrelsi en án

atkvæðisréttar. Þetta gildir ekki um fulltrúa aðaliðnríkjanna sem eiga sér ekki varafulltrúa í nefndinni. Stjórnarnefndin ákveður dagskrá Alþjóðavinnuálagingsins og tekur til umfjöllunar allar tillögur um dagskrármál sem kunna að vera borin fram af aðildarríkjum eða til þess bærum samtökum. Þeim sögulegu tímamótum var fagnað á 318. fundi ILO-nefndarinnar að Íslendingur myndi í fyrsta skipti taka sæti í stjórnarnefndinni. Það var Magnús M. Norðdahl, sem skipar sveit fulltrúa launafólks í nefndinni. Magnús sat sinn fyrsta fund í stjórnarnefndinni í mars 2019.

b. Heimsókn forstjóra ILO til Íslands.

Forstjóri alþjóðavinnuálagingsstofunnar í Genf, Guy Ryder, þekktist boð félagsmálaráðherra um að ávarpa afmælisráðstefnuna í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnuálagingsstofunnarinnar, en ráðstefnan var haldin í Hörpu dagana 4. og 5. apríl 2019 undir yfirskriftinni: „Framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði“. Hann varð þar með fyrsti forstjóri ILO til að sækja Ísland heim. Forstjórinn óskaði eftir því að nýta tækifærið og hitta meðal annars forseta Íslands, Guðna Th. Jóhannesson, og forsætisráðherra, Katrínu Jakobsdóttur, og gekk það eftir. Einnig lét hann í ljósi ósk um að eiga fund með fulltrúum helstu samtaka aðila vinnumarkaðarins á Íslandi. Fundurinn var haldinn 3. apríl 2019 í húsakynnum Ríkissáttasemjara. Sama dag varð Guy Ryder fyrsti forstjóri ILO til að taka þátt í fundi norrænna vinnumálaráðherra sem haldinn var í Þjóðmenningarhúsinu. ILO-nefndin átti veg og vanda að því að móta dagskrá þessarar heimsóknar forstjórans.

Fylgiskjal IX

Fulltrúar Íslands á Alþjóðavinnumálalöpingunum 1945-2019

Samkvæmt 3. gr. 1. tölul. stofnskrár Alþjóðavinnumálastofnunarinnar skal allsherjarþing fulltrúa aðildarríkjanna koma saman til fundar þegar þörf krefur, þó eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Tekið er fram að þar eigi sæti fjórir fulltrúar frá hverju ríki. Tveir skulu vera fulltrúar hlutaðeigandi ríkisstjórnar og annar hinna tveggja fulltrúi atvinnurekenda en hinn fulltrúi launafólks. Hin síðari ár hefur Alþjóðavinnumálalöpingið undantekningarlaust komið saman í Genf í Sviss. Þingið stóð í u.þ.b. þrjár vikur. Frá og með 81. þinginu árið 1994 var formlegur hluti þingsins stytur um fimm daga. Þess í stað hefur einum til tveimur dögum fyrir þingsetningu verið varið til óformlegra undirbúningsfunda. Á nokkurra ára fresti eru haldin aukalöping sem hafa verið helguð málefnum skipverja.

Í 3. gr. 2. tölul. stofnskrárinnar kemur fram að hver fulltrúi getur haft með sér ráðgjafa en þeir mega ekki vera fleiri en tveir um hvert málefni sem er á dagskrá þingsins. Með fullgildingu stofnskrárinnar skuldbindur aðildarríki sig til þess að skipa fulltrúa aðila vinnumarkaðarins í sendinefnd til þátttöku í Alþjóðavinnumálalöpinginu í samráði við helstu samtök atvinnurekenda og launafólks, sbr. 3. gr. 5. tölul. Við skipun fulltrúa aðila vinnumarkaðarins í sendinefnd Íslands hefur frá upphafi verið haft samráð við Alþýðusamband Íslands (ASÍ) og Vinnuveitendasamband Íslands en frá árinu 2001 Samtök atvinnulífsins (SA). Embættismenn úr félagsmálaráðuneytinu/velferðarráðuneytinu/félagsmálaráðuneytinu (frá 1. janúar 2011 – breytt aftur 1. janúar 2019) (FEL/VEL/FRN), samgönguráðuneytinu (SAM) og utanríkisráðuneytinu (UTN) hafa verið fulltrúar ríkisstjórnarinnar í nefndinni.

Hér á eftir fer skrá yfir þátttöku af hálfu Íslands í Alþjóðavinnumálalöpinginu. Skráin hefst árið 1945 þegar aðild Íslands að Alþjóðavinnumálastofnuninni var samþykkt á 27. þinginu í París og lýkur með upptalningu á þingfulltrúum sem sóttu 106. þingið 2017. Bent skal á að þótt hér sé um að ræða tæmandi skrá yfir íslenska þingfulltrúa gildir ekki það sama um félagsmálaráðherra. Einungis er getið þeirra ráðherra sem hafa sent fulltrúa til þingsins. Rétt er einnig að benda á að árið 1970 var stofnuð fastanefnd Íslands í Genf. Þeir fulltrúar utanríkisráðuneytisins, sem hafa sótt þingið frá þeim tíma, hafa í öllum tilvikum verið starfsmenn fastanefndarinnar. Loks er rétt að vekja athygli á því að nokkur undanfarin ár hafa fulltrúar samtaka aðila vinnumarkaðarins skipt með sér þátttöku á þinginu þannig að varamaður hefur leyst aðalmann af hólmi þegar u.þ.b. helmingur þingtímans hefur verið liðinn.

Ráðherra:	Alþjóðavinnumálalöping:	Fulltrúar:
Finnur Jónsson félagsmálaráðherra 17. sept. 1946– 4. febrúar 1947	27. þing, París 1945 29. þing, Montreal 1946	Þórhallur Ásgeirsson (UTN) Thor Thors (UTN) Þórhallur Ásgeirsson (UTN) Kjartan Thors (VSÍ) Pétur G. Guðmundsson (ASÍ)
Stefán Jóh. Stefánsson félagsmálaráðherra 1947–1949	30. þing, Genf 1947 31. þing, San Francisco	Finnur Jónsson (FEL) Jónas Guðmundsson (FEL) Benedikt Gröndal (VSÍ) Björn Bjarnason (ASÍ) Jónas Guðmundsson (FEL)

	1948	Jón S. Ólafsson (FEL)
Ólafur Thors félagsmálaráðherra 1949–1950	32. þing, Genf 1949	Jónas Guðmundsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Sigurður Jónsson (VSÍ) Magnús Ástmarsson (ASÍ)
Steingrímur Steinþórsson félagsmálaráðherra 1950–1956	33. þing, Genf 1950 35. þing, Genf 1952	Jónas Guðmundsson (FEL) Haraldur Kröyer (UTN) Jónas Guðmundsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Kjartan Thors (VSÍ) Magnús Ástmarsson (ASÍ)
	38. þing, Genf 1955	Hjálmur Vilhjálmsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Eyjólfur Jóhannsson (VSÍ) Eðvarð Sigurðsson (ASÍ)
Hannibal Valdimarsson félagsmálaráðherra 1956–1958	40. þing, Genf 1957	Hannibal Valdimarsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Kjartan Thors (VSÍ) Eðvarð Sigurðsson (ASÍ)
Eggert G. Þorsteinsson félagsmálaráðherra 1965–1970	50. þing, Genf 1966	Eggert G. Þorsteinsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Kjartan Thors (VSÍ) Björgvin Sigurðsson (VSÍ) Hannibal Valdimarsson (ASÍ) Snorri Jónsson (ASÍ)
Hannibal Valdimarsson félagsmálaráðherra 1971–1973	57. þing, Genf 1972	Hannibal Valdimarsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Einar Benediktsson (UTN) Kristján Ragnarsson (VSÍ) Snorri Jónsson (ASÍ)
Björn Jónsson félagsmálaráðherra 1973–1974	59. þing, Genf 1974	Jón S. Ólafsson (FEL) Einar Benediktsson (UTN) Ólafur Jónsson (VSÍ) Snorri Jónsson (ASÍ)
Gunnar Thoroddsen félagsmálaráðherra 1974–1978	63. þing, Genf 1977	Gunnar Thoroddsen (FEL) Haraldur Kröyer (UTN) Kornelíus Sigmundsson (UTN)
Magnús H. Magnússon félagsmálaráðherra 1978–1980	64. þing, Genf 1978	Jón S. Ólafsson (FEL) Haraldur Kröyer (UTN) Jón H. Bergs (VSÍ) Snorri Jónsson (ASÍ) Ásmundur Stefánsson

	65. þing, Genf 1979	Haraldur Kröyer (UTN) Tómas Karlsson (UTN)
	66. þing, Genf 1980	Jón S. Ólafsson (FEL) Tómas Karlsson (UTN)
Svavar Gestsson félagsmálaráðherra 1980–1983	67. þing, Genf 1981	Svavar Gestsson (FEL) Jón S. Ólafsson (FEL) Hannes Jónsson (UTN) Skúli Jónsson (VSÍ) Kristín Mäntilä (ASÍ)
	68. þing, Genf 1982	Jón S. Ólafsson (FEL) Hannes Jónsson (UTN) Kristín Mäntilä (ASÍ)
	69. þing, Genf 1983	Jón S. Ólafsson (FEL) Hannes Jónsson (UTN) Magnús Gunnarsson (VSÍ) Björn Björnsson (ASÍ)
Alexander Stefánsson félagsmálaráðherra 1983–1987	70. þing, Genf 1984	Jón S. Ólafsson (FEL) Hannes Hafstein (UTN) Kristján Þorbergsson (VSÍ) Lára V. Júlíusdóttir (ASÍ)
	71. þing, Genf 1985	Gylfi Kristinsson (FEL) Hannes Hafstein (UTN) Kristján Þorbergsson (VSÍ) Lára V. Júlíusdóttir (ASÍ)
	72. þing, Genf 1986	Alexander Stefánsson (FEL) Hallgrímur Dalberg (FEL) Gylfi Kristinsson (FEL) Hannes Hafstein (UTN) Kristján Þorbergsson (VSÍ)
	73. þing, Genf 1987	Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ) Gylfi Kristinsson (FEL) Kristinn Árnason (UTN) Kristján Þorbergsson (VSÍ) Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ)
Jóhanna Sigurðardóttir félagsmálaráðherra 1987–1994	75. þing, Genf 1988	Jóhanna Sigurðardóttir (FEL) Hallgrímur Dalberg (FEL) Gylfi Kristinsson (FEL) Sverrir Haukur Gunnlaugsson (UTN) Kristinn Árnason (UTN) Jón H. Magnússon (VSÍ) Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ)
	76. þing, Genf 1989	Jóhanna Sigurðardóttir (FEL) Gylfi Kristinsson (FEL) Eyjólfur Sæmundsson (FEL) Sverrir Haukur Gunnlaugsson (UTN) Kristinn Árnason (UTN) Bjarnveig Eiríksdóttir (UTN)

77. þing, Genf 1990
- Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Ásmundur Stefánsson (ASÍ)
 Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ)
 Gylfi Kristinsson (FEL)
 Eyjólfur Sæmundsson (FEL)
 Kjartan Jóhannsson (UTN)
 Kristinn F. Árnason (UTN)
 Stefán Jóhannesson (UTN)
 Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Þráinn Hallgrímsson (ASÍ)
78. þing, Genf 1991
- Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ)
 Jóhanna Sigurðardóttir (FEL)
 Gylfi Kristinsson (FEL)
 Kjartan Jóhannsson (UTN)
 Kristinn F. Árnason (UTN)
 Stefán Jóhannesson (UTN)
 Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Guðmundur J. Guðmundsson (ASÍ)
 Þráinn Hallgrímsson (ASÍ)
79. þing, Genf 1992
- Gylfi Kristinsson (FEL)
 Eyjólfur Sæmundsson (FEL)
 Kjartan Jóhannsson (UTN)
 Kristinn F. Árnason (UTN)
 Stefán Jóhannesson (UTN)
 Margrét Viðar (UTN)
 Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Þráinn Hallgrímsson (ASÍ)
80. þing, Genf 1993
- Þórunn Sveinbjörnsdóttir (ASÍ)
 Gylfi Kristinsson (FEL)
 Eyjólfur Sæmundsson (FEL)
 Kjartan Jóhannsson (UTN)
 Lilja Ólafsdóttir (UTN)
 Stefán Jóhannesson (UTN)
 Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Benedikt Davíðsson (ASÍ)
81. þing, Genf 1994
- Bryndís Hlöðversdóttir (ASÍ)
 Jóhanna Sigurðardóttir (FEL)
 Berglind Ásgeirsdóttir (FEL)
 Gylfi Kristinsson (FEL)
 Kjartan Jóhannsson (UTN)
 Guðmundur B. Helgason (UTN)
 Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
 Jón H. Magnússon (VSÍ)
 Bryndís Hlöðversdóttir (ASÍ)
 Hervar Gunnarsson (ASÍ)

Páll Pétursson
félagsmálaráðherra
1995–2003

82. þing, Genf 1995

Páll Pétursson (FEL)
Gylfi Kristinsson (FEL)
Gunnar Snorri Gunnarsson (UTN)
Guðmundur B. Helgason (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Ástráður Haraldsson (ASÍ)
Hervar Gunnarsson (ASÍ)

83. þing, Genf 1995

Jósef H. Þorgeirsson (SAM)
Gunnar Snorri Gunnarsson (UTN)
Guðmundur B. Helgason (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Borgþór S. Kjærnested
(Sjómannafélag Reykjavíkur)

84. þing, Genf 1996

Páll Pétursson (FEL)
Gylfi Kristinsson (FEL)
Gunnar Snorri Gunnarsson (UTN)
Guðmundur B. Helgason (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Ástráður Haraldsson (ASÍ)
Hervar Gunnarsson (ASÍ)

85. þing, Genf 1997

Gylfi Kristinsson (FEL)
Gunnar Snorri Gunnarsson (UTN)
Guðmundur B. Helgason (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Ástráður Haraldsson (ASÍ)
Hervar Gunnarsson (ASÍ)

86. þing, Genf 1998

Gylfi Kristinsson (FEL)
Benedikt Jónsson (UTN)
Guðmundur B. Helgason (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Ástráður Haraldsson (ASÍ)
Hervar Gunnarsson (ASÍ)

87. þing, Genf 1999

Elín Blöndal (FEL)
Gylfi Kristinsson (FEL)
Benedikt Jónsson (UTN)
Haukur Ólafsson (UTN)
Þórður Yngvi Guðmundsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ)
Jón H. Magnússon (VSÍ)
Ástráður Haraldsson (ASÍ)

	88. þing, Genf 2000	Hervar Gunnarsson (ASÍ) Elín Blöndal (FEL) Gylfi Kristinsson (FEL) Benedikt Jónsson (UTN) Haukur Ólafsson (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (VSÍ) Jón H. Magnússon (VSÍ) Ástráður Haraldsson (ASÍ) Hervar Gunnarsson (ASÍ)
	89. þing, Genf 2001	Páll Pétursson (FEL) Berglind Ásgeirsdóttir (FEL) Hanna Sigríður Gunnsteinsdóttir (FEL) Benedikt (UTN) Ingibjörg Davíðsdóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ)
	90. þing, Genf 2002	Berglind Ásgeirsdóttir (FEL) Hanna Sigríður Gunnsteinsdóttir (FEL) Eyjólfur Sæmundsson (FEL) Stefán Haukur Jóhannesson (UTN) Ingibjörg Davíðsdóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Kristján Bragason (ASÍ)
Árni Magnússon félagsmálaráðherra 2003–7. mars 2006	91. þing, Genf 2003	Gylfi Kristinsson (FEL) Hanna Sigríður Gunnsteinsdóttir (FEL) Stefán Haukur Jóhannesson (UTN) Ingibjörg Davíðsdóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Ari Edwald (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Ásdís Guðmundsdóttir (ASÍ)
	92. þing, Genf 2004	Gylfi Kristinsson (FEL) Hanna Sigríður Gunnsteinsdóttir (FEL) Stefán Haukur Jóhannesson (UTN) Ingibjörg Davíðsdóttir (UTN) Hlynur Skúli Auðunsson (SAM) Vilhjálmur Egilsson (SJÁ) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Pálmi Finnbogason (ASÍ) Sævar Gunnarsson (ASÍ)
	93. þing, Genf 2005	Gylfi Kristinsson (FEL) Eyjólfur Sæmundsson (FEL) Sverrir Konráðsson (samgrn.)

		Stefán Haukur Jóhannesson (UTN) Ingibjörg Davíðsdóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Sævar Gunnarsson (ASÍ) Ísleifur Tómasson (ASÍ) Gylfi Kristinsson (FEL) Sverrir Konráðsson (SAM) Kristinn F. Árnason (UTN) Einar Gunnarsson (UTN) Ægir Steinn Sveinþórsson (ASÍ)
	94. þing, Genf 2006	
Jón Kristjánsson félagsmálaráðherra 7. mars–15. júní 2006	95. þing, Genf 2006	Gylfi Kristinsson (FEL) Eyjólfur Sæmundsson (FEL) Kristinn F. Árnason (UTN) Einar Gunnarsson (UTN) Anna Jóhannsdóttir (UTN) Edda Magnus (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Sigurður Magnússon (ASÍ)
Jóhanna Sigurðardóttir félags- og trygginga- málaráðherra 24. maí 2007–1. febrúar 2009	96. þing, Genf 2007	Jóhanna Sigurðardóttir (FEL) Gylfi Kristinsson (FEL) Kristinn F. Árnason (UTN) Ragnar G. Kristjánsson (UTN) Þorbjörn Jónsson (UTN) Ingólfur Friðriksson (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Sævar Gunnarsson (ASÍ)
	97. þing, Genf 2008	Gylfi Kristinsson (FEL) Kristinn F. Árnason (UTN) Ragnar G. Kristjánsson (UTN) Þorbjörn Jónsson (UTN) Hafrún Ösp Stefánsdóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Georg Páll Skúlason (ASÍ)
	98. þing, Genf 2009	Kristinn F. Árnason (UTN) Ragnar G. Kristjánsson (UTN) Veturlíði Þór Stefánsson (UTN) Eva Bjarnadóttir (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Jón H. Magnússon (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ)

Árni Páll Árnason 99. þing. Genf 2010
félags- og trygginga-
málaráðherra
10. maí 2009–2. september 2010

Guðbjartur Hannesson 100. þing. Genf 2011
velferðarráðherra
1. janúar 2011–23. maí 2013

101. þing. Genf 2012

Eygló Harðardóttir 102. þing. Genf 2013
félags- og húsnæðis-
málaráðherra
23. maí 2013–11. janúar 2017.

103. þing. Genf 2014

104. þing. Genf 2015

Georg Páll Skúlason (ASÍ)

Gylfi Kristinsson (FEL)
Kristinn F. Árnason (UTN)
Ragnar G. Kristjánsson (UTN)
Veturliði Þór Stefánsson (UTN)
Eva Bjarnadóttir (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA)
Jón H. Magnússon (SA)
Magnús Norðdahl (ASÍ)
Maríanna Traustadóttir (ASÍ)

Gylfi Kristinsson (VEL)
Kristinn F. Árnason (UTN)
Ragnar G. Kristjánsson (UTN)
Veturliði Þór Stefánsson (UTN)
Eva Bjarnadóttir (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA)
Jón H. Magnússon (SA)
Magnús Norðdahl (ASÍ)
Maríanna Traustadóttir (ASÍ)
Gylfi Kristinsson (VEL)
Kristinn F. Árnason (UTN)
Ragnar G. Kristjánsson (UTN)
Veturliði Þór Stefánsson (UTN)
Eva Bjarnadóttir (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA)
Jón H. Magnússon (SA)
Magnús Norðdahl (ASÍ)
Maríanna Traustadóttir (ASÍ)

Gylfi Kristinsson (VEL)
Martin Eyjólfsson (UTN)
Finnur Þór Birgisson (UTN)
Þórður Sigtryggsson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA)
Álfheiður Mjöll Sívertsen (SA)
Magnús Norðdahl (ASÍ)
Maríanna Traustadóttir (ASÍ)
Gylfi Kristinsson (VEL)
Martin Eyjólfsson (UTN)
Finnur Þór Birgisson (UTN)
Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA)
Álfheiður Mjöll Sívertsen (SA)
Magnús Norðdahl (ASÍ)
Maríanna Traustadóttir (ASÍ)
Anna Lilja Gunnarsdóttir (VEL)
Gylfi Kristinsson (VEL)
Martin Eyjólfsson (UTN)
Finnur Þór Birgisson (UTN)

105. þing. Genf 2016	Þórður Jónsson (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Álfheiður Mjöll Sívertsen (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Hrönn Jónsdóttir (ASÍ) Anna Lilja Gunnarsdóttir (VEL) Eva Margrét Kristinsdóttir (VEL) Martin Eyjólfsson (UTN) Finnur Þór Birgisson (UTN) Hrafnhildur Stefánsdóttir (SA) Bergþóra Halldórsdóttir (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Dagný Aradóttir Pind (ASÍ)
Þorsteinn Víglundsson 106. þing. Genf 2017 félags- og jafnréttismálaráðherra 11. janúar–30. nóvember 2017.	Þorsteinn Víglundsson (VEL) Anna Lilja Gunnarsdóttir (VEL) Karl Pétur Jónsson (VEL) Gylfi Kristinsson (VEL) Högni S. Kristjánsson (UTN) Nína Björg Jónsdóttir (UTN) Edda Björk Ragnarsdóttir (UTN) Bergþóra Halldórsdóttir (SA) Kristín Þóra Harðardóttir (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Drífa Snædal (ASÍ)
Ásmundur Einar Daðason 107. þing. Genf 2018 félags- og jafnréttismálaráðherra 30. nóvember 2017–1. janúar 2019.	Ásmundur Einar Daðason (VEL) Anna Lilja Gunnarsdóttir (VEL) Arnar Þór Sævarsson (VEL) Eva Margrét Kristinsdóttir (VEL) Gylfi Kristinsson (VEL) Harald Aspelund (UTN) Andri Júlíusson (UTN) Nína Björg Jónsdóttir (UTN) Edda Björk Ragnarsdóttir (UTN) Kristín Þóra Harðardóttir (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Lilja Kristbjörg Sæmundsdóttir (ASÍ)
Ásmundur Einar Daðason 108. þing. Genf 2019 félags- og barnamálaráðherra 1. janúar 2019–	Ásmundur Einar Daðason (FRN) Arnar Þór Sævarsson (FRN) Gylfi Kristinsson (FRN) Harald Aspelund (UTN) Andri Júlíusson (UTN) Anna Lilja Gunnarsdóttir (UTN) Kristín Þóra Harðardóttir (SA) Ragnar Árnason (SA) Magnús Norðdahl (ASÍ) Drífa Snædal (ASÍ) Guðbjörg Kristmundsdóttir (ASÍ)

Fylgiskjal X

Samþykktir Alþjóðavinnumálaþingsins 1919-2019

Hér á eftir fer skrá yfir alþjóðasamþykktir sem hafa verið afgreiddar á Alþjóðavinnumálaþinginu árin 1919-2019. Athygli er vakin á athugasemdum aftanmáls við nokkrar af samþykktunum. Fjöldi fullgildinga kemur fram í seinni sviganum.

Allar samþykktirnar eru aðgengilegar á ensku og frönsku á vef Alþjóðavinnumálastofnunarinnar. Slóðin er:

<https://www.ilo.org/global/standards/lang--en/index.htm>

Allar samþykktir afgreiddar frá og með 28. Alþjóðavinnumálaþinginu árið 1946 eru til í íslenskri þýðingu. Þær eru aðgengilegar á vef félagsmálaráðuneytisins. Slóðin er:

<https://www.stjornarradid.is/verkefni/vinumal/althjodlegt-samstarf-/althjodavinnumalastofnunin/samthyktir-ilo/>

Nr. Heiti samþykktar:

1. Samþykkt um takmörkun á vinnutíma í iðnaði við 8 stundir á dag og 48 stundir á viku (1919) (52).
2. Samþykkt um ráðstafanir gegn atvinnuleysi (1919) (57).
3. Samþykkt um vinnu kvenna fyrir og eftir barnsburð (1919)² (34).
4. Samþykkt um næturvinnu kvenna (1919)⁴ (58).
5. Samþykkt um ákvörðun lágmarksaldurs barna við iðnaðarstörf (1919)⁴ (72).
6. Samþykkt um næturvinnu unglinga í iðnaði (1919)² (59).
7. Samþykkt um ákvörðun lágmarksaldurs barna við sjómennsku (1920)⁴ (53).
8. Samþykkt um bætur fyrir vinnutjón af völdum skipbrots (1920) (60).
9. Samþykkt um ráðningu sjómanna í skiprúm (1920)⁴ (41).
10. Samþykkt um lágmarksaldur barna við landbúnaðarstörf (1921)⁴ (55).
11. Samþykkt um rétt landbúnaðarfólks til að bindast samtökum og stofna félög (1921) (123).
12. Samþykkt um slysatryggingar landbúnaðarverkafólks (1921)² (77).
13. Samþykkt um notkun blýhvítu í málningu (1921) (63).
14. Samþykkt um vikulega hvíldardaga í iðnaði (1921) (120).
15. Samþykkt um ákvörðun lágmarksaldurs unglinga við kyndara- og kolamokarastörf (1921)⁴ (69).
16. Samþykkt um skylduskoðun læknis á börnum og unglíngum við sjómennsku (1921) (82).
17. Samþykkt um slysatryggingu verkamanna (1925)⁴ (74).
18. Samþykkt um bætur til verkamanna vegna atvinnusjúkdóma (1925)⁴ (68).
19. Samþykkt um jafnan rétt innlendra og erlendra verkamanna til slysabóta (1925) (121).
20. Samþykkt um næturvinnu í brauðgerðarhúsum (1925)⁴ (17).
21. Samþykkt um að gera einfaldara eftirlitið með útflytjendum um borð í skipum (1926)⁴ (33).
22. Samþykkt um skiprúmssamninga sjómanna (1926) (60).
23. Samþykkt um heimsendingu sjómanna (1926)⁴ (47).
24. Samþykkt um sjúkratryggingu iðnaðarfólks, verzlunarfólks og heimilishjúá (1927)⁴ (29).

25. Samþykkt um sjúkratryggingar landbúnaðarverkafólks (1927)⁴ (21).
26. Samþykkt um aðferðir til að ákveða lágmarkslaun (1928) (105).
27. Samþykkt um að þyngd skuli letruð á þunga hluti, sem fluttir eru með skipum (1929) (66).
28. Samþykkt um slysavarnir hafnarverkamanna (1929)⁴ (4).
29. Samþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu (1930) (178).
30. Samþykkt um eftirlit með vinnutíma við verzlun og skrifstofustörf (1930) (30).
31. Samþykkt um takmörkun vinnutíma í kolanámum (1931)⁴ (2).
32. Samþykkt um slysavarnir hafnarverkamanna (endurskoðuð 1932)³ (46).
33. Samþykkt um lágmarksaldur barna við önnur störf en iðnað (1932)⁴ (25).
34. Samþykkt um vinnumiðlunarskrifstofur sem taka greiðslur fyrir störf sín (1933)³⁴ (11).
35. Samþykkt um skyldutryggingar fólks, sem vinnur við iðnaðar- eða verzlunarstörf, heimavinnu, heimilisstörf o.fl. (1933)³⁴ (11).
36. Samþykkt um skylduellitryggingar landbúnaðarverkafólks (1933)³⁴ (10).
37. Samþykkt um skylduörorkutryggingar fólks, sem vinnur við iðnaðar- eða verslunarstörf, heimavinnu, heimilisstörf o.fl. (1933)³⁴ (11).
38. Samþykkt um skylduörorkutryggingar landbúnaðarverkafólks (1933)³⁴ (10).
39. Samþykkt um skyldutryggingar til handa ekkjum og munaðarleysingjum, mönnum sem unnið hafa iðnaðar- eða verzlunarstörf, heimavinnu, heimilisstörf o.fl. (1933)³⁴ (8).
40. Samþykkt um skyldutryggingar til handa ekkjum og munaðarleysingjum og landbúnaðarverkamönnum (1933)³⁴ (7).
41. Samþykkt um næturvinnu kvenna (endurskoðuð 1934)⁴ (38).
42. Samþykkt um bætur til verkamanna fyrir atvinnusjúkdóma (endurskoðuð 1934)⁴ (53).
43. Samþykkt um vinnutíma í sjálfvirkum rúðuglerverksmiðum (1934)⁴ (13).
44. Samþykkt um bætur eða styrki til þeirra sem eru atvinnulausir gegn vilja sínum (1934)⁴ (14).
45. Samþykkt um vinnu kvenna neðanjarðar í hvers konar námum (1935) (98).
46. Samþykkt um takmörkun vinnutíma í kolanámum (endurskoðuð 1935)⁴ (3).
47. Samþykkt um fækkun vinnustunda niður í 40 á viku (1935) (15).
48. Samþykkt um alþjóðlega skipan til viðhalds réttindum til örorku- og ellitrygginga og trygginga til handa ekkjum og munaðarlausum (1935)³⁴ (12).
49. Samþykkt um styttingu vinnutíma í glerflöskuverksmiðjum (1935)⁴ (10).
50. Samþykkt um eftirlit með tilteknum aðferðum við ráðningu verkamanna (1936)⁴ (33).
51. Samþykkt um styttingu vinnutíma í fyrirtækjum hins opinbera (1936)³ (0).
52. Samþykkt um árlegt orlof með launum (1936)⁴ (54).
53. Samþykkt um lágmarkskröfur til hæfni skipstjóra og yfirmanna á kaupskipum (1936) (37).
54. Samþykkt um árlegt orlof með launum fyrir farmenn (1936)³⁴ (6).
55. Samþykkt um skyldur útgerðarmanns, er sjómenn veikjast, slasast eða deyja (1936) (18).
56. Samþykkt um sjúkratryggingar sjómanna (1936)⁴ (20).
57. Samþykkt um vinnutíma á skipum og stærð áhafnar (1936)⁴ (3).
58. Samþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku (endurskoðuð 1936)⁴ (51).
59. Samþykkt um lágmarksaldur barna í iðnaði (endurskoðuð 1937)⁴ (36).

60. Samþykkt um lágmarksaldur barna við önnur störf en iðnað (endurskoðuð 1937)⁴ (11).
61. Samþykkt um styttingu vinnutíma í baðmullariðnaðinum (1937)¹ (0).
62. Samþykkt um öryggisreglur í byggingariðnaðinum (1937)⁴ (30).
63. Samþykkt um hagskýrslur um laun og vinnutíma í veigamestu greinum námavinnslu og verksmiðjuíðnaðar, þar á meðal byggingavinnu svo og landbúnaði (1938)⁴ (34).
64. Samþykkt um skriflega vinnusamninga innfæddra verkamanna (1939)⁴ (31).
65. Samþykkt um refsíákvæði við brotum innfæddra verkamanna á vinnusamningi (1939)⁴ (33).
66. Samþykkt um skráningu, ráðningu og vinnukjör verkafólks, sem flytur milli landa í atvinnuleit (1939)²⁾³ (0).
67. Samþykkt um vinnutíma og hvíldartíma við flutninga á landi (1939)⁴ (4).
68. Samþykkt um fæði og þjónustu áhafna á skipum (1946) (25).
69. Samþykkt um útgáfu hæfnisskírteina fyrir matsveina á skipum (1946) (38).
70. Samþykkt um félagslegt öryggi sjómanna (1946)⁴ (7).
71. Samþykkt um eftirlaun sjómanna (1946) (13).
72. Samþykkt um orlof með launum fyrir farmann (1946)⁴ (5).
73. Samþykkt um læknisskoðun farmanna (1946) (46).
74. Samþykkt um hæfnisvottorð fullgildra háseta (1946) (29).
75. Samþykkt um vistarverur skipverja um borð í skipum (1946)⁴ (5).
76. Samþykkt um vinnulaun, vinnutíma og mannafla á skipum (1946)⁴ (0).
77. Samþykkt um læknisrannsóknir til ákvörðunar á hæfni barna og unglunga til iðnaðarstarfa (1946) (43).
78. Samþykkt um læknisrannsóknir á hæfni barna og unglunga til starfa, sem ekki teljast til iðnaðar (1946) (39).
79. Samþykkt um takmörkun á næturvinnu barna og unglunga við störf, sem ekki teljast til iðnaðar (1946) (20).
80. Samþykkt um breytingar á framtíðarskipan á þeim framkvæmdastörfum, sem í samþykktum gerðum á 28 fyrstu allsherjarþingum Alþjóðavinnuálastofnunarinnar eru falin aðalritara Þjóðabandalagsins svo og um frekari breytingar, er leiðir af upplausn Þjóðabandalagsins og breytingum á stjórnarskrá Alþjóðavinnuálastofnunarinnar (1946)¹ (57).
81. Samþykkt um vinnueftirlit í iðnaði og verzlun (1947) (146).
82. Samþykkt um félagsmálapólitík í ósjálfstæðum löndum (1947) (4).
83. Samþykkt um að beita lágmarksákvæðunum um vinnuskyldu í ósjálfstæðum löndum (1947) (2).
84. Samþykkt um félagafrelsi og sættir í vinnudeilum í ósjálfstæðum löndum (1947) (9).
85. Samþykkt um vinnueftirlit í ósjálfstæðum löndum (1947) (11).
86. Samþykkt um hámarkslengd ráðningartíma innfæddra verkamanna (1947)⁴ (23).
87. Samþykkt um félagafrelsi og verndun þess (1948) (155).
88. Samþykkt um skipulagningu vinnumiðlunar (1948) (91).
89. Samþykkt um næturvinnu kvenna í iðnaði (endurskoðuð 1948) (67).
90. Samþykkt um næturvinnu ungmenna í iðnaði (endurskoðuð 1948) (51).
91. Samþykkt um orlof með launum fyrir farmenn (endurskoðuð 1949)³ (25).
92. Samþykkt um vistarverur skipverja um borð í skipum (endurskoðuð 1949) (47).

93. Samþykkt um vinnulaun, vinnutíma og mannafla á skipum (endurskoðuð 1949)⁴ (5).
94. Samþykkt um vinnuákvæði í opinberum samningum (1949)(63).
95. Samþykkt um verndun vinnulauna (1949) (98).
96. Samþykkt um vinnumiðlunarskrifstofur, sem taka laun fyrir störf sín (endurskoðuð 1949) (42).
97. Samþykkt um inn- og útflutning fólks í atvinnuleit (endurskoðuð 1949) (49).
98. Samþykkt um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega (1949) (166).
99. Samþykkt um aðferðir til ákvörðunar á lágmarkslaunum við landbúnaðarstörf (1951) (54).
100. Samþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafn verðmæt störf (1951) (173).
101. Samþykkt um orlof með kaupum í landbúnaði (1952)⁴ (46).
102. Samþykkt um lágmark félagslegs öryggis (1952) (55).
103. Samþykkt um mæðravernd (1952)⁴ (41).
104. Samþykkt um brot innfæddra verkamanna á vinnusamningi (1955)⁴ (26).
105. Samþykkt um afnám nauðungarvinnu (1957) (175).
106. Samþykkt um vikulega hvíldardaga í verzlunum og skrifstofum (1957) (63).
107. Samþykkt um frumbyggja og annað kynþáttafólk eða frumstætt innan sjálfstæðra ríkja (1957)⁴ (27).
108. Samþykkt um persónuskírteini sjómanna (1958) (64).
109. Samþykkt um vinnulaun, vinnutíma og mannafla á skipum (1958)⁴ (15).
110. Samþykkt um vinnuskilyrði verkamanna á plantekrum (1958) (12).
111. Samþykkt um misrétti með tilliti til atvinnu og starfs (1958) (175).
112. Samþykkt um lágmarksaldur fiskimanna (1959)⁴ (29).
113. Samþykkt um læknisskoðun fiskimanna (1959) (30).
114. Samþykkt um skiprúmssamninga fiskimanna (1959) (23).
115. Samþykkt um vernd verkamanna fyrir geislun (1960) (50).
116. Samþykkt um breytingu á samþykktum gerðum á þrjátíu og tveim fyrstu allsherjarþingum Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, í því skyni og samræma ákvæðin um skýrslur stjórnar Alþjóðavinnuálastofnunarinnar um framkvæmd samþykta (1961)¹ (77).
117. Samþykkt um grundvallarmarkmið og reglur í félagsmálum (1962) (33).
118. Samþykkt um jafnrétti innlendra og erlendra manna til almannatrygginga (1962) (38).
119. Samþykkt um öryggisbúnað véla (1963) (52).
120. Samþykkt um heilbrigðisráðstafanir í verzlunum og skrifstofum (1964) (51).
121. Samþykkt um bætur vegna slysa við vinnu (1964) (24).
122. Samþykkt um stefnu í atvinnumálum (1964) (113).
123. Samþykkt um lágmarksaldur við vinnu neðanjarðar í námum (1965)⁴ (41).
124. Samþykkt um læknisskoðun ungmenna með tilliti til hæfni til vinnu neðanjarðar í námum (1965) (41).
125. Samþykkt um hæfnisskírteini fiskimanna (1966) (10).
126. Samþykkt um vistarverur í fiskiskipum (1966) (23).
127. Samþykkt um hámarksþyngd þess, sem verkamaður má bera (1967) (29).
128. Samþykkt um elli-, örorku- og eftirlifendabætur (1967) (17).
129. Samþykkt um vinnueftirlit í landbúnaði (1969) (53).
130. Samþykkt um læknishjálp og sjúkrabætur (1969) (16).
131. Samþykkt um ákvörðun lágmarkslauna með sérstöku tilliti til þróunarlanda (1970) (54).

132. Samþykkt um árlegt orlof með launum (endurskoðað 1970) (37).
133. Samþykkt um vistarverur skipverja (viðbótarákvæði 1970) (32).
134. Samþykkt um slysavarnir sjómanna (1970) (29).
135. Samþykkt um vernd og aðstöðu trúnaðarmanna verkamanna á vinnustöðum (1971) (85).
136. Samþykkt um varnir gegn eitrunarhættu frá benseni (1971) (38).
137. Samþykkt um félagsleg áhrif nýrra aðferða við meðhöndlun farms í höfnum (1973) (25).
138. Samþykkt um lágmarksaldur við vinnu (1973) (171).
139. Samþykkt um varnir gegn og eftirlit með áhættu í starfi vegna efna, sem valda krabbameini (1974) (41).
140. Samþykkt um námsleyfi með launum (1974) (35).
141. Samþykkt um félagsamtök verkafólks í sveitum og þátt þeirra í efnahagslegri og félagslegri þróun (1975) (41).
142. Samþykkt um starfsfræðslu og starfsþjálfun sem þætti í þróun vinnuafis (1975) (68).
143. Samþykkt um óhæfilegar aðstæður farandverkamanna og jafnrétti þeirra til atvinnumöguleika og aðbúnaðar (1975) (23).
144. Samþykkt varðandi samstarf um framkvæmd alþjóðlegra reglna á sviði vinnumála (1976) (145).
145. Samþykkt um atvinnuöryggi farmanna (1976) (17).
146. Samþykkt um árlegt orlof farmanna (1976) (17).
147. Samþykkt um lágmarkskröfur á kaupskipum (1976) (56).
148. Samþykkt um verndun verkamanna gegn hættu frá loftmengun, hávaða og titringi á vinnustað (1977) (46).
149. Samþykkt um atvinnu, vinnuskilyrði og lífskjör hjúkrunarfólks (1977) (41).
150. Samþykkt um stjórn vinnumála: hlutverk, starfsemi og skipulag (1978) (76).
151. Samþykkt um verndun félagaafrelsis og aðferðir við ákvörðun starfskjara í opinberri þjónustu (1978) (55).
152. Samþykkt um öryggi og heilbrigði í hafnarvinnu (1979) (27).
153. Samþykkt um vinnustundir og hvíldartíma við akstur (1979) (9).
154. Samþykkt um eflingu sameiginlegra samningsgerða (1981) (48).
155. Samþykkt um öryggi og heilbrigði við vinnu og starfsumhverfi (1981) (67).
156. Samþykkt um jafna möguleika og jafnrétti til handa körlum og konum í atvinnu: Starfsfólk með fjölskylduábyrgð (1981) (44).
157. Samþykkt um stofnun alþjóðlegs kerfis til viðhalds tryggingaréttindum (1982) (4).
158. Samþykkt um uppsögn starfs af hálfu atvinnurekanda (1982) (36).
159. Samþykkt um starfsendurhæfingu og atvinnumál fatlaðra (1983) (83).
160. Samþykkt um hagskýrslugerð um atvinnumál (1985) (50).
161. Samþykkt um heilsugæslu á vinnustöðum (1985) (33).
162. Samþykkt um öryggi við notkun asbests (1986) (35).
163. Samþykkt um aðbúnað skipverja á hafi úti og í höfn (1987) (18).
164. Samþykkt um heilsuvernd og læknishjálp við skipverja (1987) (15).
165. Samþykkt um félagslegt öryggi skipverja (1987) (3).
166. Samþykkt um heimsendingu skipverja (1987) (14).
167. Samþykkt um öryggi og hollustuhætti í byggingariðnaði (1988) (32).
168. Samþykkt um atvinnuuppbyggingu og vernd gegn atvinnuleysi (1988) (8).
169. Samþykkt um frumbyggja og ættflokka í sjálfstæðum ríkjum (1989) (23).
170. Samþykkt um öryggi við notkun efna við vinnu (1990) (21).

171. Samþykkt um næturvinnu (1990) (17).
172. Samþykkt um vinnuaðstæður á hótélum, veitingastofum og svipuðum stofnunum (1991) (16).
173. Samþykkt um verndun launakrafna starfsmanna við gjaldþrot atvinnurekanda (1992) (21).
174. Samþykkt um varnir gegn meiri háttar iðnaðarslysum (1993) (18).
175. Samþykkt um réttindi þeirra sem vinna hlutastörf (1994) (17).
176. Samþykkt um öryggi og hollustuhætti í námum (1995) (33).
177. Samþykkt um heimastörf (1996) (10).
178. Samþykkt um eftirlit með aðbúnaði og kjörum skipverja (1996) (15).
179. Samþykkt um skráningu skipverja og ráðningu í skiprúm (1996) (10).
180. Samþykkt um vinnutíma skipverja og mönnun skipa (1996) (21).
181. Samþykkt um einkareknar vinnumiðlunarskrifstofur (1997) (33).
182. Samþykkt um bann við barnavinnu í sinni verstu mynd og tafarlaugar aðgerðir til að afnema hana (1999) (182).
183. Samþykkt um mæðravernd (2000) (34).
184. Samþykkt um öryggi og hollustu í landbúnaði (2001) (16).
185. Samþykkt um persónuskírteini sjómanna (2003) (35).
186. Samþykkt um vinnuskilyrði farmanna (2006) (89).
187. Samþykkt um að efla öryggi og heilbrigði við vinnu (2006) (46).
188. Samþykkt um vinnu við fiskveiðar (2007) (12).
189. Samþykkt um þjónustufólk á heimilum (2011) (26).
190. Samþykkt um aðgerðir gegn ofbeldi og áreitni (2019) (0).

Athugasemdir:

- 1) Samþykkt sem ekki hefur verið fullgilt af nægilega mörgum aðildarríkjum til að öðlast gildi. Ákvæði í nokkrum þeirra hafa verið tekin upp í aðrar síðari samþykktir.
- 2) Samþykkt sem hefur verið endurskoðuð með síðari samþykkt.
- 3) Samþykkt sem ekki er hægt að fullgilda vegna þess að hún hefur verið endurskoðuð með nýrri samþykkt sem hefur tekið gildi.
- 4) Samþykkt sem ekki er hægt að fullgilda vegna þess að Alþjóðavinnuálagið hefur lýst hana úrelta og fellt hana úr gildi.

Af samþykktum þeim, sem taldar eru hér að framan, hefur Ísland fullgilt þessar. (Dagsetning á skráningu fullgildingar er innan sviga.)

1. Nr. 2, um ráðstafanir gegn atvinnuleysi (17. febrúar 1958).
2. Nr. 11, um rétt landbúnaðarfólks til að bindast samtökum og stofna félög (21. ágúst 1956).
3. Nr. 15, um ákvörðun lágmarksaldurs unglinga við kyndara- og kolamokarastörf (21. ágúst 1956).
4. Nr. 29, um nauðungarvinnu eða skylduvinnu (17. febrúar 1958)*.
5. Nr. 58, um lágmarksaldur barna við sjómennsku (21. ágúst 1956).
6. Nr. 81, um vinnueftirlit í iðnaði og verslun (24. mars 2009)
7. Nr. 87, um félagafrelsi og verndun þess (19. ágúst 1950).
8. Nr. 91, um orlof með launum fyrir farmenn (1952).
9. Nr. 98, um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega (15. júlí 1952).

10. Nr. 100, um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf (17. febrúar 1958).
11. Nr. 102, um lágmark félagslegs öryggis (20. febrúar 1961).
12. Nr. 105, um afnám nauðungarvinnu (29. nóvember 1960).
13. Nr. 108, um persónuskírteini sjómanna (26. október 1970).
14. Nr. 111, um misrétti með tilliti til atvinnu eða starfs (29. júlí 1963).
15. Nr. 122, um stefnu í atvinnumálum (22. júní 1990).
16. Nr. 129, um vinnueftirlit í landbúnaði (24. mars 2009).
17. Nr. 138, um lágmarksaldur til vinnu (6. desember 1999).
18. Nr. 139, um varnir gegn og eftirlit með krabbameinsvaldandi efnum (21. júní 1991).
19. Nr. 144, varðandi samstarf um framkvæmd alþjóðlegra reglna á sviði vinnumála (30. júní 1981).
20. Nr. 147, um lágmarkskröfur á kaupskipum (11. maí 1999).
21. Nr. 155, um öryggi og heilbrigði við vinnu og starfsumhverfi (21. júní 1991).
22. Nr. 156, um jafna möguleika og jafnrétti til handa körlum og konum í atvinnu: Starfsfólk með fjölskylduábyrgð (22. júní 2000).
23. Nr. 159, um starfsendurhæfingu og atvinnumál fatlaðra (22. júní 1990).
24. Nr. 182, um bann við barnavinnu í sinni verstu mynd og tafarlaugar aðgerðir til að afnema hana (22. júní 2000).
25. Nr. 186, um vinnuskilyrði farmanna (4. apríl 2019).
26. Nr. 187, um að efla öryggi og hollustu við vinnu (1. júní 2018).

*) 103. Alþjóðavinnumálaþingið afgreiddi bókun við samþykkt nr. 29, um nauðungarvinnu eða skylduvinnu. Ísland fullgilti bókunina 14. júní 2017.

Fylgiskjal XI

Dagskrá ráðstefnu í tilefni af aldarafmæli Alþjóðavinnuástandafræðinganna um framtíðarskipan vinnunnar og breytingar á vinnumarkaði haldin í Hörpu dagana 4. og 5. apríl 2019

Ministry of Social Affairs
Skógarhlid
150 Reykjavik
Iceland.

Conference Chair: Eva María Jónsdóttir

Nordic Conference on Future of Work

Towards the ILO Centenary
Reykjavik 4 – 5 April 2019

Conference of the Nordic Council of Ministers on Future of Work in
cooperation with the International Labour Organisation

Venue: Harpa Concert Hall and Conference Centre

Programme:

Thursday 4 April 2019: Subject: The Nordic Vision on Future of Work and The Report of the Global Commission the ILO.

08.00 – 09.00 Registration

09.00 – 09.05 **Introduction:** Gissur Pétursson, Permanent Secretary Ministry of Social Affairs.

09.05 – 09.10 **Address:** H.E. Guðni Th. Jóhannesson, President of Iceland.

09.10 – 09.25 **Opening address:** Ásmundur Einar Daðason, Minister of Social Affairs and Children and the Chairman of the Nordic Council of Labour Ministers.

09.25 – 09.40 Paula Lehtomäki, Secretary General at the Nordic Council of Ministers.

09.40 – 10.15 Guy Ryder, Director-General at ILO: ILO 100 years towards Social Justice and the report from the Global Commission on the Future of Work.

10.15 – 10.35 Coffee break.

Session I: The Future of Work: Opportunities and challenges for the Nordic models. – The Nordic contribution to ILO's Centenary.

10.35 – 11.10 Jon Erik Dølvik, Researcher at Fafo and a project leader. *The Future of Work: Opportunities and challenges for the Nordic models.*

11.10 – 12.20 **Panel Debate.**

Chair: Heinz Koller, Regional Director of ILO for Europe and Central Asia.

Anniken Hauglie, Minister of Labour and Social Inclusion in Norway.

Ásmundur Einar Daðason, Minister of Social Affairs and Children in Iceland.

Ylva Johansson, Minister of Employment in Sweden.

Roberto Suarez Santos, Secretary General of the International Organization of Employers (IOE).

Sharan Burrow, President of the International Trade Union Confederation.

Guy Ryder, Director - General of the International Labour Office.

12.20 – 13.30 LUNCH

Session II: The Governance of Work and the future of the Nordic Model.

Legislative framework: Key challenges in the Nordic context.

13.30 – 14.30 Introductory Lectures:

Marianne Hotvedt, University of Oslo: *Labour law and new actors: Need and potential for renewal.*

Jolien Vleeshouwers, STAMI: *Occupational health – consequences and challenges for the psychosocial working environment.*

Bente Sorgenfrey, Vice President of the Danish Trade Union Confederation: *Report of the Disruption Council.*

Huginn Freyr Thorsteinsson: *Report on Iceland and the fourth industrial revolution.*

14.30 – 15.30 Panel Debate Moderated by Huginn Freyr Thorsteinsson

Manuela Tomei, Director, Conditions of Work and Equality Department at ILO.

Halldór Benjamín Þorbergsson, Director at the Confederation of Icelandic Enterprises.

Drifa Snædal, President of the Icelandic Confederation of Labour.

Kristinn Tómasson, Director at the Administration of Occupational Safety and Health.

Anna Illsøe, Researcher at FAOS.

16.00 Departure to Hellisheidi Geothermal Power Plant.

16.30 – 18.30 Reception at Hellisheidi Geothermal Power Plant.

Friday 5 April 2019: Future at Work and Gender Equality

Session III: Keys to Gender Equality at Work and Economic Growth. Hosted by the Nordic Prime Ministers' Flagship, *The Nordic Gender Effect at Work.*

Chair: Femi Oke, International Journalist.

08:00 – 08:30 Registration for second day of the conference and coffee.

08.30 – 09.20 Opening and Introductory Lectures:

Opening Address: Katrín Jakobsdóttir, Prime Minister of Iceland and Chair of the Nordic Council of Ministers for Gender Equality. *Gender Equality in Work and Leadership.*

Lopa Banerjee, Director of Civil Society Division, UN Women. *Global perspectives on what we need from the Nordics.*

Sharan Burrow, Secretary General, International Trade Union Confederation. *Picking the low-hanging fruits to accelerate change.*

Tatyana Teplova, Head of Unit, Gender, Justice and Inclusiveness Unit, Public Governance Directorate, OECD. *Fast Forward to Gender Equality.*

09:20 – 10:30 Panel discussion moderated by Femi Oke: Keys to transforming the future world of work in the Nordics.

Participation of:

Golnaz Hashemzadeh Bonde, Founder and CEO, Inkludera Invest, Sweden.

Lopa Banerjee, Director of Civil Society Division, UN Women.

Manuela Tomei, Director, Conditions of Work and Equality Department, ILO.

Ragnhildur Arnljótsdóttir, Permanent Secretary, Prime Minister Office in Iceland.

Sharan Burrow, Secretary General, International Trade Union Confederation.

10.30 – 11.00 COFFEE BREAK

Session IV: Decent Work and Inclusive Nordic Labour Market Policies.

The Session discusses the importance of inclusive labour market policies, decent work conditions and job quality based on the ILO report *Care Work and Care Jobs for the Future of Decent Work*. The Panel discussion will highlight Nordic examples of collective bargaining to gain better working conditions for jobs in the care economy. The aim of the discussion is moreover to showcase transformative care policies focusing on recruiting better talent and reaching more diversity among staff and in leadership.

11.00 – 12.00 Introductory Lectures:

Ingólfur V. Gíslason, associate professor in sociology, Department of Social Sciences at the University of Iceland. *Equal Rights to Earn and Care – Father's on Parental Leave.*

Minke Wersäll, Project manager at Swedish work Environment Authority. *Women's Work Environment – A Gender Conscious OSH Management for a sustainable Work Life.*

Shauna Olney, Chief Gender Equality and Diversity and ILO/AIDS Branch. *Care Work and Care Jobs for the Future of Decent Work.*

Vigdís Jónsdóttir, Director at VIRK the Icelandic Vocational Rehabilitation Fund. *Vocational Rehabilitation in Cooperation with Labour Market Parties in Iceland.*

12.00 – 13.00 Panel debate moderated by Femi Oke

Participation of:

Guðbjörg Pálsdóttir, Northern Nurses Federation in Iceland.

Ingólfur V. Gíslason, associate professor in sociology, Department of Social Sciences at the University of Iceland.

Margrét Sanders, A member of the Management Committee and the Board of Directors, SA Confederation of Icelandic Enterprise.

Sissel Trygstad, Head of Research at Fafo Research Foundations in Norway.

Sólveig Anna Jónsdóttir, Chairman of Efling, Trade Union in Iceland.

13.00 – 13.45 LUNCH

Session V: Equal Pay for Equal Work or Work of Equal Value. How to make policies work for Gender Equal Outcomes? Session co - hosted by EPIC, The Equal Pay International Coalition.

The session discusses how to achieve equal pay and the contribution of new generations of policies and legislation with participation from the Nordic countries and their social partners concerning equal pay. Further Members of EPIC's steering committee will explain why they joined, what pledges they may have made, how they can contribute to and benefit from EPIC, on how joining will help them to translate their commitments into actual changes on the ground.

13.45–14.45 **Introductory Lectures:**

Kjersti Misje Østbakken, Senior Research Fellow, CORE Norway. *What lies behind the gender pay gap?*

Maj-Britt Hjördis Briem, *Equal Pay for work of Equal Value – The implementation of ILO's Convention 100 in Icelandic Law.*

Margrét Vala Gylfadóttir, Leading statistician, Statistics Iceland. *Gender Pay Gap – Different statistical perspectives.*

Sylvie Durrer, Director Federal Office for Gender Equality, Switzerland and chair of EPIC Steering Committee. *The importance of EPIC in Switzerland's fight against gender pay gap.*

Trine Pernille Larsen, Associate Professor at the Employment Relations Research Centre (FAOS), Department of Sociology, University of Copenhagen. *Equal pay in relation to atypical work and employment.*

14.45–15.30 **Panel debate moderated by Femi Oke**

Participation of:

Akustina Morni, Adviser of the International Organization of Employers and a member of the EPIC Steering Committee.

Birna Einarsdóttir, Chief Executive Officer (CEO), Íslandsbanki hf.

Sonja Ýr Þorbergsdóttir, Chairwoman of The Federation of State and Municipal Employees in Iceland.

Sylvie Durrer, Director Federal Office for Gender Equality, Switzerland and chair of EPIC Steering Committee.

Þorsteinn Víglundsson, Member of the Icelandic Parliament.

15.30 **Ásmundur Einar Daðason, Minister for Social Affairs Iceland, Closing.**